

ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΑΠΟΛΟΓΙΑ
ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ
ΚΡΙΤΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ 1965

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
494

ΣΤ' 89 ΣΧΒ

Από τον

ΑΡΧΑΙΑ / Γ = 21

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

1. ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

2. ΚΡΙΤΩΝ

ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

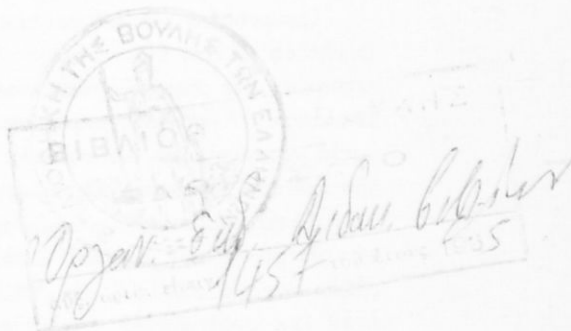
ΣΤ'

89

ΣΧΒ

Πλάτων

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1965

002

493

ΕΤΕΒ

494

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος τοῦ Πλάτωνος.

Ὁ Πλάτων ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 427 π.Χ. Οἱ γονεῖς αὐτοῦ Ἀρίσταν καὶ Περικτιόνη κατήγοντο ἐξ εὐγενῶν, πλουσίων καὶ ἀρχαίων γενῶν τῆς Ἀττικῆς.

Λόγῳ τῆς καταγωγῆς του ταύτης ἔτυχεν ὁ Πλάτων ἐπιμελοῦς ἀγωγῆς καὶ παιδείσεως. Παρὰ τὰ ἄλλα δὲ πνευματικὰ καὶ ψυχικὰ χαρίσματα, τὰ ὅποια συνετέλεσαν εἰς τὴν προκοπὴν καὶ εὐδοκίμησιν αὐτοῦ ὡς μαθητοῦ, ἦτο προικισμένος καὶ ὑπὸ καλλιτεχνικῆς καὶ ποιητικῆς διαθέσεως, ἡ ὅποια κατὰ τὴν νεανικὴν αὐτοῦ ἡλικίαν ἐξεδηλώθη εἰς ποιητικὰ δοκίμια.

Εἰκοσαετῆς περίπου ὁ Πλάτων ἐγκατέλιπε τὴν ποίησιν καὶ ἐτράπη εἰς τὴν φιλοσοφίαν. Εἰς τὴν στροφὴν αὐτὴν τοῦ νεαροῦ Πλάτωνος συνετέλεσεν ἡ προσωπικότης τοῦ Σωκράτους, παρὰ τῷ ὁποίῳ προσελθὼν ἐμαθήτευσε περὶ τὰ 10 ἔτη. Ἀλλὰ καὶ ἄλλος λόγος παρῶρμησεν αὐτὸν πρὸς τὴν φιλοσοφίαν. Αἱ οἰκογενειακαὶ παραδόσεις ἀφ' ἑνός, ἡ ἰδιόζουσα πρὸς τὴν γενέθλιον πόλιν ἀγάπη ἀφ' ἑτέρου, ἐγέννησαν ἐνωρίτατα εἰς τὴν ψυχὴν του τὸν πόθον πρὸς τὴν πολιτικὴν καὶ ἐξέθρεψαν τὸ μέγα ὄνειρον τῆς ζωῆς του, ὅπως ἀναμορφώσῃ τὰ πολιτικὰ πράγματα τῆς ἰδίας πατρίδος καὶ ὁλοκλήρου τοῦ ἐλληνικοῦ κόσμου διὰ τῆς φιλοσοφίας.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ μεγάλου διδασκάλου (399 π.Χ.) φοβηθεὶς, μήπως καταδιωχθῆ, κατέφυγε μετ' ἄλλων μαθητῶν πρὸς τὸν σωκρατικὸν Εὐκλείδην εἰς τὰ Μέγαρα. Βραδύτερον περιηγήθη τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Κυρήνην, διὰ νὰ γνωρίσῃ ἐκ τοῦ πλησίον τὸν περιθρύλητον αἰγυπτιακὸν πολιτισμὸν καὶ πλουτίσῃ τὰς γεωμετρικὰς γνώσεις του διὰ τῆς ἐπικοινωνίας πρὸς τὸ διάσημον Κυρηναῖον μαθηματικὸν Θεόδωρον. Περὶ δὲ τὸ 388 ἐταξίδευσεν εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν, ἵνα μυηθῆ εἰς τὴν πυθαγόρειον φιλοσοφίαν. Ἐκεῖθεν ἀπῆλθεν εἰς Σικελίαν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν Διονυσίου τοῦ πρεσβυτέρου καὶ μετὰ τὸν θάνατον ἐκείνου διὰ δευτέραν φοράν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Διονυσίου τοῦ νεωτέρου. Εἰς τὰς πρὸς Σικελίαν ταύτας ἀποδημίας του ὤθησε τὸν φιλόσοφον ἢ ἔλπις, ὅτι ἐν τῇ ἀρχῇ τῶν τυράννων θὰ κατώρθωνε νὰ πραγμάτωσῃ τὸ πολιτικὸν αὐτοῦ ἰδανικόν, τὴν ὀργάνωσιν δηλ. πολιτείας ὑπὸ

ἄρχοντα ἐμπορούμενον σωφροσύνης καὶ φιλοσοφικοῦ πνεύματος. Ἄλλ' εἰς τὰς προσδοκίας του ταύτας διεψεύσθη ὁ Πλάτων. Κατ' ἀμφοτέρας τὰς ἀποδημίας ἦλθεν εἰς ρῆξιν πρὸς τοὺς τυράννους. Καὶ ὑπὸ μὲν τοῦ πρῶτου παρεδίδθη εἰς τὸν Σπαρτιάτην Πόλλιν καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ πωληθῆ ὡς δούλος ἐν Αἰγίνῃ, ὑπὸ δὲ τοῦ νεωτέρου ἐξεδιώχθη ἐκ τῆς αὐλῆς. Ἐν τούτοις παρὰ τὰς περιπετείας ταύτας αἱ ἀποδημιαὶ τοῦ Πλάτωνος εἰς Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν ἀπέβησαν δι' αὐτὸν εὐεργετικαὶ ἀπὸ τῆς ἐπόψεως τῆς φιλοσοφικῆς τελειώσεως αὐτοῦ. Ἐκ τῆς ἀναστροφῆς δηλ. πρὸς τοὺς Πυθαγορείους ἐδόθη εἰς αὐτὸν ἡ εὐκαιρία νὰ συμπληρώσῃ τὸ φιλοσοφικὸν του σύστημα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι καταφανῆς ἡ ἐπίδρασις τῆς διδασκαλίας τοῦ Πυθαγόρα ἰδίᾳ εἰς τὴν περὶ ψυχῆς καὶ ἀριθμῶν θεωρίαν.

Ἐπανελθὼν ὁ Πλάτων εἰς Ἀθήνας μετὰ τὴν πρώτην εἰς Σικελίαν ἀποδημίαν (387 π.Χ.) ἔδρυσεν εἰς κατάφυτον χωρὸν ἔξω τοῦ Διπίλου, τὴν Ἀκαδήμειαν (ΝΔ τοῦ Κολωνοῦ), φιλοσοφικὴν σχολήν, ἡ ὁποία ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς θέσεως ἐκλήθη καὶ αὕτη Ἀκαδήμεια. Ἐν τῇ γαλήνῃ τοῦ περιβάλλοντος τῆς σχολῆς ὁ Πλάτων ἀφωσιώθη εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν πολυπληθῶν μαθητῶν του καὶ τὴν συγγραφὴν καὶ ἐπεξεργασίαν τῶν ἔργων του, ἐκ τῶν ὁποίων μανθάνομεν τὸ φιλοσοφικὸν αὐτοῦ σύστημα.

Ὁγδοηκοντούτης τὴν ἡλικίαν καὶ διατηρῶν ὄλην τὴν ἀνθηρότητα τοῦ νοῦ ἀπέθανεν ἀφηνιδίως τῷ 347 π.Χ. καὶ ἐτάφη παρὰ τὴν Ἀκαδήμειαν, ἡ ἀκριβὴς θέσις τῆς ὁποίας ἀπεκαλύφθη ἐσχάτως.

2. Συγγράματα τοῦ Πλάτωνος.

Γνήσια συγγράματα τοῦ Πλάτωνος σώζονται μέχρις ἡμῶν 36 ὄλα, ἐκτὸς τῆς Ἀπολογίας, ἐν διαλογικῇ μορφῇ. Ἐξαίρεσις τῶν Νόμων, εἰς ὅλους τοὺς διαλόγους τὴν συζήτησιν διευθύνει ὁ Σωκράτης, τοῦ ὁποίου τὴν διαλογικὴν διδασκαλίαν ἐμμήθη ὁ φιλόσοφος καὶ διδάσκων καὶ γράφων. Κατὰ τὴν συζήτησιν ταύτην ἐρευνῶνται ὅλα τὰ σοβαρὰ προβλήματα τοῦ πνευματικοῦ, ἠθικοῦ καὶ πολιτικοῦ βίου τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀναπτύσσονται αἱ φιλοσοφικαὶ θεωρίαι τοῦ Πλάτωνος ὡς ἰδέαι αὐτοῦ τοῦ Σωκράτους.

Ἐκαστος τῶν διαλόγων ἐπιγράφεται ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ σπουδαιότερου μετὰ τὸν Σωκράτη ἐκ τῶν διαλεγομένων προσώπων, π.χ. Πρωταγόρας, Γοργίας, Φαίδων, Κρίτων κλπ.

3. Εἰσαγωγή εἰς τὴν Πλάτωνος Ἀπολογίαν Σωκράτους.

α) Τὰ πρὸ τῆς ἀπολογίας.

Ὁ Σωκράτης (469 - 399 π.Χ.), τοῦ ὁποίου τὴν αὐτοβιογραφίαν τρόπον τινὰ θὰ παρακολουθήσωμεν εἰς τὴν Ἀπολογίαν του, ἐκτὸς τῶν πολυπληθῶν θαυμαστῶν καὶ ἀφωσιωμένων φίλων εἶχε καὶ ἐχθροὺς θανασίμους.

Τῷ 399 π.Χ. τρεῖς ἐκ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, ὁ Μέλητος, νεαρὸς καὶ ἄσημος ποιητής, ὁ Ἄνυτος, βιομήχανος καὶ πολιτευόμενος, καὶ ὁ Λύκων, ἀδόκιμος ῥήτωρ, ὑπέβαλον διὰ τοῦ Μελήτου γ ρ α φ ῆ ν, ἤτοι μήνυσιν, ἀ σ ε β εῖ α ς κατὰ τοῦ Σωκράτους. Τὸ αἰτιολογικὸν τῆς κατηγορίας ἦτο, ὅτι ὁ Σωκράτης δὲν ἐπίστευεν εἰς τοὺς Θεοὺς, τοὺς ὁποίους παρεδέχτο ἡ πολιτεία, καὶ ὅτι διέστρεφε τὴν ψυχὴν τῶν νεαρῶν μαθητῶν του καὶ ὠδήγει εἰς τὴν ἀπώλειαν. Ὡς προσήκον τίμημα, δηλαδὴ ποινὴ, διὰ τὸ καταγγελλόμενον ἀδίκημα ὠρίζετο εἰς τὴν μήνυσιν ὁ θάνατος.

Ἡ γ ρ α φ ῆ τοῦ Μελήτου ἐπεδόθη κατὰ τὰς διατάξεις τῆς ἀττικῆς δικονομίας εἰς τὸν ἄ ρ χ ο ν τ α β α σ ι λ έ α — ἓνα ἐκ τῶν ἐννέα ἀρχόντων, — εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὁποίου ὑπήγοντο τὰ ἀδικήματα ἀσεβείας.

Μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς καταγγελίας ἐκλήθησαν οἱ ἀντίδικοι ἐνώπιον τοῦ ἀρχοντος βασιλέως. Ἀφοῦ δ' ἀνεκοινώθη εἰς τὸν Σωκράτη ἡ κατηγορία, ὁ μὲν Μέλητος ἐβεβαίωσεν ἐνόρκως — ἀ ν τ ω μ ό σ α τ ο, κατὰ τὸν δικανικὸν ὄρον — τὸ περιεχόμενον τῆς καταγγελίας, ὁ δὲ Σωκράτης ἐνόρκως ἐπίσης ἀπέκρουσε τὴν ἀποδιδομένην κατηγορίαν. Συγχρόνως ἐδήλωσαν καὶ οἱ δύο, ὁ Μέλητος, ὅτι θὰ παραστῆ εἰς τὸ δικαστήριον, διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν κατηγορίαν καὶ προφορικῶς, ὁ Σωκράτης, ὅτι θὰ προσέλθῃ κατὰ τὴν ἐκδίκασιν τῆς ὑποθέσεως ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ἵνα ἀπολογηθῇ.

Μετὰ ταῦτα ἡ ὑπόθεσις ἠκολούθησε τὴν κανονικὴν ὁδόν. Παρεπέμφθη δηλ. εἰς τὴν Ἡλιαίαν, τῆς ὁποίας ἐν τμῆμα ἐκ 501 δικαστῶν ἐμελλε νὰ τὴν ἐκδικάσῃ.

Κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν δικάσιμον ὁ Σωκράτης, ἐλεύθερος μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης, προσῆλθεν εἰς τὸ δικαστήριον. Ἀφοῦ δὲ προηγήθησαν αἱ ἀπαραίτητοι διατυπώσεις καὶ οἱ κληρωθέντες δικασταὶ κατέλαβον τὰς ἔδρας των, πρῶτος ὁ Μέλητος ἔλαβε τὸν λόγον καὶ ἀνέπτυξε

τὸ κατηγορητήριον. Μετ' αὐτὸν οἱ δύο ἄλλοι συγκατήγοροι Ἄνυτος καὶ Λύκων συνηγόρησαν ἢ ἐδευτερολόγησαν, (ὅπως ἐλέγετο εἰς τὴν νομικὴν γλῶσσαν τῶν Ἀθηναίων περὶ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐλάμβανον τὸν λόγον διὰ νὰ συμπληρώσουν τὸ κατηγορητήριον). Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὴν ἀρχικὴν ἐγγράφον κατηγορίαν προσέθεσεν ὁ Μέλητος διὰ ζώσης καὶ νέα στοιχεῖα. Ἰδιαιτέρως, φαίνεται, ἐτόνισεν, ὅτι ὁ Σωκράτης παρώτρυνε τοὺς νέους νὰ περιφρονοῦν τὸ καθεστῶς πολίτευμα καὶ ἐπὶ πλέον, ὅτι δύο διεστραμμένοι φύσεις, ὁ Ἀλκιβιάδης καὶ ὁ Κριτίας, ὑπῆρξαν μαθηταὶ του. Συγχρόνως ὤρισεν ἐκ νέου τὴν ποινὴν, ἣ ὁποία κατὰ τὴν κρίσιν του ἔπρεπε νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τὸν Σωκράτη, αὕτη δὲ ἦτο ὁ θάνατος.

Μετὰ ταῦτα ἐκλήθη ὁ Σωκράτης νὰ ἀπολογηθῇ. Ἐδῶ πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι καίτοι οἱ μαθηταὶ τοῦ φιλοσόφου εἶχον μεριμνήσει νὰ παρασκευάσουν εἰς αὐτὸν ἀπολογίαν διὰ δοκιματάτου λογογράφου, τοῦ Λυσίου, συντεταγμένην καθ' ὅλους τοὺς κανόνες τῆς δικανικῆς ρητορείας, ὁ Σωκράτης ἠρνήθη νὰ τὴν χρησιμοποιήσῃ. Μὲ τὴν συνείδησιν ἡρεμον ἐδήλωσεν, ὅτι τὴν ἀπολογίαν του παρεσκευάζεν ὁ ἴδιος διὰ βίου πρᾶπτων ἀείποτε τὸ ἀγαθόν.

β) Ἡ ἀπολογία.

Ἡ ἀπολογία τοῦ Σωκράτους, ὅπως συνέθεσε καὶ παρέδωκεν αὐτὴν ὁ Πλάτων, διαιρεῖται εἰς τρία μέρη. Τὸ πρῶτον (κεφ. 1-24) ἀποτελεῖ τὴν κυρίως ἀπολογίαν, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Σωκράτης ἀνατρέπει μίαν πρὸς μίαν τὰς κατηγορίας τῶν ἀντιδίκων του. Τὸ δεύτερον (κεφ. 25-28) περιέχει τὰς ἀντιπροτάσεις τοῦ Σωκράτους περὶ τῆς ἐπιβλητέας εἰς αὐτὸν ποινῆς μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου διὰ ψευφορίας, ὅτι θεωρεῖ αὐτὸν ἔνοχον τῆς ἀποδιδομένης κατηγορίας. Τὸ τρίτον, τέλος (κεφ. 29-33), τὸ ὁποῖον ἐλέχθη μετὰ τὴν δευτέραν ψευφορίαν τοῦ δικαστηρίου, δι' ἧς ἐπεβλήθη εἰς τὸν Σωκράτη ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου, εἶναι προσλαλιά πρὸς τοὺς καταδικάσαντας καὶ τοὺς ἀθωώσαντας αὐτὸν δικαστάς.

Π Λ Α Τ Ω Ν Ο Σ
ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ (ΗΘΙΚΟΣ)

1. "Ο τι μὲν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πεπόνθατε ὑπὸ τῶν ἐμῶν κατηγορῶν, οὐκ οἶδα· ἐγὼ δ' οὖν καὶ αὐτὸς ὑπ' αὐτῶν ὀλίγου ἐμαυτοῦ ἐπελαθόμεν· οὕτω πιθανῶν ἔλεγον. καίτοι ἀληθές γε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν εἰρήκασι· μάλιστα δὲ αὐτῶν ἐν ἐθαύμασα τῶν πολλῶν, ὧν ἐψεύσαντο, τοῦτο, ἐν ᾧ ἔλεγον, ὡς χρὴ ὑμᾶς εὐλαβεῖσθαι, μὴ ὑπ' ἐμοῦ ἐξαπατηθῆτε ὡς δεινοῦ ὄντος λέγειν· τὸ γὰρ μὴ αἰσχυνηθῆναι, ὅτι αὐτίκα ὑπ' ἐμοῦ ἐξελεγχθήσονται ἔργῳ, ἐπειδὴν μηδ' ὀπωσιοῦν φαίνωμαι δεινὸς λέγειν, τοῦτό μοι ἔδοξεν αὐτῶν ἀνισχυντότατον εἶναι, εἰ μὴ ἄρα δεινὸν καλοῦσιν οὗτοι λέγειν τὸν ἀληθῆ λέγοντα· εἰ μὲν γὰρ τοῦτο λέγουσιν, ὁμολογοίην ἂν ἔγωγε οὐ κατὰ τούτους εἶναι ῥήτωρ. οὗτοι μὲν οὖν, ὥσπερ ἐγὼ λέγω, ἢ τι ἢ οὐδὲν ἀληθὲς εἰρήκασιν· ὑμεῖς δ' ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. οὐ μέντοι μὰ Δία, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κεκαλλιεπημένους γε λόγους, ὥσπερ οἱ τούτων, ῥήμασί τε καὶ ὀνόμασιν οὐδὲ κεκοσμημένους, ἀλλ' ἀκούσεσθε εἰκῆ λεγόμενα τοῖς ἐπιτυχοῦσιν ὀνόμασι· πιστεύω γὰρ δίκαια εἶναι ἃ λέγω, καὶ μηδεὶς ὑμῶν προσδοκησάτω ἄλλως· οὐδὲ γὰρ ἂν δήπου πρέπει, ὦ ἄνδρες, τῆδε τῆ ἡλικίᾳ ὥσπερ μαιρακίῳ πλάττοντι λόγους εἰς ὑμᾶς εἰσιέναι· καὶ μέντοι καὶ πάνυ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο ὑμῶν δέομαι καὶ παρίεμαι· ἐὰν διὰ τῶν αὐτῶν λόγων ἀκούητέ μου ἀπολογουμένου, δι' ὧν περ εἶωθα λέγειν καὶ ἐν ἀγορᾷ ἐπὶ τῶν τραπεζῶν, ἵνα ὑμῶν πολλοὶ ἀκηκόασι, καὶ ἄλλοθι, μήτε θρυμάζειν μήτε θορυβεῖν τούτου ἕνεκα. ἔχει γὰρ οὕτωςί· νῦν

ἐγὼ πρῶτον ἐπὶ δικαστήριον ἀναβέβηκα, ἔτη γεγονώς ἐβδομήκοντα· ἀτεχνῶς οὖν ξένως ἔχω τῆς ἐνθάδε λέξεως· ὡσπερ οὖν ἄν, εἰ τῷ ὄντι ξένος ἐτύγχανον ὦν, ξυνεγινώσκετε δῆπου ἄν μοι, εἰ ἐν ἐκεῖνῃ τῇ φωνῇ τε καὶ τῷ τρόπῳ ἔλεγον, ἐν οἷσπερ ἐτεθράμμη, καὶ δὴ καὶ νῦν τοῦτο ὑμῶν δέομαι δίκαιον, ὡς γέ μοι δοκῶ, τὸν μὲν τρόπον τῆς λέξεως ἔαν· ἴσως μὲν γὰρ χεῖρων, ἴσως δὲ βελτίων ἄν εἴη· αὐτὸ δὲ τοῦτο σκοπεῖν καὶ τούτῳ τὸν νοῦν προσέχειν, εἰ δίκαια λέγω ἢ μή· δικαστοῦ μὲν γὰρ αὕτη ἀρετὴ, ῥήτορος δὲ ἀληθῆ λέγειν.

2. Πρῶτον μὲν οὖν δίκαιός εἰμι ἀπολογήσασθαι, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τὰ πρῶτά μου ψευδῆ κατηγορημένα καὶ τοὺς πρῶτους κατηγορούς, ἔπειτα δὲ πρὸς τὰ ὕστερα καὶ τοὺς ὑστέρους· ἐμοῦ γὰρ πολλοὶ κατήγοροι γεγονάσι πρὸς ὑμᾶς καὶ πάλαι πολλὰ ἤδη ἔτη καὶ οὐδὲν ἀληθές λέγοντες, οὓς ἐγὼ μᾶλλον φοβοῦμαι ἢ τοὺς ἀμφὶ Ἄνυτον, καίπερ ὄντας καὶ τούτους δεινούς· ἀλλ' ἐκεῖνοι δεινότεροι, ὧ ἄνδρες, οἱ ὑμῶν τοὺς πολλοὺς ἐκ παίδων παραλαμβάνοντες ἔπειθόν τε καὶ κατηγοροῦν ἐμοῦ οὐδὲν ἀληθές, ὡς ἔστι τις Σωκράτης σοφὸς ἀνὴρ, τὰ τε μετέωρα φροντιστὴς καὶ τὰ ὑπὸ γῆς ἅπαντα ἀνεζητηκῶς καὶ τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιῶν· οὗτοι, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οἱ ταύτην τὴν φήμην κατασκευάσαντες, οἱ δεινοὶ εἰσὶ μου κατήγοροι· οἱ γὰρ ἀκούοντες ἠγοῦνται τοὺς ταῦτα ζητοῦντας οὐδὲ θεοὺς νομίζειν. ἔπειτὰ εἰσιν οὗτοι οἱ κατήγοροι πολλοὶ καὶ πολὺν χρόνον ἤδη κατηγορηκότες, ἔτι δὲ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ λέγοντες πρὸς ὑμᾶς, ἐν ἣ ἄν μάλιστα ἐπιστεύσατε παῖδες ὄντες, ἔνιοι δ' ὑμῶν καὶ μειράκια, ἀτεχνῶς ἐρήμην κατηγοροῦντες ἀπολογουμένων οὐδενός· ὁ δὲ πάντων ἀλογώτατον, ὅτι οὐδὲ τὰ ὀνόματα οἷόν τε αὐτῶν εἰδέναι καὶ εἰπεῖν, πλὴν εἰς τις κωμωδοποιὸς τυγχάνει ὦν· ὅσοι δὲ φθόνῳ καὶ διαβολῇ χρώμενοι ὑμᾶς ἀνέπειθον, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ πεπεισμέ-

νοι ἄλλους πείθοντες, οὗτοι πάντων ἀπορώτατοί εἰσιν· οὐδὲ γὰρ ἀναβιβάσασθαι οἷόν τ' ἐστὶν αὐτῶν ἐνταυθοῖ οὐδ' ἐλέγξαι οὐδένα, ἀλλ' ἀνάγκη ἀτεχνῶς ὥσπερ σκιαμαχεῖν ἀπολογούμενόν τε καὶ ἐλέγχειν μηδενὸς ἀποκρινομένου. ἀξιῶσατε οὖν καὶ ὑμεῖς, ὥσπερ ἐγὼ λέγω, διττοὺς μου τοὺς κατηγοροὺς γενέσθαι, ἑτέρους μὲν τοὺς ἄρτι κατηγορήσαντας, ἑτέρους δὲ τοὺς πάλαι, οὓς ἐγὼ λέγω· καὶ οἰήθητε δεῖν πρὸς ἐκείνους πρῶτόν με ἀπολογησασθαι· καὶ γὰρ ὑμεῖς ἐκείνων πρότερον ἤκούσατε κατηγορούντων καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ τῶνδε τῶν ὕστερον. εἶεν· ἀπολογητέον δὴ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἐπιχειρητέον ὑμῶν ἐξελεῖσθαι τὴν διαβολήν, ἣν ὑμεῖς ἐν πολλῶν χρόνῳ ἔσχετε, ταύτην ἐν οὕτως ὀλίγῳ χρόνῳ. βουλοίμην μὲν οὖν ἂν τοῦτο οὕτως γενέσθαι, εἴ τι ἄμεινον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοί, καὶ πλέον τί με ποιῆσαι ἀπολογούμενον· οἶμαι δὲ αὐτὸ χαλεπὸν εἶναι, καὶ οὐ πάνυ με λανθάνει, οἷόν ἐστιν· ὅμως τοῦτο μὲν ἴτω ὅπῃ τῷ θεῷ φίλον, τῷ δὲ νόμῳ πειστέον καὶ ἀπολογητέον.

3. Ἀναλάβωμεν οὖν ἐξ ἀρχῆς, τίς ἡ κατηγορία ἐστίν, ἐξ ἧς ἡ ἐμὴ διαβολὴ γέγονεν, ἣ δὴ καὶ πιστεύων Μελήτος με ἐγράψατο τὴν γραφὴν ταύτην. εἶεν· τί δὴ λέγοντες διέβαλλον οἱ διαβάλλοντες; ὥσπερ οὖν κατηγορῶν τὴν ἀντωμοσίαν δεῖ ἀναγνῶναι αὐτῶν Σωκράτης ἀδικεῖ καὶ περιεργάζεται ζητῶν τὰ τε ὑπὸ γῆς καὶ οὐράνια καὶ τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιῶν καὶ ἄλλους τὰ αὐτὰ ταῦτα διδάσκων. τοιαύτη τίς ἐστι· ταῦτα γὰρ ἐωρᾶτε καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ Ἀριστοφάνους κωμῳδίᾳ, Σωκράτη τινὰ ἐκεῖ περιφερόμενον, φάσκοντά τε ἀεροβατεῖν καὶ ἄλλην πολλὴν φλυαρίαν φλυαροῦντα, ὧν ἐγὼ οὐδὲν οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν πέρι ἐπαίω. καὶ οὐχ ὡς ἀτιμάζων λέγω τὴν τοιαύτην ἐπιστήμην, εἰς τις περὶ τῶν τοιούτων σοφός ἐστιν, μή πως ἐγὼ ὑπὸ Μελήτου τοσαύτας δίκας φύγοιμι·

ἀλλὰ γὰρ ἐμοὶ τούτων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδὲν μέτεστι. μάρτυρας δὲ αὐτοὺς ὑμῶν τοὺς πολλοὺς παρέχομαι, καὶ ἀξιῶ ὑμᾶς ἀλλήλους διδάσκειν τε καὶ φράζειν, ὅσοι ἐμοῦ πώποτε ἀκηκόατε διαλεγομένου· πολλοὶ δὲ ὑμῶν οἱ τοιοῦτοί εἰσιν· φράζετε οὖν ἀλλήλους, εἰ πώποτε ἢ μικρὸν ἢ μέγα ἤκουσέ τις ὑμῶν ἐμοῦ περὶ τῶν τοιούτων διαλεγομένου· καὶ ἐκ τούτων, γνώσεσθε, ὅτι τοιαῦτ' ἐστὶ καὶ τᾶλλα περὶ ἐμοῦ, ἃ οἱ πολλοὶ λέγουσιν.

4. Ἀλλὰ γὰρ οὔτε τούτων οὐδὲν ἐστίν, οὐδέ γ' εἴ τις ἀκηκόατε, ὡς ἐγὼ παιδεύειν ἐπιχειρῶ ἀνθρώπους καὶ χρήματα πράττομαι, οὐδὲ τοῦτο ἀληθές· ἐπεὶ καὶ τοῦτό γέ μοι δοκεῖ καλὸν εἶναι, εἴ τις οἶός τ' εἴη παιδεύειν ἀνθρώπους ὡσπερ Γοργίας τε ὁ Λεοντῖνος καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος καὶ Ἰππίας ὁ Ἡλεῖος. τούτων γὰρ ἕκαστος, ὦ ἄνδρες, οἶός τ' ἐστὶν ἰὼν εἰς ἐκάστην τῶν πόλεων τοὺς νέους, οἷς ἕξεστι τῶν ἑαυτῶν πολιτῶν προῖκα ξυνεῖναι ἢ ἂν βούλωνται, τούτους πείθουσι, τὰς ἐκείνων ξυνουσίας ἀπολιπόντας, σφίσι ξυνεῖναι χρήματα διδόντας καὶ χάριν προσειδέναι. ἐπεὶ καὶ ἄλλος ἀνὴρ ἐστὶ Πάριος ἐνθάδε σοφός, ὃν ἐγὼ ἠσθόμην ἐπιδημοῦντα. ἔτυχον γὰρ προσελθὼν ἀνδρὶ, ὃς τετέλεκε χρήματα σοφισταῖς πλείω ἢ ξύμπαντες οἱ ἄλλοι, Καλλίᾳ τῷ Ἰππονίκου· τοῦτον οὖν ἀνηρόμην—ἐστὸν γὰρ αὐτῷ δύο υἱέε— ὦ Καλλία', ἦν δ' ἐγὼ, 'εἰ μὲν σου τῶ υἱέε πῶλω ἢ μόσχῳ ἐγενέσθην, εἴχομεν ἂν αὐτοῖν ἐπιστάτην λαβεῖν καὶ μισθώσασθαι, ὅς ἐμελλεν αὐτῶ καλῶ τε καὶ ἀγαθῶ ποιήσειν τὴν προσήκουσαν ἀρετὴν· ἦν δ' ἂν οὗτος ἢ τῶν ἵππικῶν τις ἢ τῶν γεωργικῶν· νῦν δ' ἐπειδὴ ἀνθρώπῳ ἐστὸν, τίνα αὐτοῖν ἐν νῶ ἔχεις ἐπιστάτην λαβεῖν; τίς τῆς τοιαύτης ἀρετῆς, τῆς ἀνθρωπίνης τε καὶ πολιτικῆς, ἐπιστήμων ἐστίν; οἴμαι γὰρ σε ἐσκέφθαι διὰ τὴν τῶν υἱέων κτῆσιν. ἐστὶν τις', ἔφην ἐγὼ, 'ἢ οὐ'; 'πάνυ γε', ἦ δ'

ός. 'τίς ἦν δ' ἐγώ, 'καὶ ποδαπός, καὶ πόσου διδάσκει ;' 'Εὐή-
νος', ἔφη, 'ὦ Σώκρατες, Πάριος, πέντε μνῶν.' καὶ ἐγὼ τὸν
Εὐήνον ἐμακάρισα, εἰ ὡς ἀληθῶς ἔχει ταύτην τὴν τέχνην καὶ
οὕτως ἐμμελῶς διδάσκει. ἐγὼ οὖν καὶ αὐτὸς ἐκαλλυνόμεν τε
καὶ ἠβρυνόμεν ἄν, εἰ ἠπιστάμεν ταῦτα· ἀλλ' οὐ γὰρ ἐπίστα-
μαι, ὦ ἄνδρες 'Αθηναῖοι.

5. 'Υπολάβοι ἄν οὖν τις ὑμῶν ἴσως· ἀλλ', ὦ Σώκρατες,
τὸ σὸν τι ἐστὶ πρᾶγμα; πόθεν αἰ διαβολαί σοι αὐται γεγόνα-
σιν; οὐ γὰρ δήπου σοῦ γε οὐδὲν τῶν ἄλλων περιττότερον πρα-
γματευομένου ἔπειτα τοσαύτη φήμη τε καὶ λόγος γέγονεν, εἰ
μὴ τι ἔπραττες ἀλλοῖον ἢ οἱ πολλοί· λέγε οὖν ἡμῖν, τί ἐστὶν,
ἵνα μὴ ἡμεῖς περὶ σοῦ αὐτοσχεδιάζωμεν.' ταυτί μοι δοκεῖ δι-
καία λέγειν ὁ λέγων, καὶ γὰρ ὑμῖν πειράσομαι ἀποδείξαι, τί ποτ'
ἐστὶ τοῦτο, ὃ ἐμοὶ πεποίηκεν τό τε ὄνομα καὶ τὴν διαβολήν.
ἀκούετε δὴ. καὶ ἴσως μὲν δόξω τισὶν ὑμῶν παίζειν εὖ μέντοι
ἴστε, πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ. ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες 'Αθη-
ναῖοι, δι' οὐδὲν ἀλλ' ἢ διὰ σοφίαν τινὰ τοῦτο τὸ ὄνομα ἐσχη-
κα. ποίαν δὴ σοφίαν ταύτην; ἥπερ ἐστὶν ἴσως ἀνθρωπίνη σο-
φία. τῶ ὄντι γὰρ κινδυνεύω ταύτην εἶναι σοφός. οὗτοι δὲ τάχ'
ἄν, οὓς ἄρτι ἔλεγον, μεῖζω τινὰ ἢ κατ' ἀνθρώπον σοφίαν σο-
φοὶ εἶεν, ἢ οὐκ ἔχω, τί λέγω· οὐ γὰρ δὴ ἔγωγε αὐτὴν ἐπίστα-
μαι, ἀλλ' ὅστις φησὶ ψεύδεται τε καὶ ἐπὶ διαβολῇ τῇ ἐμῇ λέ-
γει. καὶ μοι, ὦ ἄνδρες 'Αθηναῖοι, μὴ θορυβήσητε, μηδὲ ἄν
δόξω τι ὑμῖν μέγα λέγειν· οὐ γὰρ ἐμὸν ἐρῶ τὸν λόγον, ὃν ἄν
λέγω, ἀλλ' εἰς ἀξιόχρεων ὑμῖν τὸν λέγοντα ἀνοίσω. τῆς γὰρ
ἐμῆς, εἰ δὴ τίς ἐστὶ σοφία καὶ οἷα, μάρτυρα ὑμῖν παρέξομαι τὸν
θεὸν τὸν ἐν Δελφοῖς. Χαιρεφῶντα γὰρ ἴστε που. οὗτος ἐμὸς
τε ἐταῖρος ἦν ἐκ νέου καὶ ὑμῶν τῶ πλήθει ἐταῖρός τε καὶ ζυν-
έφυγε τὴν φυγὴν ταύτην καὶ μεθ' ὑμῶν κατῆλθε· καὶ ἴστε

δή, οἶος ἦν Χαιρεφῶν, ὡς σφοδρὸς ἐφ' ὃ τι ὀρμήσεις. καὶ δὴ ποτε καὶ εἰς Δελφοὺς ἐλθὼν ἐτόλμησε τοῦτο μαντεύσασθαι· καί, ὕπερ λέγω, μὴ θορυβεῖτε, ὦ ἄνδρες· ἤρετο γὰρ δὴ, εἴ τις ἐμοῦ εἶη σοφώτερος. ἀνεῖλεν οὖν ἡ Πυθία μηδένα σοφώτερον εἶναι· καὶ τούτων πέρι ὁ ἀδελφὸς ὑμῖν αὐτοῦ οὕτωςι μαρτυρήσει, ἐπειδὴ ἐκεῖνος τετελεύτησε.

6. Σκέψασθε δέ, ὦν ἕνεκα ταῦτα λέγω· μέλλω γὰρ ὑμᾶς διδάξειν, ὅθεν μοι ἡ διαβολὴ γέγονε. ταῦτα γὰρ ἐγὼ ἀκούσας ἐνεθυμούμην οὕτωςί· τί ποτε λέγει ὁ θεὸς, καὶ τί ποτε αἰνίσσεται; ἐγὼ γὰρ δὴ οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν ζήνοῖδα ἐμαυτῷ σοφὸς ὢν. τί οὖν ποτε λέγει φάσκων ἐμὲ σοφώτατον εἶναι; οὐ γὰρ δήπου ψεύδεται γε· οὐ γὰρ θέμις αὐτῷ, καὶ πολλὸν μὲν χρόνον ἠπόρουν, τί ποτε λέγει. ἔπειτα μόγις πάνυ ἐπὶ ζήτησιν αὐτοῦ τοιαύτην τινὰ ἐτραπόμην. ἦλθον ἐπὶ τινὰ τῶν δοκούντων σοφῶν εἶναι, ὡς ἐνταῦθα, εἴπερ που, ἐλέγξων τὸ μαντεῖον καὶ ἀποφανῶν τῷ χρησμῷ ὅτι οὕτωςι ἐμοῦ σοφώτερός ἐστι, σὺ δ' ἐμὲ ἐφησθα· διασκοπῶν οὖν τοῦτον - ὀνόματι γὰρ οὐδὲν δέομαι λέγειν, ἦν δέ τις τῶν πολιτικῶν, πρὸς ὃν ἐγὼ σκοπῶν τοιοῦτόν τι ἔπαθον. ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, — καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ ἔδοξέ μοι οὗτος ὁ ἀνὴρ δοκεῖν μὲν εἶναι σοφὸς ἄλλοις τε πολλοῖς ἀνθρώποις καὶ μάλιστα ἐαυτῷ, εἶναι δ' οὐ. κάπειτα ἐπειρώμην αὐτῷ δεικνύναι, ὅτι οἶοιτο μὲν εἶναι σοφός, εἶη δ' οὐ. ἐντεῦθεν οὖν τούτῳ τε ἀπηγθόμην καὶ πολλοῖς τῶν παρόντων· πρὸς ἐμαυτὸν δ' οὖν ἀπιῶν ἐλογιζόμην, ὅτι τούτου μὲν τοῦ ἀνθρώπου ἐγὼ σοφώτερός εἰμι· κινδυνεύει μὲν γὰρ ἡμῶν οὐδέτερος οὐδὲν καλὸν κάγαθὸν εἰδέναι, ἀλλ' οὗτος μὲν οἶεσθαι τι εἰδέναι οὐκ εἰδώς, ἐγὼ δέ, ὡσπερ οὖν οὐκ οἶδα, οὐδὲ οἶομαι. οἶομαι γοῦν τούτου γε σμικρῷ τινι αὐτῷ τούτῳ σοφώτερος εἶναι, ὅτι, ἂ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶομαι εἰδέναι. ἐντεῦθεν ἐπ' ἄλλον ἦα τῶν ἐκείνου δοκούντων σοφωτέρων

εἶναι, καί μοι ταῦτά ταῦτα ἔδοξε· καί ἐνταῦθα κάκείνω καί ἄλλοις πολλοῖς ἀπηχθόμεν.

7. Μετά ταῦτ' οὖν ἤδη ἐφεξῆς ἦα, αἰσθανόμενος μὲν καί λυπούμενος καί δεδιώς ὅτι ἀπηχθάνομεν, ὅμως δὲ ἀναγκαῖον ἐδόκει εἶναι τὸ τοῦ θεοῦ περὶ πλείστου ποιεῖσθαι· ἴτεον οὖν σκοποῦντι τὸν χρησμόν, τί λέγει, ἐπὶ ἅπαντας τοὺς τι δοκοῦντας εἰδέναι. καί νῆ τὸν κύνα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι — δεῖ γὰρ πρὸς ὑμᾶς τάληθῆ λέγειν—ἦ μὴν ἐγὼ ἔπαθόν τι τοιοῦτον· οἱ μὲν μάλιστα εὐδοκιμοῦντες ἔδοξάν μοι ὀλίγου δεῖν τοῦ πλείστου ἐνδεεῖς εἶναι ζητοῦντι κατὰ τὸν θεόν, ἄλλοι δὲ δοκοῦντες φαυλότεροι ἐπιεικέστεροι εἶναι ἄνδρες πρὸς τὸ φρονίμως ἔχειν. δεῖ δὴ ὑμῖν τὴν ἐμὴν πλάνην ἐπιδειῖν ὡς περὶ πόνους τινὰς ποιοῦντος, ἵνα μοι καί ἀνέλεγκτος ἡ μαντεία γένοιτο. μετὰ γὰρ τοὺς πολιτικοὺς ἦα ἐπὶ τοὺς ποιητὰς τοὺς τε τῶν τραγωιδιῶν καί τοὺς τῶν διθυράμβων καί τοὺς ἄλλους ὡς ἐνταῦθα ἐπ' αὐτοφώρῳ καταληψόμενος ἐμαυτὸν ἀμαθέστερον ἐκείνων ὄντα. ἀναλμβάνων οὖν αὐτῶν τὰ ποιήματα, ἃ μοι ἐδόκει μάλιστα πεπραγματεῦσθαι αὐτοῖς, διηρώτων ἂν αὐτούς, τί λέγοιεν, ἵνα ἅμα τι καί μανθάνοιμι παρ' αὐτῶν. αἰσχύνομαι οὖν ὑμῖν εἶπειν, ὦ ἄνδρες, τάληθῆ· ὅμως δὲ ῥητέον· ὡς ἔπος γὰρ εἶπειν, ὀλίγου αὐτῶν ἅπαντες οἱ παρόντες ἂν βέλτιον ἔλεγον περὶ ὧν αὐτοὶ ἐπεποιήκεσαν. ἔγνω οὖν καί περὶ τῶν ποιητῶν ἐν ὀλίγῳ τοῦτο, ὅτι οὐ σοφία ποιοῖεν, ἃ ποιοῖεν, ἀλλὰ φύσει τινὶ καί ἐνθουσιάζοντες, ὡς περὶ οἱ θεομάντεις καί οἱ χρησμοῦδοι· καί γὰρ οὗτοι λέγουσι μὲν πολλὰ καὶ καλά, ἴσασι δὲ οὐδὲν ὧν λέγουσιν· τοιοῦτόν τί μοι ἐφάνησαν πάθος καί οἱ ποιηταὶ πεπονθότες· καί ἅμα ἠσθόμην αὐτῶν διὰ τὴν ποιῆσιν οἰομένων καὶ τᾶλλα σοφωτάτων εἶναι ἀνθρώπων, ἃ οὐκ ἦσαν. ἀπῆα οὖν καί ἐντεῦθεν τῷ αὐτῷ οἰόμενος περιγεγονέναι ᾧ περὶ καὶ τῶν πολιτικῶν.

8. Τελευτῶν οὖν ἐπὶ τοὺς χειροτέχνους ἦα· ἐμαυτῷ γὰρ ζυνηΐδη οὐδὲν ἐπισταμένῳ, ὡς ἔπος εἰπεῖν. τούτους δέ γ' ἤδη, ὅτι εὐρήσοιμι πολλὰ καὶ καλὰ ἐπισταμένους· καὶ τούτου μὲν οὐκ ἐψεύσθην, ἀλλ' ἠπίσταντο, ἃ ἐγὼ οὐκ ἠπιστάμην, καὶ μου ταύτη σοφώτεροι ἦσαν. ἀλλ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταυτόν μοι ἔδοξαν ἔχειν ἀμάρτημα, ὅπερ καὶ οἱ ποιηταί, καὶ οἱ ἀγαθοὶ δημιουργοί· διὰ τὸ τὴν τέχνην καλῶς ἐξεργάζεσθαι ἕκαστος ἡξίου καὶ τᾶλλα τὰ μέγιστα σοφώτατος εἶναι, καὶ αὐτῶν, αὕτη ἢ πλημμέλεια ἐκείνην τὴν σοφίαν ἀπέκρουπτεν· ὥστ' ἐμὲ ἐμαυτὸν ἀνερωτῶν ὑπὲρ τοῦ χρησιμοῦ, πότερα δεξαίμην ἂν οὕτως, ὥσπερ ἔχω, ἔχειν, μήτε τι σοφὸς ὢν τὴν ἐκείνων σοφίαν μήτε ἀμαθῆς τὴν ἀμαθίαν, ἢ ἀμφοτέρα, ἃ ἐκεῖνοι ἔχουσιν, ἔχειν ἀπεκρινάμην οὖν ἐμαυτῷ καὶ τῷ χρησιμῷ, ὅτι μοι λυσιτελοῦ, ὥσπερ ἔχω, ἔχειν.

9. Ἐκ ταυτησὶ δὴ τῆς ἐξετάσεως, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλαὶ μὲν ἀπέχθειά μοι γεγονάσι καὶ οἶαι χαλεπώταται καὶ βαρύτερα, ὥστε πολλὰς διαβολὰς ἀπ' αὐτῶν γεγονέναι, ὄνομα δὲ τοῦτο λέγεσθαι, σοφὸς εἶναι· οἴονται γὰρ με ἕκαστοτε οἱ παρόντες ταῦτα αὐτὸν εἶναι σοφόν, ἃ ἂν ἄλλον ἐξελέγξω. τὸ δὲ κινδυνεύει, ὧ ἄνδρες, τῷ ὄντι ὁ θεὸς σοφὸς εἶναι, καὶ ἐν τῷ χρησιμῷ τούτῳ τοῦτο λέγειν, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη σοφία ὀλίγου τινὸς ἀξία ἐστὶ καὶ οὐδενός· καὶ φαίνεται τοῦτ' οὐ λέγειν τὸν Σωκράτη, προσκεχερῆσθαι δὲ τῷ ἐμῷ ὀνόματι, ἐμὲ παράδειγμα ποιούμενος, ὥσπερ ἂν εἰ εἶποι, ὅτι οὗτος ὑμῶν, ὧ ἄνθρωποι, σοφώτατός ἐστιν, ὅστις, ὥσπερ Σωκράτης, ἔγνωκεν, ὅτι οὐδενός ἀξίός ἐστι τῆ ἀληθείᾳ πρὸς σοφίαν. ταῦτα οὖν ἐγὼ μὲν ἔτι καὶ νῦν περιμῶν ζητῶ καὶ ἐρευνῶ κατὰ τὸν θεόν, καὶ τῶν ἀστῶν καὶ ξένων ἂν τινα οἶμαι σοφόν εἶναι· καὶ ἐπειδὴν μοι μὴ δοκῆ, τῷ θεῷ βοηθῶν ἐνδείκνυμαι, ὅτι οὐκ ἔστι σοφός· καὶ ὑπὸ ταύ-

της τῆς ἀσχολίας οὔτε τι τῶν τῆς πόλεως προᾶξαι μοι σχολῇ γέγονεν ἄξιον λόγου οὔτε τῶν οἰκείων, ἀλλ' ἐν πενίᾳ μυρία εἰμι διὰ τὴν τοῦ θεοῦ λατρείαν.

10. Πρὸς δὲ τούτοις οἱ νέοι μοι ἐπακολουθοῦντες, οἷς μάλιστα σχολῇ ἐστίν, οἱ τῶν πλουσιωτάτων, αὐτόματοι χαίρουσιν ἀκούοντες ἐξεταζομένων τῶν ἀνθρώπων, καὶ αὐτοὶ πολλάκις ἐμὲ μιμοῦνται, εἴτα ἐπιχειροῦσιν ἄλλους ἐξετάζειν· κάπειτα, οἶμαι, εὐρίσκουσι πολλὴν ἀφθονίαν οἰομένων μὲν εἰδέναι τι ἀνθρώπων, εἰδόντων δὲ ὀλίγα ἢ οὐδέν. ἐντεῦθεν οὖν οἱ ὑπ' αὐτῶν ἐξεταζόμενοι ἐμοὶ ὀργίζονται, ἀλλ' οὐχ αὐτοῖς, καὶ λέγουσιν, ὡς Σωκράτης τις ἐστὶ μιαιώτατος καὶ διαφθείρει τοὺς νέους· καὶ ἐπειδὴν τις αὐτοὺς ἐρωτᾷ, ὅ τι ποιῶν καὶ ὅ τι διδάσκων, ἔχουσι μὲν οὐδὲν εἰπεῖν, ἀλλ' ἀγνοοῦσιν, ἵνα δὲ μὴ δοκῶσιν ἀπορεῖν, τὰ κατὰ πάντων τῶν φιλοσοφούντων πρόχειρα ταῦτα λέγουσιν, ὅτι τὰ μετέωρα καὶ τὰ ὑπὸ γῆς καὶ θεοὺς μὴ νομίζειν καὶ τὸν ἦττω λόγον κρείττω ποιεῖν. τὰ γὰρ ἀληθῆ, οἶμαι, οὐκ ἂν ἐθέλοιεν λέγειν, ὅτι κατὰδῆλοι γίνονται προσποιούμενοι μὲν εἰδέναι, εἰδότες δὲ οὐδέν· ἅτε οὖν, οἶμαι, φιλότιμοι ὄντες καὶ σφοδροὶ καὶ πολλοί, καὶ ξυντεταγμένως καὶ πιθανῶς λέγοντες περὶ ἐμοῦ, ἐμπλεπλήκασιν ὑμῶν τὰ ὄρα καὶ πάλοι καὶ σφοδρῶς διαβάλλοντες. ἐκ τούτων καὶ Μέλητός μοι ἐπέθετο καὶ "Ανυτος καὶ Λύκων, Μέλητος μὲν ὑπὲρ τῶν ποιητῶν ἀχθόμενος, "Ανυτος δὲ ὑπὲρ τῶν δημιουργῶν καὶ τῶν πολιτικῶν, Λύκων δὲ ὑπὲρ τῶν ῥητόρων, ὥστε, ὅπερ ἀρχόμενος ἐγὼ ἔλεγον, θαυμάζοιμ' ἂν, εἰ οἷος τ' εἶην ἐγὼ ὑμῶν ταύτην τὴν διαβολὴν ἐξελεσθαι ἐν οὕτως ὀλίγῳ χρόνῳ οὕτω πολλὴν γεγонуῖαν. ταῦτ' ἐστὶν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τᾶληθῆ, καὶ ὑμᾶς οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν ἀποκρυψάμενος ἐγὼ λέγω οὐδ' ὑποστειλάμενος, καίτοι οἶδα σχεδόν,

ὅτι τοῖς αὐτοῖς ἀπεχθάνομαι· ὁ καὶ τεκμήριον, ὅτι ἀληθῆ λέγω καὶ ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ διαβολὴ ἢ ἐμὴ καὶ τὰ αἷτια ταῦτά ἐστιν καὶ ἐάντε νῦν ἐάντε αὐθις ζητήσητε ταῦτα, οὕτως εὐρήσετε.

11. Περὶ μὲν οὖν ὧν οἱ πρῶτοί μου κατήγοροι κατηγόρουσαν, αὕτη ἔστω ἰκανὴ ἀπολογία πρὸς ὑμᾶς· πρὸς δὲ Μέλητον τὸν ἀγαθὸν τε καὶ φιλόπολιν, ὡς φησι, καὶ τοὺς ὑστέρους μετὰ ταῦτα πειράσομαι ἀπολογεῖσθαι. αὐθις γὰρ δὴ, ὡσπερ ἐτέρων τούτων ὄντων κατηγόρων, λάβωμεν αὖ τὴν τούτων ἀντωμοσίαν· ἔχει δὲ πως ὧδε· Σωκράτη φησὶν ἀδικεῖν τοὺς τε νέους διαφθείροντα καὶ θεοὺς οὐς ἢ πόλις νομίζει οὐ νομίζοντα, ἕτερα δὲ δαιμόνια καινά. τὸ μὲν δὴ ἐγκλημα τοιοῦτόν ἐστιν· τούτου δὲ τοῦ ἐγκλήματος ἐν ἑκάστων ἐξετάσωμεν. φησὶ γὰρ δὴ τοὺς νέους ἀδικεῖν με διαφθείροντα. ἐγὼ δέ γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀδικεῖν φημι Μέλητον, ὅτι σπουδῆ χαριεντίζεται, ῥαδίως εἰς ἀγῶνα καθιστὰς ἀνθρώπους, περὶ πραγμάτων προσποιούμενος σπουδάζειν καὶ κήδεσθαι, ὧν οὐδὲν τούτῳ πρόποτε ἐμέλησεν· ὡς δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, πειράσομαι καὶ ὑμῖν ἐπιδειξάι.

12. Καὶ μοι δεῦρο, ὦ Μέλητε, εἰπέ· ἄλλο τι ἢ περὶ πολλοῦ ποιεῖ, ὅπως ὡς βέλτιστοι οἱ νεώτεροι ἔσονται; («ἐγῶ γε»)· ἴθι δὴ νῦν εἰπέ τούτοις, τίς αὐτοὺς βελτίους ποιεῖ· δῆλον γὰρ ὅτι οἴσθα, μέλον γέ σοι. τὸν μὲν γὰρ διαφθείροντα ἐξευρών, ὡς φῆς, ἐμὲ εἰσάγεις τουτοισὶ καὶ κατηγορεῖς· τὸν δὲ δὴ βελτίους ποιοῦντα ἴθι εἰπέ καὶ μῆνυσον αὐτοῖς, τίς ἐστίν. ὁρᾶς, ὦ Μέλητε, ὅτι σιγᾶς καὶ οὐκ ἔχεις εἰπεῖν; καίτοι οὐκ αἰσχρὸν σοι δοκεῖ εἶναι καὶ ἰκανὸν τεκμήριον οὗ δὴ ἐγὼ λέγω, ὅτι σοι οὐδὲν μεμέληκεν; ἀλλ' εἰπέ, ὦ ἄγαθέ, τίς αὐτοὺς ἀμείνους ποιεῖ; («οἱ νόμοι»). ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐρωτῶ, ὦ βέλτιστε, ἀλλὰ τίς ἄνθρωπος,

ὅστις πρῶτον καὶ αὐτὸ τοῦτο οἶδε, τοὺς νόμους. «οὔτοι, ὦ Σώκρατες, οἱ δικασταί». πῶς λέγεις, ὦ Μέλητε; οἶδε τοὺς νέους παιδεύειν οἳοί τε εἴσι καὶ βελτίους ποιούσι; «μάλιστα». πότερον ἅπαντες ἢ οἱ μὲν αὐτῶν, οἱ δ' οὐ; «ἅπαντες». εὖ γε νῆ τὴν Ἥραν λέγεις, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ὠφελούντων. τί δὲ δῆ; οἶδε οἱ ἀκροαταὶ βελτίους ποιοῦσιν ἢ οὐ; «καὶ οὔτοι». τί δὲ οἱ βουλευταί; «καὶ οἱ βουλευταί». ἀλλ' ἄρα, ὦ Μέλητε, μὴ οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, οἱ ἐκκλησιασταί, διαφθείρουσι τοὺς νεωτέρους; ἢ κάκεῖνοι βελτίους ποιοῦσιν ἅπαντες; «κάκεῖνοι». πάντες ἄρα, ὡς ἔοικεν, Ἀθηναῖοι καλοὺς κάγαθοὺς ποιούσι πλὴν ἐμοῦ, ἐγὼ δὲ μόνος διαφθείρω· οὕτω λέγεις; «πάνυ σφόδρα ταῦτα λέγω». πολλὴν γ' ἐμοῦ κατέγνωκας δυστυχίαν, καὶ μοι ἀπόκριται· ἢ καὶ περὶ ἵππους οὕτω σοι δοκεῖ ἔχειν; οἱ μὲν βελτίους ποιοῦντες αὐτοὺς πάντες ἄνθρωποι εἶναι, εἷς δὲ τις ὁ διαφθείρων; ἢ τοῦναντίον τούτου πᾶν εἷς μὲν τις ὁ βελτίους οἷός τ' ὦν ποιεῖν ἢ πάνυ ὀλίγοι, οἱ ἵππικοί, οἱ δὲ πολλοί, ἐὰν περ ξυνῶσι καὶ χρῶνται ἵπποις; διαφθείρουσιν; οὐχ οὕτως ἔχει, ὦ Μέλητε, καὶ περὶ ἵππων καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ζώων; πάντως δῆπου, ἐάντε σὺ καὶ Ἄνουτος οὐ φῆτε, ἐάντε φῆτε· πολλὴ γὰρ ἂν τις εὐδαιμονία εἴη περὶ τοὺς νέους, εἰ εἷς μὲν μόνος αὐτοὺς διαφθείρει, οἱ δ' ἄλλοι ὠφελοῦσιν. ἀλλὰ γάρ, ὦ Μέλητε, ἱκανῶς ἐπιδείκυσαι, ὅτι οὐδεπώποτε ἐφρόντισας τῶν νέων, καὶ σαφῶς ἀποφαίνεις τὴν σαυτοῦ ἀμέλειαν, ὅτι οὐδὲν σοι μεμέληκε περὶ ὧν ἐμὲ εἰσάγεις.

13. Ἔτι δὲ ἡμῖν εἰπέ, ὦ πρὸς Διὸς Μέλητε, πότερον ἔστιν οἰκεῖν ἄμεινον ἐν πολίταις χρηστοῖς ἢ πονηροῖς; ὦ τᾶν, ἀπόκριται· οὐδὲν γάρ τοι χαλεπὸν ἐρωτῶ· οὐχ οἱ μὲν πονηροὶ κακὸν τι ἐργάζονται τοὺς ἀεὶ ἐγγυτάτω ἑαυτῶν ὄντας, οἱ δ' ἀγαθοὶ ἀγαθὸν τι; «πάνυ γε». ἔστιν οὖν ὅστις βούλεται ὑπὸ τῶν ξυνόντων βλάπτεσθαι μᾶλλον ἢ ὠφελεῖσθαι;

ἀποκρίνου, ὦ ἀγαθέ· καὶ γὰρ ὁ νόμος κελεύει ἀποκρίνασθαι. ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι ; «οὐ δῆτα». φέρε δῆ, πότερον ἐμὲ εἰσάγεις δεῦρο ὡς διαφθείροντα τοὺς νεωτέρους καὶ πονηροτέρους ποιῶντα ἐκόντα ἢ ἄκοντα ; «ἐκόντα ἔγωγε». τί δῆτα, ὦ Μέλητε ; τοσοῦτον σὺ ἐμοῦ σοφώτερος εἶ τηλικούτου ὄντος τηλικόσδε ὢν, ὥστε σὺ μὲν ἔγνωκας, ὅτι οἱ μὲν κακοὶ κακὸν τι ἐργάζονται ἀεὶ τοὺς μάλιστα πλησίον αὐτῶν, οἱ δὲ ἀγαθοὶ ἀγαθόν, ἐγὼ δὲ δῆ εἰς τοσοῦτον ἀμαθίας ἦκω, ὥστε καὶ τοῦτ' ἀγνοῶ, ὅτι, ἐάν τινα μοχθηρὸν ποιήσω τῶν ξυνόντων, κινδυνεύσω κακὸν τι λαβεῖν ἀπ' αὐτοῦ, ὥστε τοῦτο τὸ τοσοῦτον κακὸν ἐκὼν ποιῶ, ὡς φῆς σύ ; ταῦτα ἐγὼ σοι οὐ πείθομαι, ὦ Μέλητε, οἴμαι δὲ οὐδὲ ἄλλον ἀνθρώπων οὐδένα· ἀλλ' ἢ οὐ διαφθείρω ἢ, εἰ διαφθείρω, ἄκων, ὥστε σὺ γε κατ' ἀμφότερα ψεύδει· εἰ δὲ ἄκων διαφθείρω, τῶν τοιούτων καὶ ἀκουσίων ἀμαρτημάτων οὐ δεῦρο νόμος εἰσάγειν ἐστίν, ἀλλὰ ἰδίᾳ λαβόντα διδάσκειν καὶ νοθετεῖν· δῆλον γὰρ ὅτι, ἐάν μάθω, παύσομαι ὃ γε ἄκων ποιῶ, σὺ δὲ ζυγγενέσθαι μὲν μοι καὶ διδάξαι ἔφυγες καὶ οὐκ ἠθέλησας, δεῦρο δὲ εἰσάγεις, οἱ νόμος ἐστίν εἰσάγειν τοὺς κολάσεως δεομένους, ἀλλ' οὐ μαθήσεως.

14. Ἄλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο μὲν δῆλον ἤδη ἐστίν, ὃ ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι Μελήτω τούτων οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν πρόποτε ἐμέλησεν. ὅμως δὲ δῆ λέγε ἡμῖν, πῶς με φῆς διαφθεῖρειν, ὦ Μέλητε, τοὺς νεωτέρους ; ἢ δῆλον· δῆ ὅτι κατὰ τὴν γραφήν, ἣν ἐγράψω, θεοὺς διδάσκοντα μὴ νομίζειν, οὐς ἢ πόλις νομίζει, ἕτερα δὲ δαιμόνια καινά ; οὐ ταῦτα λέγεις ὅτι διδάσκων διαφθείρω ; «πάνυ μὲν οὖν σφόδρα ταῦτα λέγω». πρὸς αὐτῶν τοίνυν, ὦ Μέλητε, τούτων τῶν θεῶν, ὧν νῦν ὁ λόγος ἐστίν, εἰπέ ἔτι σαφέστερον καὶ ἐμοὶ καὶ τοῖς ἀνδράσιν τουτοισί. ἐγὼ γὰρ οὐ δύναμαι

μαθεῖν, πότερον λέγεις διδάσκειν με νομίζεις εἶναί τινας θεούς, καὶ αὐτὸς ἄρα νομίζω εἶναι θεοὺς, καὶ οὐκ εἰμὶ τὸ παράπαν ἄθεος οὐδὲ ταύτῃ ἀδικῶ, οὐ μέντοι οὐσπερ γε ἡ πόλις, ἀλλὰ ἐτέρους, καὶ τοῦτ' ἐστίν, ὃ μοι ἐγκαλεῖς, ὅτι ἐτέρους· ἢ παντάπασί με φῆς οὔτε αὐτὸν νομίζεις θεοὺς τοὺς τε ἄλλους ταῦτα διδάσκειν; «ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοὺς». ὦ θαυμάσιε Μέλῃτε, ἵνα τί ταῦτα λέγεις; οὐδὲ ἥλιον οὐδὲ σελήνην ἄρα νομίζω θεοὺς εἶναι, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι; «μὰ Δί', ὦ ἄνδρες δικασταί, ἐπεὶ τὸν μὲν ἥλιον λίθον φησὶν εἶναι, τὴν δὲ σελήνην γῆν». Ἀναξαγόρου οἶε κατηγορεῖν, ὦ φίλε Μέλῃτε, καὶ οὕτω καταφρονεῖς τῶνδε καὶ οἶε αὐτοὺς ἀπείρους γραμμάτων εἶναι, ὥστε οὐκ εἰδέναι, ὅτι τὰ Ἀναξαγόρου βιβλία τοῦ Κλαζομενίου γέμει τούτων τῶν λόγων; καὶ δὴ καὶ οἱ νέοι ταῦτα παρ' ἐμοῦ μαθάνουσιν, ἃ ἔξεστιν ἐνίοτε, εἰ πάνυ πολλοῦ, δραχμῆς ἐκ τῆς ὀρχήστρας πριαμένοις Σωκράτους καταγελαῖν, ἐὰν προσποιῆται ἑαυτοῦ εἶναι, ἄλλως τε καὶ οὕτως ἄτοπα ὄντα; ἀλλ', ὦ πρὸς Διός, οὕτωςί σοι δοκῶ οὐδένα νομίζεις θεὸν εἶναι; «οὐ μέντοι μὰ Δία οὐδ' ὀπωστιοῦν». ἄπιστος γ' εἶ, ὦ Μέλῃτε, καὶ ταῦτα μέντοι, ὡς ἐμοὶ δοκεῖς, σαυτῶ. ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ οὐτοσί, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάνυ εἶναι ὑβριστῆς καὶ ἀκόλαστος, καὶ ἀτεχνῶς τὴν γραφὴν ταύτην ὑβρεῖ τινὶ καὶ ἀκολασίᾳ καὶ νεότητι γράψασθαι. ἔοικε γὰρ ὥσπερ αἰνιγμα ξυντιθέντι διαπειρωμένῳ· «ἄρα γνώσεται Σωκράτης ὁ σοφὸς δὴ ἐμοῦ χαριεντιζομένου καὶ ἐναντί' ἑμαυτῶ λέγοντος, ἢ ἐξαπατήσω αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἀκούοντας;» οὗτος γὰρ ἐμοὶ φαίνεται τὰ ἐναντία λέγειν αὐτῶ ἐν τῇ γραφῇ, ὥσπερ ἂν εἰ εἴποι· ἀδικεῖ Σωκράτης θεοὺς οὐ νομίζων, ἀλλὰ θεοὺς νομίζων. καίτοι τοῦτό ἐστι παίζοντος.

15. Συνεπισκέψασθε δὴ, ὦ ἄνδρες, ἢ μοι φαίνεται ταῦτα

λέγειν· σὺ δὲ ἡμῖν ἀπόκρισαι, ὦ Μέλητε· ὑμεῖς δέ, ὕπερ κατ' ἀρχὰς ὑμᾶς παρητησάμην, μέμνησθέ μοι μὴ θορυβεῖν, ἐὰν ἐν τῷ εἰωθότῳ τρόπῳ τοὺς λόγους ποιῶμαι. ἔστιν ὅστις ἀνθρώπων, ὦ Μέλητε, ἀνθρώπεια μὲν νομίζει πράγματ' εἶναι, ἀνθρώπους δὲ οὐ νομίζει; ἀποκρινέσθω, ὦ ἄνδρες, καὶ μὴ ἄλλα καὶ ἄλλα θορυβεῖτω· ἔσθ' ὅστις ἵππους μὲν οὐ νομίζει, ἵππικὰ δὲ πράγματα ; οὐκ ἔστιν, ὦ ἄριστε ἀνδρῶν· εἰ μὴ σὺ βούλει ἀποκρίνεσθαι, ἐγὼ σοὶ λέγω καὶ τοῖς ἄλλοις τουτοισί. ἀλλὰ τὸ ἐπὶ τούτῳ γε ἀπόκρισαι. ἔσθ' ὅστις δαιμόνια μὲν νομίζει πράγματ' εἶναι, δαίμονας δὲ οὐ νομίζει ; (οὐκ ἔστιν). ὡς ὤνησας, ὅτι μόγις ἀπεκρίνω ὑπὸ τουτωνὶ ἀναγκαζόμενος, οὐκοῦν δαιμόνια μὲν φῆς με καὶ νομίζειν καὶ διδάσκειν, εἴτ' οὖν καινὰ εἶτε παλαιά. ἀλλ' οὖν δαιμόνια γε νομίζω κατὰ τὸν σὸν λόγον, καὶ ταῦτα καὶ διωμόσω ἐν τῇ ἀντιγραφῇ· εἰ δὲ δαιμόνια νομίζω, καὶ δαίμονας δῆπου πολλή ἀνάγκη νομίζειν μέ ἐστιν· οὐχ οὕτως ἔχει ; ἔχει δὴ τίθημι γάρ σε ὁμολογοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἀποκρίνει· τοὺς δὲ δαίμονας οὐχὶ ἤτοι θεοὺς γε ἡγοῦμεθα ἢ θεῶν παῖδας ; φῆς ἢ οὐ ; (πάνυ γε). οὐκοῦν εἶπερ δαίμονας ἡγοῦμαι, ὡς σὺ φῆς, εἰ μὲν θεοὶ τινές εἰσιν οἱ δαίμονες, τοῦτ' ἂν εἴη, ὃ ἐγὼ φημί σε ἀνίπτεσθαι καὶ χαριεντίζεσθαι, θεοὺς οὐχ ἡγοῦμενον φάναι ἐμὲ θεοὺς αὖ ἡγεῖσθαι πάλιν, ἐπειδὴ περ γε δαίμονας ἡγοῦμαι· εἰ δ' αὖ οἱ δαίμονες θεῶν παῖδες εἰσι νόθοι τινές ἢ ἐκ νυμφῶν ἢ ἐκ τινῶν ἄλλων, ὧν δὴ καὶ λέγονται, τίς ἂν ἀνθρώπων θεῶν μὲν παῖδας ἡγοῖτο εἶναι, θεοὺς δὲ μὴ ; ὁμοίως γὰρ ἂν ἄτοπον εἴη, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἵππων μὲν παῖδας ἡγοῖτο ἢ καὶ ὄνων τοὺς ἡμίονους, ἵππους δὲ καὶ ὄνους μὴ ἡγοῖτο εἶναι. ἀλλ', ὦ Μέλητε, οὐκ ἔστιν ὅπως σὺ ταῦτα οὐχὶ ἀποπειρώμενος ἡμῶν ἐγράψω τὴν γραφὴν ταύτην ἢ ἀπορῶν ὅτι ἐγκαλοῖς ἐμοὶ ἀληθὲς ἀδίκημα· ὅπως δὲ σὺ τινα πείθοις ἂν καὶ σμικρὸν νοῦν ἔχοντα ἀνθρώπων.

ὡς οὐ τοῦ αὐτοῦ ἐστὶν καὶ δαιμόνια καὶ θεῖα ἠγεῖσθαι, καὶ αὖ τοῦ αὐτοῦ μήτε δαίμονας μήτε θεοὺς μήτε ἥρωας, οὐδεμία μηχανὴ ἐστίν.

16. Ἀλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς μὲν ἐγὼ οὐκ ἀδικῶ κατὰ τὴν Μελήτου γραφήν, οὐ πολλῆς μοι δοκεῖ εἶναι ἀπολογίας, ἀλλὰ ἱκανὰ καὶ ταῦτα· ὁ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔλεγον, ὅτι πολλή μοι ἀπέχθεια γέγονε καὶ πρὸς πολλούς, εὖ ἴστε, ὅτι ἀληθὲς ἐστὶ. καὶ τοῦτ' ἐστίν, ὁ ἐμὲ αἰρήσει, ἐάνπερ αἰρῆ, οὐ Μέλητος οὐδὲ Ἄνυτος, ἀλλ' ἢ τῶν πολλῶν διαβολὴ τε καὶ φθόνος· ἃ δὴ πολλοὺς καὶ ἄλλους καὶ ἀγαθοὺς ἄνδρας ἤρρηκεν, οἶμαι δὲ καὶ αἰρήσειν· οὐδὲν δὲ δεινόν, μὴ ἐν ἐμοὶ στῆ. ἴσως δ' ἂν οὖν εἴποι τις «εἰτ' οὐκ αἰσχύνει, ὦ Σώκρατες, τοιοῦτον ἐπιτήδευσας, ἐξ οὗ κινδυνεύεις, νυνὶ ἀποθανεῖν;» ἐγὼ δὲ τούτῳ ἂν δίκαιον λόγον ἀντείποιμι, ὅτι οὐ καλῶς λέγεις, ὦ ἄνθρωπε, εἰ οἶει δεῖν κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι τοῦ ζῆν ἢ τεθνάναι ἄνδρα, ὅτου τι καὶ σμικρὸν ὄφελός ἐστίν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖν, ὅταν πράττη, πότερον δίκαια ἢ ἄδικα πράττει, καὶ ἄνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα ἢ κακοῦ. φαῦλοι γάρ ἂν τῷ γε σῶ λόγῳ εἶεν τῶν ἡμιθέων ὅσοι ἐν Τροίᾳ τετελευτήκασιν, οἳ τε ἄλλοι καὶ ὁ τῆς Θέτιδος υἱός, ὃς τοσοῦτον τοῦ κινδύνου κατεφρόνησε παρὰ τὸ αἰσχρὸν τι ὑπομεῖναι, ὥστε ἐπειδὴ εἶπεν ἢ μήτηρ αὐτῷ προθυμουμένῳ Ἐκτορα ἀποκτεῖναι, θεὸς οὔσα, οὕτωςί πως, ὡς ἐγὼ οἶμαι· «ὦ παῖ, εἰ τιμωρήσεις Πατρόκλῳ τῷ ἐταίρῳ τὸν φόνον, αὐτὸς ἀποθανεῖ· αὐτίκα γάρ τοι», φησί, «μεθ' Ἐκτορα πότμος ἐτοῖμος». ὁ δὲ ταῦτα ἀκούσας τοῦ μὲν θανάτου καὶ τοῦ κινδύνου ὠλιγώρησε, πολὺ δὲ μᾶλλον δεῖσας τὸ ζῆν κακὸς ὢν καὶ τοῖς φίλοις μὴ τιμωρεῖν, «αὐτίκα», φησί, «τεθναίην δίκην ἐπιθείς τῷ ἀδικοῦντι, ἵνα μὴ ἐνθάδε μένω καταγέλαστος παρὰ νηυσὶ κό-

ρωνίσιν ἄχθος ἀρούρης». μὴ αὐτὸν οἶει φροντίσαι θανάτου καὶ κινδύνου; οὕτω γὰρ ἔχει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ· οὐ ἂν τις ἑαυτὸν τάξῃ ἡγήσάμενος βέλτιστον εἶναι ἢ ὑπ' ἄρχοντος ταχθῆ, ἐνταῦθα δεῖ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μένοντα κινδυνεύειν, μηδὲν ὑπολογιζόμενον μήτε θάνατον μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ αἰσχροῦ.

17. Ἐγὼ οὖν δεινὰ ἂν εἶην εἰργασμένος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ, ὅτε μὲν με οἱ ἄρχοντες ἔταττον, οὐς ὑμεῖς εἴλεσθε ἄρχειν μου καὶ ἐν Ποτειδαίᾳ καὶ ἐν Ἀμφιπόλει καὶ ἐπὶ Δηλίῳ, τότε μὲν, οὗ ἐκεῖνοι ἔταττον, ἔμενον ὥσπερ καὶ ἄλλος τις καὶ ἐκινδύνευον ἀποθανεῖν, τοῦ δὲ θεοῦ τάττοντος, ὡς ἐγὼ ᾤκηθην τε καὶ ὑπέλαβον, φιλοσοφοῦντά με δεῖν ζῆν καὶ ἐξετάζοντα ἑμαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους, ἐνταῦθα δὲ φοβηθεὶς ἢ θάνατον ἢ ἄλλο ὀτιοῦν πρᾶγμα λίποιμι τὴν τάξιν. δεινὸν μὲντ' ἂν εἶη, καὶ ὡς ἀληθῶς τότε ἂν με δικαίως εἰσάγοι τις εἰς δικαστήριον, ὅτι οὐ νομίζω θεοὺς εἶναι ἀπειθῶν τῇ μαντείᾳ καὶ δεδιῶς θάνατον καὶ οἰόμενος σοφὸς εἶναι οὐκ ὦν. τὸ γὰρ τοι θάνατον δεδιέναι, ὦ ἄνδρες, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι μὴ ὄντα· δοκεῖν γὰρ εἰδέναί ἐστιν ἃ οὐκ οἶδεν· οἶδε μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν θάνατον, οὐδ' εἰ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ πάντων μέγιστον ὄν τῶν ἀγαθῶν, δεδίξαι δ' ὡς εὖ εἰδότες, ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἐστὶ. καὶ τοῦτο πῶς οὐκ ἀμαθία ἐστὶν αὕτη ἢ ἐπονείδιστος, ἢ τοῦ οἶεσθαι εἰδέναί ἃ οὐκ οἶδεν; ἐγὼ δ', ὦ ἄνδρες, τούτῳ καὶ ἐνταῦθα ἴσως διαφέρω τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰ δὴ τῷ σοφώτερός του φαίην εἶναι, τούτῳ ἂν, ὅτι οὐκ εἰδὼς ἱκανῶς περὶ τῶν ἐν Ἄδου οὕτω καὶ οἶομαι οὐκ εἰδέναί· τὸ δὲ ἀδικεῖν καὶ ἀπειθεῖν τῷ βελτίονι, καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώπῳ, ὅτι κακὸν καὶ αἰσχροὸν ἐστὶν, οἶδα. πρὸ οὖν τῶν κακῶν, ὧν οἶδα, ὅτι κακά ἐστιν, ἃ μὴ οἶδα, εἰ καὶ ἀγαθὰ ὄντα τυγχάνει, οὐδέποτε φοβήσομαι οὐδέ

φρεύξομαι· ὥστε οὐδ' εἴ με νῦν ὑμεῖς ἀφίετε Ἀνύτῳ ἀπιστήσαντες, ὃς ἔφη ἢ τὴν ἀρχὴν οὐ δεῖν ἐμὲ δεῦρο εἰσελθεῖν ἢ, ἔπει-
 δὴ εἰσῆλθον, οὐχ οἶόν τ' εἶναι τὸ μὴ ἀποκτεῖναί με, λέγων
 πρὸς ὑμᾶς ὡς, εἰ διαφευξοίμην, ἤδη ἂν ὑμῶν οἱ υἱεῖς ἐπιτη-
 δεύοντες ἅ Σωκράτης διδάσκει, πάντες παντάπασι διαφθαρή-
 σονται,—εἴ μοι πρὸς ταῦτα εἴποιτε· ὦ Σώκρατες, νῦν μὲν
 Ἀνύτῳ οὐ πεισόμεθα, ἀλλ' ἀφιεμέν σε, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ'
 ᾧτε μηκέτι ἐν ταύτῃ τῇ ζητήσῃ διατρίβειν μηδὲ φιλοσο-
 φεῖν. ἐὰν δὲ ἀλῶς, ἔτι τοῦτο πράττων, ἀποθανεῖ· εἰ οὖν
 με, ὅπερ εἶπον, ἐπὶ τούτοις ἀφίετε, εἶποιμ' ἂν ὑμῖν, ὅτι
 ἐγὼ ὑμᾶς, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀσπάζομαι μὲν καὶ φιλῶ, πεί-
 σομαι δὲ μᾶλλον τῷ θεῷ ἢ ὑμῖν, καὶ ἕωσπερ ἂν ἐμπνέω καὶ
 οἶός τε ὦ, οὐ μὴ παύσωμαι φιλοσοφῶν καὶ ὑμῖν παρακε-
 λευόμενός τε καὶ ἐνδεικνύμενος ὅτῳ ἂν αἰεὶ ἐντυγχάνω ὑ-
 μῶν, λέγων, οἷάπερ εἶωθα, ὅτι, ὦ ἄριστε ἀνδρῶν, Ἀθη-
 ναῖος ὢν, πόλεως τῆς μεγίστης καὶ εὐδοκιμωτάτης εἰς σο-
 φίαν καὶ ἰσχύν, χρημάτων μὲν οὐκ αἰσχύνει ἐπιμελούμενος,
 ὅπως σοι ἔσται ὡς πλεῖστα, καὶ δόξης καὶ τιμῆς, φρονή-
 σεως δὲ καὶ ἀληθείας καὶ τῆς ψυχῆς, ὅπως ὡς βελτίστη
 ἔσται, οὐκ ἐπιμελεῖ οὐδὲ φροντίζει; καὶ ἐὰν τις ὑμῶν ἀμ-
 φισβητῇ καὶ φῆ ἐπιμελεῖσθαι, οὐκ εὐθύς ἀφήσω αὐτὸν οὐδ'
 ἀπειμι, ἀλλ' ἐρήσομαι αὐτὸν καὶ ἐξετάσω καὶ ἐλέγξω, καὶ
 ἐὰν μοι μὴ δοκῇ κεκτῆσθαι ἀρετὴν, φάναι δέ, ὄνειδιῶ, ὅτι
 τὰ πλείστου ἄξια περὶ ἐλαχίστου ποιεῖται, τὰ δὲ φαυλό-
 τερα περὶ πλείονος. ταῦτα καὶ νεωτέρῳ καὶ πρεσβυτέρῳ,
 ὅτῳ ἂν ἐντυγχάνω, ποιήσω, καὶ ξένῳ καὶ ἀστῷ, μᾶλλον
 δὲ τοῖς ἀστοῖς, ὅσῳ μου ἐγγυτέρω ἐστὲ γένει. ταῦτα γὰρ
 κελεύει ὁ θεός, εὐ ἴστε, καὶ ἐγὼ οἶομαι οὐδέν πω ὑμῖν μεί-
 ζον ἀγαθὸν γενέσθαι ἐν τῇ πόλει ἢ τὴν ἐμὴν τῷ θεῷ ὑπηρε-
 σίαν. οὐδὲν γὰρ ἄλλο πράττων ἐγὼ περιέρχομαι ἢ πείθω
 ὑμῶν καὶ νεωτέρους καὶ πρεσβυτέρους μήτε σωμάτων ἐπι-

μελεῖσθαι μήτε χρημάτων πρότερον μηδὲ οὕτω σφόδρα ὡς τῆς ψυχῆς, ὅπως ὡς ἀρίστη ἔσται λέγων, ὅτι οὐκ ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίγνεται, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς χρήματα καὶ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις ἅπαντα καὶ ἰδία καὶ δημοσία. εἰ μὲν οὖν ταῦτα λέγων διαφθείρω τοὺς νέους, ταῦτ' ἂν εἶη βλαβερά· εἰ δὲ τίς μὲ φησιν ἄλλα λέγειν ἢ ταῦτα, οὐδὲν λέγει. πρὸς ταῦτα φαίην ἂν, ὦ Ἀθηναῖοι, ἢ πείθεσθε Ἀνύτῳ ἢ μὴ, καὶ ἢ ἀφίετε ἢ μὴ ἀφίετε, ὡς ἐμοῦ οὐκ ἂν ποιήσαντος ἄλλα, οὐδ' εἰ μέλλω πολλάκις τεθνάναι.

18. Μὴ θορυβεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ' ἐμμείνατέ μοι οἷς ἐδεήθην ὑμῶν, μὴ θορυβεῖν ἐφ' οἷς ἂν λέγω, ἀλλ' ἀκούειν· καὶ γάρ, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ὀνήσεσθε ἀκούοντες· μέλλω γάρ οὖν ἅττα ὑμῖν ἐρεῖν καὶ ἄλλα, ἐφ' οἷς ἴσως βοήσεσθε· ἀλλὰ μηδαμῶς ποιεῖτε τοῦτο. εὖ γάρ ἴστε, ἐὰν ἐμὲ ἀποκτείνητε τοιοῦτον ὄντα, οἷον ἐγὼ λέγω, οὐκ ἐμὲ μείζω βλάψετε ἢ ὑμᾶς αὐτούς· ἐμὲ μὲν γάρ οὐδὲν ἂν βλάβειεν οὔτε Μέλητος οὔτε Ἀνυτος· οὐδὲ γάρ ἂν δύναιτο· οὐ γάρ οἶομαι θεμιτὸν εἶναι ἀμείνονι ἀνδρὶ ὑπὸ χείρονος βλάπτεσθαι· ἀποκτείνειε μὲντ' ἂν ἢ ἴσως ἐξελάσειεν ἢ ἀτιμώσειεν. ἀλλὰ ταῦτα οὗτος μὲν ἴσως οἶεται καὶ ἄλλος τίς που μεγάλα κακά, ἐγὼ δ' οὐκ οἶομαι, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ποιεῖν ἢ οὗτος νυνὶ ποιεῖ, ἄνδρα ἀδίκως ἐπιχειρεῖν ἀποκτινύναι. νῦν οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλοῦ δέω ἐγὼ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι, ὡς τις ἂν οἶοιτο, ἀλλὰ ὑπὲρ ὑμῶν, μὴ τι ἐξαρμάρτητε περὶ τὴν τοῦ θεοῦ δόσιν ὑμῖν ἐμοῦ καταψηφισάμενοι· ἐὰν γάρ ἐμὲ ἀποκτείνητε, οὐ βραδίως ἄλλον τοιοῦτον εὐρήσετε, ἀτεχνῶς, εἰ καὶ γελιοότερον εἰπεῖν, προσκείμενον τῇ πόλει ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὥσπερ ἵππῳ μεγάλῳ μὲν καὶ γενναίῳ, ὑπὸ μεγέθους δὲ νωθεστέρῳ καὶ δεομένῳ ἐγείρεσθαι ὑπὸ μύωπός τινος· οἷον δὴ μοι δοκεῖ ὁ θεὸς ἐμὲ τῇ

πόλει προστεθεικέναι τοιοῦτόν τινα, ὅς ὑμᾶς ἐγείρων καὶ πείθων καὶ ὀνειδίζων ἓνα ἕκαστον οὐδὲν παύομαι τὴν ἡμέραν ὅλην πανταχοῦ προσκαθίζων. τοιοῦτος οὖν ἄλλος οὐ βραδίως ὑμῖν γενήσεται, ὦ ἄνδρες, ἀλλ' ἐὰν ἐμοὶ πείθησθε, φείσεσθέ μου· ὑμεῖς δ' ἴσως τάχ' ἂν ἀχθόμενοι ὥσπερ οἱ νυστάζοντες ἐγειρόμενοι, κρούσαντες ἂν με, πειθόμενοι Ἀνύτῳ βραδίως ἂν ἀποκτείναιτε, εἴτα τὸν λοιπὸν βίον καθεύδοντες διατελοῖτε ἂν, εἰ μὴ τινα ἄλλον ὁ θεὸς ὑμῖν ἐπιπέμψει κηδόμενος ὑμῶν. ὅτι δ' ἐγὼ τυγχάνω ὢν τοιοῦτος, οἷος ὑπὸ τοῦ θεοῦ τῇ πόλει δεδόσθαι, ἐνθένδε ἂν κατανοήσαίτε· οὐ γὰρ ἀνθρωπίνῳ ἔοικε τὸ ἐμὲ τῶν μὲν ἐμαυτοῦ ἀπάντων ἡμεληκέναι καὶ ἀνέχεσθαι τῶν οἰκείων ἀμελουμένων τοσαῦτα ἤδη ἔτη, τὸ δὲ ὑμέτερον πράττειν αἰεὶ, ἰδίᾳ ἕκαστῳ προσιόντα ὥσπερ πατέρα ἢ ἀδελφὸν πρεσβύτερον πείθοντα ἐπιμελεῖσθαι ἀρετῆς, καὶ εἰ μὲν τι ἀπὸ τούτων ἀπέλαυον καὶ μισθὸν λαμβάνων ταῦτα παρεκκελεύομην, εἶχον ἂν τινα λόγον· νῦν δὲ ὄρατε δὴ καὶ αὐτοί, ὅτι οἱ κατήγοροι, τᾶλλα πάντα ἀναισχύντως οὕτω κατηγοροῦντες, τοῦτό γε οὐχ οἷοί τε ἐγένοντο ἀπαναισχυντῆσαι παρασχόμενοι μάρτυρα, ὡς ἐγὼ ποτέ τινα ἢ ἐπραξάμην μισθὸν ἢ ἤτησα. ἱκανὸν γάρ, οἶμαι, ἐγὼ παρέχομαι τὸν μάρτυρα, ὡς ἀληθῆ λέγω, τὴν πενίαν.

19. Ἴσως ἂν οὖν δόξειεν ἄτοπον εἶναι, ὅτι δὴ ἐγὼ ἰδίᾳ μὲν ταῦτα συμβουλεύω περιων καὶ πολυπραγμονῶ, δημοσίᾳ δὲ οὐ τολμῶ ἀναβαίνων εἰς τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον συμβουλεύειν τῇ πόλει. τούτου δὲ αἰτίον ἐστίν, ὃ ὑμεῖς ἐμοῦ πολλάκις ἀκηκόατε πολλαχοῦ λέγοντος, ὅτι μοι θεῖόν τι καὶ δαιμόνιον γίγνεται, ὃ δὴ καὶ ἐν τῇ γραφῇ ἐπικωμωδῶν Μέλητος ἐγράφατο· ἐμοὶ δὲ τοῦτ' ἐστίν ἐκ παιδὸς ἀρξάμενον φωνή τις γιγνομένη, ἢ, ὅταν γένηται, αἰεὶ ἀποτρέπει με

τούτου, ὃ ἂν μέλλω πράττειν, προτρέπει δὲ οὐποτε. τοῦτ' ἔστιν, ὃ μοι ἐναντιοῦται τὰ πολιτικά πράττειν. καὶ παγκά-
λως γέ μοι δοκεῖ ἐναντιοῦσθαι· εὖ γὰρ ἴστε, ὧ ἄνδρες Ἀ-
θηναῖοι, εἰ ἐγὼ πάλαι ἐπεχείρησα πράττειν τὰ πολιτικά
πράγματα, πάλαι ἂν ἀπολώλη καὶ οὗτ' ἂν ὑμᾶς ὠφελήκη
οὐδὲν οὗτ' ἂν ἐμαυτόν· καὶ μοι μὴ ἄχθεσθε λέγοντι τάληθῆ·
οὐ γὰρ ἔστιν ὅστις ἀνθρώπων σωθήσεται οὔτε ὑμῖν οὔτε
ἄλλω πλήθει οὐδενὶ γνησίως ἐναντιούμενος καὶ διακωλύων
πολλὰ ἄδικα καὶ παράνομα ἐν τῇ πόλει γίνεσθαι, ἀλλ'
ἀναγκαῖόν ἐστι τὸν τῷ ὄντι μαχούμενον ὑπὲρ τοῦ δικαίου,
καὶ εἰ μέλλει ὀλίγον χρόνον σωθήσεσθαι, ἰδιωτεύειν, ἀλλὰ
μὴ δημοσιεύειν.

20. Μεγάλα δ' ἐγώ γε ὑμῖν τεκμήρια παρέξομαι τούτων,
οὐ λόγους, ἀλλ', ὃ ὑμεῖς τιμᾶτε, ἔργα. ἀκούσατε δὴ μου τὰ
ἐμοὶ ζυμβεβηκότα, ἵνα εἰδῆτε, ὅτι οὐδ' ἂν ἐνὶ ὑπεικάθοιμι
παρὰ τὸ δίκαιον δείσας θάνατον, μὴ ὑπέικων δὲ ἄμ' ἂν
καὶ ἀπολοίμην. ἐρῶ δὲ ὑμῖν φορτικά μὲν καὶ δικανικά,
ἀληθῆ δέ. ἐγὼ γάρ, ὧ Ἀθηναῖοι, ἄλλην μὲν ἀρχὴν οὐδεμίαν
πώποτε ἤρξα ἐν τῇ πόλει· ἐβούλευσα δέ· καὶ ἔτυχεν ἡμῶν
ἡ φυλὴ Ἀντιοχίς πρυτανεύουσα, ὅτε ὑμεῖς τοὺς δέκα στρα-
τηγούς τοὺς οὐκ ἀνελομένους τοὺς ἐκ τῆς ναυμαχίας ἐβού-
λεσθε ἀθρόους κρίνειν, παρανόμως, ὡς ἐν τῷ ὑστέρω χρό-
νω πᾶσιν ὑμῖν ἔδοξε. τότε ἐγὼ μόνος τῶν πρυτάνεων ἠναν-
τιώθην ὑμῖν μηδὲν ποιεῖν παρὰ τοὺς νόμους καὶ ἐναντία
ἐψηφισάμην. καὶ ἐτοίμων ὄντων ἐνδεικνύμαι με καὶ ἀπάγειν
τῶν βητόρων, καὶ ὑμῶν κελυόντων καὶ βοώντων, μετὰ τοῦ
νόμου καὶ τοῦ δικαίου ἦμην μᾶλλον με δεῖν διακινδυνεύειν ἢ
μεθ' ὑμῶν γενέσθαι μὴ δίκαια βουλευομένων, φοβηθέντα
δεσμὸν ἢ θάνατον. καὶ ταῦτα μὲν ἦν ἔτι δημοκρατουμένης
τῆς πόλεως. ἐπειδὴ δὲ ὀλιγαρχία ἐγένετο, οἱ τριάκοντα αὖ

μεταπεμφάμενοί με πέμπτον αὐτὸν εἰς τὴν θόλον προσέταξαν ἀγαγεῖν ἐκ Σαλαμῖνος Λέοντα τὸν Σαλαμῖνιον, ἵνα ἀποθάνοι· οἷα δὴ καὶ ἄλλοις ἐκεῖνοι πολλοῖς πολλὰ προσέτατον βουλόμενοι ὡς πλείστους ἀναπλῆσαι αἰτιῶν. τότε μέντοι ἐγὼ οὐ λόγῳ, ἀλλ' ἔργῳ αὖ ἐνεδειξάμην, ὅτι ἐμοὶ θανάτου μὲν μέλει, εἰ μὴ ἀγροικότερον ἦν εἰπεῖν, οὐδ' ὀτιοῦν, τοῦ δὲ μηδὲν ἄδικον μηδ' ἀνόσιον ἐργάζεσθαι, τούτου δὲ τὸ πᾶν μέλει. ἐμὲ γὰρ ἐκείνη ἢ ἀρχὴ οὐκ ἐξέπληξεν οὕτως ἰσχυρὰ οὔσα, ὥστε ἄδικόν τι ἐργάσασθαι, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκ τῆς θόλου ἐξήλθομεν, οἱ μὲν τέσσαρες ᾤχοντο εἰς Σαλαμῖνα καὶ ἤγαγον Λέοντα, ἐγὼ δὲ ὀχόμεν ἀπιὼν οἴκαδε· καὶ ἴσως ἂν διὰ ταῦτα ἀπέθανον, εἰ μὴ ἢ ἀρχὴ διὰ ταχέων κατελύθη. καὶ τούτων ὑμῖν ἔσονται πολλοὶ μάρτυρες.

21. Ἄρ' οὖν ἂν με οἴεσθε τοσάδε ἔτη διαγενέσθαι, εἰ ἔπραττον τὰ δημόσια, καὶ πράττων ἀξίως ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἐβοήθουν τοῖς δικαίοις καὶ, ὥσπερ χρῆ, τοῦτο περὶ πλείστου ἐποιούμην; πολλοῦ γε δεῖ, ὡ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· οὐδὲ γὰρ ἂν ἄλλος ἀνθρώπων οὐδεὶς. ἀλλ' ἐγὼ διὰ παντὸς τοῦ βίου δημοσίᾳ τε, εἴ πού τι ἔπραξα, τοιοῦτος φανοῦμαι, καὶ ἰδίᾳ ὁ αὐτὸς οὗτος, οὐδενὶ πώποτε ζυγωρήσας οὐδὲν παρὰ τὸ δίκαιον οὔτε ἄλλῳ οὔτε τούτων οὐδενί, οὐς οἱ διαβάλλοντες ἐμὲ φασιν ἐμοὺς μαθητὰς εἶναι. ἐγὼ δὲ διδάσκαλος μὲν οὐδενὸς πώποτ' ἐγενόμην· εἰ δὲ τίς μου λέγοντος καὶ τὰ ἐμαυτοῦ πράττοντος ἐπιθυμεῖ ἀκούειν, εἴτε νεώτερος εἴτε πρεσβύτερος, οὐδενὶ πώποτε ἐφθόνησα, οὐδὲ χρήματα μὲν λαμβάνων διαλέγομαι, μὴ λαμβάνων δὲ οὐ, ἀλλ' ὁμοίως καὶ πλουσίῳ καὶ πένητι παρέχω ἐμαυτὸν ἐρωτᾶν, καὶ ἂν τις βούληται ἀποκρινόμενος ἀκούειν ὧν ἂν λέγω. καὶ τούτων ἐγὼ εἴτε τις χρηστὸς γίγνεται εἴτε μὴ, οὐκ ἂν δικαίως τὴν αἰτίαν ὑπέρομι. ἂν μήτε ὑπεσχόμεν μηδενὶ μηδὲν πώποτε

μάθημα μήτε ἐδίδαξα· εἰ δὲ τίς φησι παρ' ἐμοῦ πώποτε τι μαθεῖν ἢ ἀκοῦσαι ἰδίᾳ ὅτι μὴ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, εὖ ἴστε, ὅτι οὐκ ἀληθῆ λέγει.

22. Ἄλλὰ διὰ τί δήποτε μετ' ἐμοῦ χαίρουσί τινες πολλὸν χρόνον διατρίβοντες; ἀκηκόατε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐγὼ εἶπον, ὅτι ἀκούοντες χαίρουσιν ἐξεταζομένοις τοῖς οἰομένοις μὲν εἶναι σοφοῖς, οὓσι δ' οὐ ἔστι γὰρ οὐκ ἀηδές. ἐμοὶ δὲ τοῦτο, ὡς ἐγὼ φημι, προστέτακται ὑπὸ τοῦ θεοῦ πράττειν καὶ ἐκ μαντείων καὶ ἐξ ἐνυπνίων καὶ παντὶ τρόπῳ, ὅπερ τίς ποτε καὶ ἄλλη θεία μοῖρα ἀνθρώπῳ καὶ ὅτιοῦν προσέταξε πράττειν. ταῦτα, ὦ Ἀθηναῖοι, καὶ ἀληθῆ ἔστι καὶ εὐέλεγκτα· εἰ γὰρ δὴ ἐγωγε τῶν νέων τοὺς μὲν διαφθείρω, τοὺς δὲ διέφθαρκα, χρῆν δήπου, εἴτε τινὲς αὐτῶν πρεσβύτεροι γενόμενοι ἐγνωσαν, ὅτι νέοις οὓσιν αὐτοῖς ἐγὼ κακὸν πώποτε τι ζυνεβούλευσα, νυνὶ αὐτοὺς ἀναβαίνοντας ἐμοῦ κατηγορεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι· εἰ δὲ μὴ αὐτοὶ ἤθελον, τῶν οἰκείων τινὰς τῶν ἐκείνων, πατέρας καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἄλλους τοὺς προσήκοντας, εἴπερ ὑπ' ἐμοῦ τι κακὸν ἐπεπόνθεσάν αὐτῶν οἱ οἰκεῖοι, νῦν μεμνηθῆσθαι καὶ τιμωρεῖσθαι. πάντως δὲ πάρεσιν αὐτῶν πολλοὶ ἐνταυθοῖ, οὓς ἐγὼ ὄρω, πρῶτον μὲν Κρίτων οὗτοςί, ἐμὸς ἠλικιώτης καὶ δημότης, Κριτοβούλου τοῦδε πατήρ· ἔπειτα Λυσανίας ὁ Σφήττιος, Αἰσχίνου τοῦδε πατήρ· ἔτι Ἀντιφῶν ὁ Κηφισιεὺς οὗτοςί, Ἐπιμένους πατήρ· ἄλλοι τοίνυν οὗτοι, ὧν οἱ ἀδελφοὶ ἐν ταύτῃ τῇ διατριβῇ γεγονάσι, Νικόστρατος ὁ Θεοζοτίδου, ἀδελφὸς Θεοδότου—καὶ ὁ μὲν Θεόδωτος τετελεύτηκεν, ὥστε οὐκ ἂν ἐκεῖνός γε αὐτοῦ καταδεηθείη,—καὶ Πάραλος ὃδε ὁ Δημοδόκου, οὗ ἦν Θεάγης ἀδελφός· ὃδε δὲ Ἀδείμαντος ὁ Ἀρίστωνος, οὗ ἀδελφός οὗτοςί Πλάτων, καὶ Αἰαντόδωρος, οὗ Ἀπολλόδωρος ὃδε ἀδελφός· καὶ ἄλλους πολλοὺς

ἐγὼ ἔχω ὑμῖν εἰπεῖν, ὧν τινα ἐχρῆν μάλιστα μὲν ἐν τῷ ἑαυτοῦ λόγῳ παρασχέσθαι Μέλητον μάρτυρα, εἰ δὲ τότε ἐπαλάθετο, νῦν παρασχέσθω, ἐγὼ παραχωρῶ, καὶ λεγέτω, εἴ τι ἔχει τοιοῦτον. ἀλλὰ τούτου πᾶν τὸναντίον εὐρήσετε, ὧ ἄνδρες, πάντας ἐμοὶ βοηθεῖν ἐτοίμους τῷ διαφθείροντι, τῷ κακὰ ἐργαζομένῳ τοὺς οἰκείους αὐτῶν, ὡς φασι Μέλητος καὶ Ἄνυτος. αὐτοὶ μὲν γὰρ οἱ διεφθαρμένοι τάχ' ἂν λόγον ἔχοιεν βοηθοῦντες· οἱ δὲ ἀδιάφθαρτοι, πρεσβύτεροι ἤδη ἄνδρες, οἱ τούτων προσήκοντες, τίνα ἄλλον ἔχουσι λόγον βοηθοῦντες ἐμοὶ ἄλλ' ἢ τὸν ὀρθόν τε καὶ δίκαιον, ὅτι ξυνίσασσι Μελήτῳ μὲν ψευδομένῳ, ἐμοὶ δὲ ἀληθεύοντι;

23. Εἶεν δὴ, ὧ ἄνδρες· ἃ μὲν ἐγὼ ἔχοιμ' ἂν ἀπολογεῖσθαι, σχεδὸν ἔστι ταῦτα καὶ ἄλλα ἴσως τοιαῦτα, τάχα δ' ἂν τις ὑμῶν ἀγανακτήσειεν ἀναμνησθεὶς ἑαυτοῦ, εἰ ὁ μὲν καὶ ἐλάττω τουτοῦ τοῦ ἀγῶνος ἀγῶνα ἀγωνιζόμενος ἐδεήθη τε καὶ ἰκέτευσε τοὺς δικαστὰς μετὰ πολλῶν δακρύων, παιδία τε αὐτοῦ ἀναβιβασάμενος, ἵνα ὅτι μάλιστα ἐλεηθῆι, καὶ ἄλλους τῶν οἰκείων καὶ φίλων πολλούς, ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἄρα τούτων ποιήσω, καὶ ταῦτα κινδυνεύων, ὡς ἂν δόξαιμι, τὸν ἔσχατον κίνδυνον. τάχ' οὖν τις ταῦτα ἐνοήσας αὐθαδέστερον ἂν πρὸς με σχολῆ, καὶ ὀργισθεὶς αὐτοῖς τούτοις θεῖτο ἂν μετ' ὀργῆς τὴν ψῆφον, εἰ δὴ τις ὑμῶν οὕτως ἔχει,—οὐκ ἀξιῶ μὲν γὰρ ἔγωγε—εἰ δ' οὖν, ἐπιεικῆ ἂν μοι δοκῶ πρὸς τοῦτον λέγειν λέγων, ὅτι ἐμοί, ὧ ἄριστε, εἰσὶ μὲν πού τινες καὶ οἰκεῖοι· καὶ γὰρ τοῦτο αὐτὸ τὸ τοῦ Ὀμήρου, οὐδ' ἐγὼ ἀπὸ δρυὸς οὐδ' ἀπὸ πέτρης πέφυκα, ἀλλ' ἐξ ἀνθρώπων, ὥστε καὶ οἰκεῖοί μοι εἰσι καὶ υἱεῖς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τρεῖς, εἷς μὲν μενιράκιον ἤδη, δύο δὲ παιδία· ἀλλ' ὅμως οὐδένα αὐτῶν δεῦρο ἀναβιβασάμενος δεήσομαι ὑμῶν ἀποψηφίσασθαι. τί δὴ οὖν οὐδὲν τούτων ποιήσω; οὐκ αὐθαδιζόμενος, ὧ Ἀ-

θηναῖοι, οὐδ' ὑμᾶς ἀτιμάζων· ἀλλ' εἰ μὲν θαρραλέως ἐγὼ ἔχω πρὸς θάνατον ἢ μῆ, ἄλλος λόγος, πρὸς δ' οὖν δόξαν καὶ ἔμοι καὶ ὑμῖν καὶ ὅλη τῇ πόλει οὐ μοι δοκεῖ καλὸν εἶναι ἐμὲ τούτων οὐδὲν ποιεῖν καὶ τηλικόνδε ὄντα καὶ τοῦτο τοῦνομα ἔχοντα, εἴτ' οὖν ἀληθὲς εἴτ' οὖν ψεῦδος· ἀλλ' οὖν δεδογμένον γέ ἐστι τὸ Σωκράτη διαφέρειν τινὲ τῶν πολλῶν ἀνθρώπων. εἰ οὖν ὑμῶν οἱ δοκοῦντες διαφέρειν εἴτε σοφία εἴτε ἀνδρεία εἴτε ἄλλη ἢτινιοῦν ἀρετῇ τοιοῦτοι ἔσονται, αἰσχρὸν ἂν εἴη· οἷοις περ ἐγὼ πολλὰκις ἐόρακά τινας, ὅταν κρίνωνται, δοκοῦντας μὲν τι εἶναι θαυμάσια δὲ ἐργαζομένους, ὡς δεινὸν τι οἰομένους πείσεσθαι, εἰ ἀποθνήσκουσι, ὡς περ ἀθανάτων ἐσομένων, ἂν ὑμεῖς αὐτοὺς μὴ ἀποκτείνητε· οἱ ἔμοι δοκοῦσιν αἰσχύνῃ τῇ πόλει περιάπτειν, ὥστε ἂν τινα καὶ τῶν ξένων ὑπολαβεῖν, ὅτι οἱ διαφέροντες Ἀθηναῖοι εἰς ἀρετὴν, οὓς αὐτοὶ ἑαυτῶν ἐν τε ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς προκρίνουσιν, οὗτοι γυναικῶν οὐδὲν διαφέρουσι. ταῦτα γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὔτε ἡμᾶς χρὴ ποιεῖν τοὺς δοκοῦντας καὶ ὅτιοῦν εἶναι, οὐτ', ἂν ἡμεῖς ποιῶμεν, ὑμᾶς ἐπιτρέπειν, ἀλλὰ τοῦτο αὐτὸ ἐνδείκνυσθαι, ὅτι πολὺ μᾶλλον καταψήφισθε τοῦ τὰ ἐλεεινὰ ταῦτα δράματα εἰσάγοντος καὶ καταγέλαστον τὴν πόλιν ποιούντος ἢ τοῦ ἡσυχίαν ἄγοντος.

24. Χωρὶς δὲ τῆς δόξης, ὦ ἄνδρες, οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖ εἶναι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ οὐδὲ δεόμενον ἀποφεύγειν, ἀλλὰ διδάσκειν καὶ πείθειν. οὐ γὰρ ἐπὶ τούτῳ κἀθηται ὁ δικαστής, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κρίνειν ταῦτα· καὶ ὁμώμοκεν οὐ χαριεῖσθαι οἷς ἂν δοκῇ αὐτῷ, ἀλλὰ δικάσειν κατὰ τοὺς νόμους· οὐκ οὖν χρὴ οὔτε ἡμᾶς ἐθίζειν ὑμᾶς ἐπιτορκεῖν οὐθ' ὑμᾶς ἐθίζεσθαι· οὐδέτεροι γὰρ ἂν ἡμῶν εὐσεβοῖεν. μὴ οὖν ἀξιούτέ με, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοιαῦτα δεῖν πρὸς ὑμᾶς πράττειν, ἃ μήτε ἡγοῦμαι καλὰ εἶναι

μήτε δίκαια μήτε ὅσια, ἄλλως τε μέντοι νῆ Δία πάντως καὶ ἀσεβείας φεύγοντα ὑπὸ Μελήτου τουτουί. σαφῶς γὰρ ἂν, εἰ πείθοιμι ὑμᾶς καὶ τῷ δεῖσθαι βιαζοίμην ὁμωμοκότας, θεοὺς ἂν διδάσκοιμι μὴ ἡγεῖσθαι ὑμᾶς εἶναι, καὶ ἀτεχνῶς ἀπολογούμενος κατηγοροίην ἂν ἑμαυτοῦ, ὡς θεοὺς οὐ νομίζω. ἀλλὰ πολλοῦ δεῖ οὕτως ἔχειν νομίζω τε γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς οὐδεὶς τῶν ἐμῶν κατηγορῶν, καὶ ὑμῖν ἐπιτρέπω καὶ τῷ θεῷ κρῖναι περὶ ἐμοῦ, ὅπῃ μέλλει ἐμοὶ τε ἄριστα εἶναι καὶ ὑμῖν.

**Μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου
περὶ ἐνοχῆς τοῦ Σωκράτους.**

25. Τὸ μὲν μὴ ἀγανακτεῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐπὶ τούτῳ τῷ γεγονότι, ὅτι μου κατεψηφίσασθε, ἄλλα τέ μοι πολλὰ ξυμβάλλεται, καὶ οὐκ ἀνέλπιστόν μοι γέγονε τὸ γεγονός τοῦτο, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον θαυμάζω ἑκατέρων τῶν ψήφων τὸν γεγονότα ἀριθμόν· οὐ γὰρ φόβη ἐγωγε οὕτω παρ' ὀλίγον ἔσεσθαι, ἀλλὰ παρὰ πολὺ· νῦν δέ, ὡς ἔοικεν, εἰ τριάκοντα μόναι μετέπεσον τῶν ψήφων, ἀποπεφεύγη ἂν Μέλητον μὲν οὖν, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, καὶ νῦν ἀποπέφευγα, καὶ οὐ μόνον ἀποπέφευγα, ἀλλὰ παντὶ δῆλον τοῦτό γε, ὅτι, εἰ μὴ ἀνέβη Ἄνυτος καὶ Λύκων κατηγορήσοντες ἐμοῦ, κἂν ὄφλε χιλίας δραχμᾶς οὐ μεταλαβὼν τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων.

26. Τιμᾶται δ' οὖν μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου. εἶεν· ἐγὼ δὲ δὴ τίνας ὑμῖν ἀντιτιμήσομαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; ἢ δῆλον ὅτι τῆς ἀξίας; τί οὖν; τί ἀξιός εἰμι παθεῖν ἢ ἀποτεῖσαι, ὅ τι μαθὼν ἐν τῷ βίῳ οὐχ ἡσυχίαν ἤγον, ἀλλ' ἀμελήσας ὧν περ οἱ πολλοί, χρηματισμοῦ τε καὶ οἰκονομίας καὶ στρατηγιῶν καὶ δημηγοριῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀρχῶν καὶ ξυνωμοσιῶν καὶ στάσεων τῶν ἐν τῇ πόλει γιγνομένων, ἡγησάμενος

ἐμαυτὸν τῷ ὄντι ἐπιεικέστερον εἶναι ἢ ὥστε εἰς ταῦτ' ἴοντα σφύζεσθαι, ἐνταῦθα μὲν οὐκ ἦα, οἱ ἔλθων μήτε ὑμῖν μήτε ἐμαυτῷ ἔμελλον μηδὲν ὄφελος εἶναι, ἐπὶ δὲ τὸ ἴδια ἕκαστον ἰὼν εὐεργετεῖν τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν, ὡς ἐγὼ φημι, ἐνταῦθα ἦα, ἐπιχειρῶν ἕκαστον ὑμῶν πείθειν μὴ πρότερον μήτε τῶν ἑαυτοῦ μηδενὸς ἐπιμελεῖσθαι, πρὶν ἑαυτοῦ ἐπιμεληθεῖν, ὅπως ὡς βέλτιστος καὶ φρονιμώτατος ἔσοιτο, μήτε τῶν τῆς πόλεως, πρὶν αὐτῆς τῆς πόλεως, τῶν τε ἄλλων οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπιμελεῖσθαι· τί οὖν εἰμι ἄξιος παθεῖν τοιοῦτος ὢν; ἀγαθόν τι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ δεῖ γε κατὰ τὴν ἀξίαν τῇ ἀληθείᾳ τιμαῖσθαι· καὶ ταῦτά γε ἀγαθὸν τοιοῦτον, ὅτι ἂν πρόποι εἰμοί. τί οὖν πρέπει ἀνδρὶ πένητι εὐεργέτη, δεομένῳ ἄγειν σχολὴν ἐπὶ τῇ ὑμετέρᾳ παρακελεύσει; οὐκ ἔσθ' ὅ τι μᾶλλον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρέπει οὕτως, ὡς τὸν τοιοῦτον ἄνδρα ἐν πρυτανείῳ σιτεῖσθαι, πολὺ γε μᾶλλον ἢ εἰ τις ὑμῶν ἵππῳ ἢ ξυνωρίδι ἢ ζεύγει νενίκηκεν Ὀλυμπίασιν. ὁ μὲν γὰρ ὑμᾶς ποιεῖ εὐδαίμονας δοκεῖν εἶναι, ἐγὼ δὲ εἶναι· καὶ ὁ μὲν τροφῆς οὐδὲν δεῖται, ἐγὼ δὲ δέομαι. εἰ οὖν δεῖ με κατὰ τὸ δίκαιον τῆς ἀξίας τιμαῖσθαι, τούτου τιμῶμαι, ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως.

27. Ἴσως οὖν ὑμῖν καὶ ταυτὶ λέγων παραπλησίως δοκῶ λέγειν ὥσπερ περὶ τοῦ οἴκτου καὶ τῆς ἀντιβολήσεως, ἀπαυθαδιζόμενος· τὸ δὲ οὐκ ἔστιν, ὦ Ἀθηναῖοι, τοιοῦτον ἀλλὰ τοιόνδε μᾶλλον. πέπεισμαι ἐγὼ ἐκὼν εἶναι μηδένα ἀδικεῖν ἀνθρώπων, ἀλλὰ ὑμᾶς τοῦτο οὐ πείθω· ὀλίγον γὰρ χρόνον ἀλλήλοις διειλέγεμεθα· ἐπεὶ, ὡς ἐγῶμαι, εἰ ἦν ὑμῖν νόμος, ὥσπερ καὶ ἄλλοις ἀνθρώποις, περὶ θανάτου μὴ μίαν ἡμέραν μόνον κρίνειν, ἀλλὰ πολλὰς, ἐπέισθητε ἄν· νῦν δ' οὐ βῆδιον ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ μεγάλας διαβολὰς ἀπολύεσθαι. πεπεισμένος δὴ ἐγὼ μηδένα ἀδικεῖν πολλοῦ δέω ἐμαυτὸν γε

ἀδικήσῃν καὶ κατ' ἑμαυτοῦ ἐρεῖν αὐτός, ὡς ἄξιός εἰμί του κακοῦ καὶ τιμῆσθαι τοιούτου τινὸς ἑμαυτῶ. τί δείσας; ἢ μὴ πάθω τοῦτο, οὗ Μέλητός μοι τιμᾶται, ὃ φημι οὐκ εἶδέναι οὔτ' εἰ ἀγαθὸν οὔτ' εἰ κακὸν ἔστιν; ἀντὶ τούτου δὲ ἔλωμαί τι ὧν εὖ οἶδ' ὅτι κακῶν ὄντων, τούτου τιμησάμενος; πότερον δεσμοῦ; καὶ τί με δεῖ ζῆν ἐν δεσμοτηρίῳ δουλεύοντα τῇ ἀεὶ καθισταμένη ἀρχῇ, τοῖς ἑνδεκα; ἀλλὰ χρημάτων, καὶ δεδέσθαι, ἕως ἂν ἐκτείσω; ἀλλὰ ταῦτόν μοι ἔστιν, ὅπερ νῦν δὴ ἔλεγον· οὐ γὰρ ἔστι μοι χρήματα, ὅποθεν ἐκτείσω. ἀλλὰ δὴ φυγῆς τιμήσωμαι; ἴσως γὰρ ἂν μοι τούτου τιμήσατε· πολλὴ μὲν γὰρ με φιλοψυχία ἔχει, εἰ οὕτως ἀλόγιστός εἰμι, ὥστε μὴ δύνασθαι λογίζεσθαι, ὅτι ὑμεῖς μὲν ὄντες πολῖταιί μου οὐχ οἷοί τε ἐγένεσθε ἐνεργεῖν τὰς ἐμὰς διατριβάς καὶ τοὺς λόγους, ἀλλ' ὑμῖν βαρύτεραι γεγόνασι καὶ ἐπιφθονώτεραι, ὥστε ζητεῖτε αὐτῶν νυνὶ ἀπαλλαγῆναι· ἄλλοι δὲ ἄρα αὐτὰς οἴσουσι ῥαδίως; πολλοῦ γε δεῖ, ὧ Ἀθηναῖοι. καλὸς οὖν ἂν μοι ὁ βίος εἴη ἐξελεθόντι τηλικῶδε ἀνθρώπῳ ἄλλην ἐξ ἄλλης πόλεως ἀμειβομένῳ καὶ ἐξελαυνομένῳ ζῆν. εὖ γὰρ οἶδ' ὅτι, ὅποι ἂν ἔλθω, λέγοντος ἐμοῦ ἀκροάσονται οἱ νέοι ὥσπερ ἐνθάδε· κἂν μὲν τούτους ἀπελαύνω, οὗτοι ἐμὲ αὐτοὶ ἐξελεῶσι, πείθοντες τοὺς πρεσβυτέρους· ἐὰν δὲ μὴ ἀπελαύνω, οἱ τούτων πατέρες τε καὶ οἰκεῖοι δι' αὐτούς τούτους.

28. Ἴσως οὖν ἂν τις εἴποι· «σιγῶν δὲ καὶ ἡσυχίαν ἄγων, ὧ Σώκρατες, οὐχ' οἷός τ' ἔσει ἡμῖν ἐξελεθῶν ζῆν;» τουτὶ δὴ ἔστι πάντων χαλεπώτατον πεῖσαι τινὰς ὑμῶν· ἐὰν τε γὰρ λέγω, ὅτι τῷ θεῷ ἀπειθεῖν τοῦτ' ἔστι καὶ διὰ τοῦτο ἀδύνατον ἡσυχίαν ἄγειν, οὐ πείσεσθέ μοι ὡς εἰρωνευομένῳ· ἐὰν τ' αὖ λέγω, ὅτι καὶ τυγχάνει μέγιστον ἀγαθὸν ὄν ἀνθρώπῳ τοῦτο, ἐκάστης ἡμέρας περὶ ἀρετῆς τοὺς λόγους ποι-

εἶσθαι καὶ τῶν ἄλλων, περὶ ὧν ὑμεῖς ἐμοῦ ἀκούετε διαλεγόμενου καὶ ἐμαυτὸν καὶ ἄλλους ἐξετάζοντος, ὁ δὲ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτὸς ἀνθρώπῳ, ταῦτα δ' ἔτι ἤττον πείσεσθέ μοι λέγοντι. τὰ δὲ ἔχει μὲν οὕτως, ὡς ἐγὼ φημι, ὧ ἄνδρες, πείθειν δὲ οὐ βράδιον. καὶ ἐγὼ ἅμα οὐκ εἶθισμαι ἐμαυτὸν ἀξιοῦν κακοῦ οὐδενός· εἰ μὲν γὰρ ἦν μοι χρήματα, ἐτιμησάμην ἂν χρημάτων, ὅσα ἐμελλον ἐκτεῖσειν· οὐδὲν γὰρ ἂν ἐβλάβην· νῦν δέ, οὐ γὰρ ἔστιν, εἰ μὴ ἄρα, ὅσον ἂν ἐγὼ δυναίμην ἐκτεῖσαι, τοσούτου βούλεσθέ μοι τιμῆσαι. ἴσως δ' ἂν δυναίμην ἐκτεῖσαι ὑμῖν μνᾶν ἀργυρίου· τοσούτου οὖν τιμῶμαι. Πλάτων δὲ ὅδε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ Κρίτων καὶ Κριτόβουλος καὶ Ἀπολλόδωρος κελεύουσί με τριάκοντα μνῶν τιμήσασθαι, αὐτοὶ δ' ἐγγυᾶσθαι· τιμῶμαι οὖν τοσούτου, ἐγγυηταὶ δὲ ὑμῖν ἔσονται τοῦ ἀργυρίου οὗτοι ἀξιόχρεοι.

Μετὰ τὴν εἰς θάνατον καταδίχην.

29. Οὐ πολλοῦ γ' ἔνεκα χρόνου, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὄνομα ἔχετε καὶ αἰτίαν ὑπὸ τῶν βουλομένων τὴν πόλιν λαιδορεῖν, ὡς Σωκράτῃ ἀπεκτόνατε, ἄνδρα σοφόν, φήσουσι γὰρ δὴ με σοφὸν εἶναι, εἰ καὶ μὴ εἶμι, οἱ βουλόμενοι ὑμῖν ὀνειδίζειν. εἰ οὖν περιμενεῖνατε ὀλίγον χρόνον, ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου ἂν ὑμῖν τοῦτο ἐγένετο· ὁρᾶτε γὰρ δὴ τὴν ἡλικίαν, ὅτι πόρρω ἤδη ἐστὶ τοῦ βίου, θανάτου δὲ ἐγγύς. λέγω δὲ τοῦτο οὐ πρὸς πάντας ὑμᾶς, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἐμοῦ καταψηφισαμένους θάνατον. λέγω δὲ καὶ τότε πρὸς τοὺς αὐτοὺς τούτους· ἴσως με οἴεσθε, ὧ ἄνδρες, ἀπορίᾳ λόγων ἐαλωκέναι τοιούτων, οἷς ἂν ὑμᾶς ἔπεισα, εἰ φῆμιν δεῖν ἅπαντα ποιεῖν καὶ λέγειν, ὥστε ἀποφυγεῖν τὴν δίκην. πολλοῦ γε δεῖ. ἀλλ' ἀπορίᾳ μὲν ἐάλωκα, οὐ μέντοι λόγων, ἀλλὰ τόλμης καὶ ἀναισχυντίας καὶ τοῦ ἐθέλειν λέγειν πρὸς ὑμᾶς τοι-

αὐτα, οἳ ἂν ὑμῖν ἤδιστα ἦν ἀκούειν, θρηγοῦντός τέ μου καὶ ὀδυρομένου καὶ ἄλλα ποιῶντος καὶ λέγοντος πολλά καὶ ἀνάξια ἐμοῦ, ὡς ἐγὼ φημι. οἶα δὴ καὶ εἴθισθε ὑμεῖς τῶν ἄλλων ἀκούειν. ἀλλ' οὔτε τότε ὤθήθη δεῖν ἔνεκα τοῦ κινδύνου πρᾶξι οὐδὲν ἀνελεύθερον, οὔτε νῦν μοι μεταμέλει οὕτως ἀπολογησαμένῳ, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον αἰροῦμαι ὧδε ἀπολογησάμενος τεθνήσκειν ἢ ἐκείνως ζῆν. οὔτε γὰρ ἐν δίκῃ οὔτ' ἐν πολέμῳ οὔτ' ἐμὲ οὔτε ἄλλον οὐδένα δεῖ τοῦτο μηχανᾶσθαι, ὅπως ἀποφεύξεται πᾶν ποιῶν θάνατον· καὶ γὰρ ἐν ταῖς μάχαις πολλάκις δῆλον γίνεταί, ὅτι τό γε ἀποθανεῖν ἂν τις ἐκφύγοι καὶ ὄπλα ἀφείδῃ καὶ ἐφ' ἰκετείαν τραπεόμενος τῶν διωκόντων· καὶ ἄλλαι μηχαναὶ πολλάί εἰσιν ἐν ἐκάστοις τοῖς κινδύνοις, ὥστε διαφεύγειν θάνατον, ἐάν τις τολμᾷ πᾶν ποιεῖν καὶ λέγειν, ἀλλὰ μὴ οὐ τοῦτ' ἦ χαλεπόν, ὧ ἄνδρες, θάνατον ἐκφυγεῖν, ἀλλὰ πολὺ χαλεπώτερον, πονηρίαν· θάττον γὰρ θανάτου θεῖ. καὶ νῦν ἐγὼ μὲν ἄτε βραδύς ὢν καὶ πρεσβύτης ὑπὸ τοῦ βραδυτέρου ἐάλων, οἳ δ' ἐμοὶ κατήγοροι ἄτε δεινοὶ καὶ ὀξεῖς ὄντες ὑπὸ τοῦ θάττονος, τῆς κακίας· καὶ νῦν ἐγὼ μὲν ἄπειμι ὑφ' ὑμῶν θανάτου δίκην ὀφλών, οὔτοι δ' ὑπὸ τῆς ἀληθείας ὀφληκότες μοχθηρίαν καὶ ἀδικίαν. καὶ ἐγωγε τῷ τιμῆματι ἐμμένω καὶ οὔτοι. ταῦτα μὲν που ἴσως οὕτως καὶ ἔδει σχεῖν, καὶ οἶμαι αὐτὰ μετρίως ἔχειν.

30. Τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο ἐπιθυμῶ ὑμῖν χρησμοφθεῖναι, ὧ καταψηφισάμενοί μου· καὶ γὰρ εἰμι ἤδη ἐνταῦθα, ἐν ᾧ μάλιστα ἄνθρωποι χρησμοφθοῦσιν, ὅταν μέλλωσιν ἀποθανεῖσθαι· φημι γάρ, ὧ ἄνδρες, οἳ ἐμὲ ἀπεκτόνατε, τιμωρίαν ὑμῖν ἤξεν εὐθύς μετὰ τὸν ἐμὸν θάνατον πολὺ χαλεπωτέραν νῆ Δία ἢ οἶαν ἐμὲ ἀπεκτόνατε· νῦν γὰρ τοῦτο εἰργασθε οἰόμενοι ἀπαλλάξεσθαι τοῦ διδόναι ἔλεγχον τοῦ βίου, τὸ δὲ ὑμῖν

πολὺ ἐναντίον ἀποβήσεται, ὡς ἐγὼ φημι. πλείους ἔσονται ὑμᾶς οἱ ἐλέγχοντες, οὓς νῦν ἐγὼ κατεῖχον, ὑμεῖς δὲ οὐκ ἠσθάνεσθε· καὶ χαλεπώτεροι ἔσονται, ὅσῳ νεώτεροί εἰσι, καὶ ὑμεῖς μᾶλλον ἀγανακτήσετε. εἰ γὰρ οἴεσθε ἀποκτείνοντες ἀνθρώπους ἐπισχῆσειν τοῦ ὄνειδίζειν τινὰ ὑμῖν, ὅτι οὐκ ὀρθῶς ζῆτε, οὐκ ὀρθῶς διανοεῖσθε· οὐ γὰρ ἔσθ' αὕτη ἡ ἀπαλλαγὴ οὔτε πάνυ δυνατὴ οὔτε καλὴ, ἀλλ' ἐκείνη καὶ καλλίστη καὶ βῆστη, μὴ τοὺς ἄλλους κολούειν, ἀλλὰ ἑαυτὸν παρασκευάζειν, ὅπως ἔσται ὡς βέλτιστος. ταῦτα μὲν οὖν ὑμῖν τοῖς καταψηφισαμένοις μαντευσάμενος ἀπαλλάττομαι.

31. Τοῖς δὲ ἀποψηφισαμένοις ἡδέως ἂν διαλεχθείην ὑπὲρ τοῦ γεγονότος τουτουῦ πράγματος, ἐν ᾧ οἱ ἄρχοντες ἀσχολίαν ἄγουσι καὶ οὐπω ἔρχομαι οἷ ἐλθόντα με δεῖ τεθνάναι. ἀλλὰ μοι, ὦ ἄνδρες, παραμείνατε τοσοῦτον χρόνον· οὐδὲν γὰρ κωλύει διαμυθολογῆσαι πρὸς ἀλλήλους, ἕως ἕξεστιν. ὑμῖν γὰρ ὡς φίλοις οὓσιν ἐπιδειῖξαι ἐθέλω τὸ νῦν μοι ζυμβεβηκός, τί ποτε νοεῖ. ἐμοὶ γάρ, ὦ ἄνδρες δικασταί, —ὑμᾶς γὰρ δικαστὰς καλῶν ὀρθῶς ἂν καλοῖην—θαυμάσιόν τι γέγονεν. ἡ γὰρ εἰωθυῖά μοι μαντικὴ ἢ τοῦ δαιμονίου ἐν μὲν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παντὶ πάνυ πυκνὴ αἰεὶ ἦν καὶ πάνυ ἐπὶ σμικροῖς ἐναντιουμένη, εἴ τι μέλλοιμι μὴ ὀρθῶς πράξειν· νῦν δὲ ζυμβέβηκέ μοι, ἅπερ ὄρατε καὶ αὐτοί, ταυτί, ἃ γε δὲ οἰηθείη ἂν τις καὶ νομίζεται ἔσχατα κακῶν εἶναι. ἐμοὶ δὲ οὔτε ἐξίοντι ἔωθεν οἴκοθεν ἠγναντιώθη τὸ τοῦ θεοῦ σημεῖον, οὔτε ἠνίκα ἀνέβαινον ἐνταυθοῖ ἐπὶ τὸ δικαστήριον, οὔτε ἐν τῷ λόγῳ οὐδαμοῦ μέλλοντί τι ἐρεῖν· καίτοι ἐν ἄλλοις λόγοις πολλαχοῦ δὴ με ἐπέσχε λέγοντα μεταξὺ· νῦν δὲ οὐδαμοῦ περὶ αὐτὴν τὴν πράξιν οὐτ' ἐν ἔργῳ οὐδενὶ οὐτ' ἐν λόγῳ ἠγναντιώταί μοι. τί οὖν αἴτιον εἶναι ὑπολαμβάνω; ἐγὼ ὑμῖν ἐρῶ· κινδυνεύει γὰρ μοι τὸ ζυμβεβηκός τοῦτο ἀγαθὸν γεγονέν-

ναι, καὶ οὐκ ἔσθ' ὅπως ἡμεῖς ὀρθῶς ὑπολαμβάνομεν, ὅσοι οἰόμεθα κακὸν εἶναι τὸ τεθνάναι. μέγα μοι τεκμήριον τούτου γέγονεν· οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως οὐκ ἠναντιώθη ἂν μοι τὸ εἰωθὸς σημεῖον, εἰ μὴ τι ἔμελλον ἐγὼ ἀγαθὸν πράξειν.

32. Ἐννοήσωμεν δὲ καὶ τῆδε, ὡς πολλή ἐλπίς ἐστὶν ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι. δυοῖν γὰρ θάτερόν ἐστιν τὸ τεθνάναι· ἢ γὰρ οἷον μηδὲν εἶναι μηδὲ αἰσθησὶν μηδεμίαν μηδενὸς ἔχειν τὸν τεθνεῶτα, ἢ κατὰ τὰ λεγόμενα μεταβολή τις τυγχάνει οὕσα καὶ μετοίκησις τῇ ψυχῇ τοῦ τόπου τοῦ ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον. καὶ εἴτε μηδεμία αἰσθησίς ἐστιν, ἀλλ' οἷον ὕπνος, ἐπειδάν τις καθεύδων μὴδ' ὄναρ μὴδὲν ὄρα, θαυμάσιον κέρδος ἂν εἴη ὁ θάνατος. ἐγὼ γὰρ ἂν οἶμαι, εἴ τινα ἐκλεξάμενον δέοι ταύτην τὴν νύκτα, ἐν ἣ οὕτω κατέδαρθεν, ὥστε μὴδὲ ὄναρ ἰδεῖν, καὶ τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τοῦ βίου τοῦ ἑαυτοῦ ἀντιπαραθέντα ταύτῃ τῇ νυκτὶ δέοι σκεψάμενον εἰπεῖν, πόσας ἄμεινον καὶ ἥδιον ἡμέρας καὶ νύκτας ταύτης τῆς νυκτὸς βεβίωκεν ἐν τῷ ἑαυτοῦ βίῳ, οἶμαι ἂν μὴ ὅτι ἰδιώτην τινά, ἀλλὰ τὸ μέγαν βασιλέα εὐαριθμήτους ἂν εὐρεῖν αὐτὸν ταύτας πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ νύκτας. εἰ οὖν τοιοῦτον ὁ θάνατός ἐστι, κέρδος ἔγωγε λέγω καὶ γὰρ οὐδὲν πλείων ὁ πᾶς χρόνος φαίνεται οὕτω δὲ εἶναι ἢ μία νύξ. εἰ δ' αὖ οἷον ἀποδημησάει ἐστὶν ὁ θάνατος ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον καὶ ἀληθῆ ἐστὶ τὰ λεγόμενα, ὡς ἄρα ἐκεῖ εἰσὶν ἅπαντες οἱ τεθνεῶτες, τί μείζον ἀγαθὸν τούτου εἴη ἂν, ὧ ἄνδρες δικασταί; εἰ γὰρ τις ἀφικόμενος εἰς Ἄδου, ἀπαλλαγεῖς τουτωνὶ τῶν φασκόντων δικαστῶν εἶναι, εὐρήσει τοὺς ἀληθῶς δικαστάς, ὅπερ καὶ λέγονται ἐκεῖ δικάζειν, Μίνως τε καὶ Ῥαδάμανθυς καὶ Αἰακὸς καὶ Τριπτόλεμος καὶ ἄλλοι, ὅσοι τῶν ἡμιθέων δίκαιοι ἐγένοντο ἐν τῷ ἑαυτῶν βίῳ, ἄρα φαύλη ἂν εἴη ἡ ἀποδη-

μία; ἢ αὖ Ὀρφεῖ ζυγγενέσθαι καὶ Μουσαίῳ καὶ Ἡσιόδῳ καὶ Ὀμήρῳ ἐπὶ πόσῳ ἂν τις δέξαιτ' ἂν ὑμῶν; ἐγὼ μὲν γὰρ πολλάκις θέλω θεθάναι, εἰ ταῦτ' ἔστιν ἀληθῆ· ἐπεὶ ἔμοιγε καὶ αὐτῷ θαυμαστῆ ἂν εἴη ἡ διατριβὴ αὐτόθι, ὅποτε ἐντύχοιμι Παλαμῆδει καὶ Αἴαντι τῷ Τελαμῶνος καὶ εἰς τις ἄλλος τῶν παλαιῶν διὰ κρίσιν ἄδικον τέθνηκεν, ἀντιπαραβάλλοντι τὰ ἑμαυτοῦ πάθη πρὸς τὰ ἐκείνων, ὡς ἐγὼ οἶμαι, οὐκ ἂν ἀηδῆς εἴη. καὶ δὴ τὸ μέγιστον, τοὺς ἐκεῖ ἐξετάζοντα καὶ ἐρευνῶντα ὥσπερ τοὺς ἐνταῦθα διάγειν, τίς αὐτῶν σοφός ἐστιν καὶ τίς οἶεται μὲν, ἔστι δ' οὐ. ἐπὶ πόσῳ δ' ἂν τις, ὦ ἄνδρες δικασταί, δέξαιτο ἐξετάσαι τὸν ἐπὶ Τροίαν ἀγαγόντα τὴν πολλὴν στρατιάν ἢ Ὀδυσσέα ἢ Σίσυφον ἢ ἄλλους μυρίους ἂν τις εἴποι καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας· οἷς ἐκεῖ διαλέγεσθαι καὶ ζυνεῖναι καὶ ἐξετάζειν ἀμήχανον ἂν εἴη εὐδαιμονίας; πάντως οὐ δὴ που τούτου γε ἔνεκα οἱ ἐκεῖ ἀποκτείνουσι· τὰ τε γὰρ ἄλλα εὐδαιμονέστεροί εἰσιν οἱ ἐκεῖ τῶν ἐνθάδε, καὶ ἤδη τὸν λοιπὸν χρόνον ἀθάνατοί εἰσιν, εἴπερ γε τὰ λεγόμενα ἀληθῆ ἐστίν.

33. Ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς χρῆ, ὦ ἄνδρες δικασταί, εὐέλπιδας εἶναι πρὸς τὸν θάνατον, καὶ ἐν τι τοῦτο διανοεῖσθαι ἀληθές, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐδὲν οὔτε ζῶντι οὔτε τελευτήσαντι, οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν τὰ τούτου πράγματα· οὐδὲ τὰ ἐμὰ νῦν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου γέγονεν, ἀλλὰ μοι δηλόν ἐστι τοῦτο, ὅτι ἤδη τεθάναι καὶ ἀπηλλάχθαι πραγμάτων βέλτιον ἦν μοι. διὰ τοῦτο καὶ ἐμὲ οὐδαμοῦ ἀπέτρεψε τὸ σημεῖον. καὶ ἔγωγε τοῖς καταψηφισαμένοις μου καὶ τοῖς κατηγοροῖς οὐ πάνυ χαλεπαίνω· καίτοι οὐ ταύτῃ τῇ διανοίᾳ κατεψηφίζοντό μου καὶ κατηγοροῦν, ἀλλ' οἰόμενοι βλάπτειν τοῦτο αὐτοῖς ἄξιον μέμφεσθαι, τοσόνδε μέντοι αὐτῶν δέομαι· τοὺς υἱεῖς μου, ἐπειδὴν ἠβήσωσι, τιμωρήσασθε, ὦ ἄν-

δρες, ταῦτά ταῦτα λυποῦντες, ἅπερ ἐγὼ ὑμᾶς ἐλύπου, ἐάν ὑμῖν δοκῶσιν ἢ χρημάτων ἢ ἄλλου του πρότερον ἐπιμελεῖσθαι ἢ ἀρετῆς, καὶ ἐάν δοκῶσί τι εἶναι μηδὲν ὄντες, ὀνειδίζετε αὐτοῖς, ὥσπερ ἐγὼ ὑμῖν, ὅτι οὐκ ἐπιμελοῦνται ὧν δεῖ, καὶ οἴονταί τι εἶναι ὄντες οὐδενὸς ἄξιοι. καὶ ἐάν ταῦτα ποιῆτε, δίκαια πεπονθὼς ἐγὼ ἔσομαι ὑφ' ὑμῶν αὐτός τε καὶ οἱ υἱεῖς. ἀλλὰ γὰρ ἤδη ὥρα ἀπιέναι, ἐμοὶ μὲν ἀποθανομένῳ, ὑμῖν δὲ βιωσομένοις· ὁπότεροι δὲ ἡμῶν ἔρχονται ἐπὶ ἄμεινον πρᾶγμα, ἄδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ θεῷ.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑΝ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

1. ὅ τι πεπόνθατε ὑπὸ τῶν ἐμῶν κατηγορῶν = ποίαν ἐντύπωσιν ἔχουν προκαλέσει εἰς τὴν ψυχὴν σας οἱ λόγοι τῶν κατηγορῶν μου.— οὖν = ὅπωςδὴποτε.— ὑπ' αὐτῶν = ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν λόγων των.— ὀλίγου = σχεδόν.— ἐπιλανθάνομαι ἑμαυτοῦ = λησμονῶ ποῖος εἶμαι.— πιθανῶς = πειστικῶς. ὡς ἔπος εἰπεῖν = διὰ τὸ νὰ περιορισθῶ εἰς τὴν σύντομον αὐτὴν ἔκφρασιν, παρατήρησιν.— θαυμάζω τί τινος = δοκιμάζω ἐκπληξιν διὰ κάτι, τὸ ὅποιον λέγει ἢ κάμνει τις.— εὐλαβοῦμαι = προσέχω.— αὐτίκα εὐθὺς ἀμέσως.— μηδ' ὀπωστιοῦν = καθόλου, κάθε ἄλλο.— εἰ μὴ ἄρα = ἐκτὸς ἂν ἴσως.— εἰ μὲν τοῦτο λέγουσιν = ἂν πραγματικῶς αὐτὸ τὸ νόημα ἔχη ὁ λόγος των.— ὁμολογοίην κλπ. = ὁμολογοίην εἶναι ῥήτωρ (δεινός), [ἄλλ'] οὐ κατὰ τούτους (= κατὰ τὰς ἀντιλήψεις αὐτῶν περὶ ῥήτορος).— οὐ μέντοι· ἐνν. ἀκούσεσθε.— ῥῆμα φράσις.— ὄνομα = λέξις.— κεκοσμημένος = διηθισμένος μὲ ῥητορικὰ σχήματα.— εἰκῆ λε γόμενα = λόγοι ἀπλοῖ.— ἐπιτυχῶν = τυχαῖος, ἀβίαστος.— εἰσέρχομαι εἰς ὑμᾶς = παρουσιάζομαι ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου σας.— πλάττοντι· κατὰ τὸ νοούμενον πρὸς τὸ τῆδε τῆ ἡλικία, τὸ ὅποιον = τηλικῶδε ὄντι.— πλάττω λόγους = τορνεύω τὸ λεκτικόν μου.— καὶ μέντοι = καὶ ἀκόμη μάλιστα.— καὶ πάνυ· δέομαι.— παρίεμαι = ζητῶ ὡς χάριν.— ἐπὶ τῶν τραπεζῶν = πλησίον τῶν τραπεζῶν τῶν ἀργυραμοιβῶν καὶ τοχιστῶν νοοῦνται αἱ τράπεζαι τῶν ἀργυραμοιβῶν, αἱ ὁποῖαι ἦσαν τοποθετημένοι ὑπὸ τὰς στοὰς τῆς ἀγορᾶς, ὅπου οἱ ξένοι ἀντήλλασσον τὰ νομίσματά των. Σημειωτέον, ὅτι οἱ κύριοι τῶν τραπεζῶν, οἱ τραπεζίται, ὅπως ἐλέγοντο, ἐδέχοντο καὶ καταθέσεις ἐπὶ μικρῷ τόκῳ καὶ ἐδάνειζον εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην χρημάτων μὲ ὑπερβολικὸν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τόκον.— ἴνα· ἐπίρρ. = ὅπου.— ἄλλοθι· πρὸ πάντων εἰς τὰ παλαιστρας, εἰς τοὺς περιπάτους καὶ εἰς τὰ ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Ἀθηναίων ἐργαστήρια τῶν διαφόρων τεχνιτῶν. Διότι ὁ Σωκράτης δὲν

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ἐδίδασκεν εἰς κλειστὸν χώρον καὶ ὄρισμένους μαθητάς, ἀλλὰ παντοῦ ὅπου ἦσαν ἄνθρωποι πρόθυμοι νὰ τὸν ἀκούσουν. — **θορυβῶ** = προβαίνω εἰς θορυβῶδεις ἀποδοκιμασίας. — **ἔχει οὕτως**· τὸ πρᾶγμα = με ἐμέ συμβαίνει τὸ ἐξῆς. — **ἐπὶ δικαστήριον ἀναβαίνω** = ἀναβαίνω τὴν κλίμακα τοῦ δικαστηρίου, παρουσιάζομαι εἰς τὸ δικαστήριον. — **ἀτεχνῶς** = ὅλως διόλου. — **ἡ ἐνθάδε λέξις** = ἡ φρασεολογία ποῦ χρησιμοποιεῖται ἐδῶ, ἡ δικανικὴ γλῶσσα. — **ὥσπερ ἄν...** **ξυνέγνωτε ἄν**· ὁ β' ἄν πλεοναστικῶς. — **φρωνή** = διάλεκτος. — **ἐν οἷσπερ ἐτεθράμμη** (= **τέθραμμα**) = τὰ ὅποια ἔχω μάθει ἀπὸ μικρὸς εἰς τὴν πατρίδα μου. — **καὶ δὴ καὶ νῦν** = οὕτω καὶ νῦν. — **δίκαιον**· ὄν. — **ὁ τρόπος τῆς λέξεως** = ἡ μορφή τοῦ λόγου. — **χείρων... βελτίων**· τοῦ συνήθους. — **αὕτη** = αὐτό.

2. **δίκαιός εἰμι** = δικαιούμαι· ὀμιλεῖ οὕτως ὁ Σ., διότι ἡ ἀπολογία τοῦ πρὸς τὰς πρώτας κατηγορίας εἶναι τι ἐκτὸς θέματος. — **πολλὰ ἤδη ἔτη**· δηλ. κατηγοροῦντες. — **τοὺς ἀμφὶ Ἄνουτον**· ἴδε εἰσαγωγὴν (σ. 7). — **τὰ μετέωρα** = τὰ οὐράνια φαινόμενα. — **φροντιστής** = ἐρευνητής. — **τὰ ὑπὸ γῆς** = τὰ μυστικὰ τῆς γῆς. — **ὁ ἦτων... ὁ κρείττων λόγος** = τὸ ἄδικον, τὸ δίκαιον· οἱ σοφισταὶ πρῶτοι ἐκαυχῶντο, ὅτι εἶχον τὴν ἰκανότητα τὸν ἦττω λόγον κρείττω ποιεῖν καὶ τὸν κρείττω ἦττω. — **οὐδὲ θεοὺς νομίζειν**· τοιαύτη πράγματι ἀντίληψις ἐκράτει περὶ τῶν φυσικῶν λεγομένων φιλοσόφων· ἀλλ' ὁ Σωκράτης πᾶν ἄλλο ἢ φυσικὸς φιλόσοφος ἦτο· αὐτὸς ἴσα ἴσα ἔστρεψε τὴν φιλοσοφικὴν ἐρευναν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, περὶ τὸν ὅποιον ἤσχολοῦντο οἱ φυσικοὶ φιλόσοφοι, εἰς τὸν ἐσωτερικὸν κόσμον τοῦ ἀνθρώπου. — **κατηγορηκότες εἰσὶ** = **κατηγορήκασιν**. — **λέγοντες**· ἐνν. εἰσὶ. — **ἐπιστεύσατε ἄν**· ὡς ὑπόθεσις νοητέα: **εἰ ἐτύχετε ἀκούσαντες**. — **ἀτεχνῶς**· συναπτέον τῷ ἐρήμην. — **ὁ δὲ πάντων ἀλογώτατος**· ἐστὶ τόδε. — **εἰς τις κωμωδοποιός**· ἐννοεῖ τὸν Ἀριστοφάνη, ὁ ὅποιος τῷ 423 π.Χ. διέσυρεν εἰς τὰς Νεφέλας τοῦ τὸν Σωκράτη ὡς τὸν κορυφαῖον τῶν σοφιστῶν καὶ τῶν φυσικῶν φιλοσόφων. Περὶ τοῦ πράγματος θὰ ὀμιλήσῃ σαφέστερον εἰς τὸ ἐπόμενον κεφάλαιον. — **χρῶμαι φθόνῳ καὶ διαβολῇ** = ἔχω ἐλαττήριον τὸν φθόνον καὶ τὴν συκοφαντικὴν διάθεσιν. — **ἀναπέιθω** = παραπλανῶ. — **ἀνέπειθον**· περὶ τῆς ἐνοχῆς μου. — **ἄπορος** = ὁ ἐμβάλλων εἰς ἀμηχανίαν, ὁ ἐπικίνδυνος ἀντίπαλος. — **ἀναβιβάζομαί τινα** =

προσάγω τινά ὡς μάρτυρα εἰς τὸ δικαστήριον. — **ἀξιῶ** = παραδέχομαι. — **πολὺ μᾶλλον** = πολὺ περισσότερον καιρὸν. — **εἶπεν** = ἔστω ἕως ἐδῶ καλὰ. — **διαβολή** = ἡ ἐκ τῆς διαβολῆς ἐσφαλμένη γνώμη. — **ἐν οὕτως ὀλίγῳ χρόνῳ**· ἔσον δηλ. ἐπέτρεψεν **ἡ κλειψύδρα**· ἦτο δὲ ἡ κλειψύδρα δοχεῖον, τὸ ὁποῖον ἔφερον εἰς τὸν πυθμένα ὀπάς· διὰ τῶν ὀπῶν τούτων διέρρεε τὸ ὕδωρ ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἐπληροῦτο ἡ κλειψύδρα, τρόπον τινὰ κρυφίως· ἐκ τούτου τὸ ὄνομα τοῦ δοχείου (κλέπτειν - ὕδωρ). Διὰ τῆς κλειψύδρας ἐκανονίζετο ὁ χρόνος τῆς ἀγορεύσεως τοῦ κατηγοροῦ καὶ τοῦ κατηγορουμένου. Πρέπει δὲ νὰ σημειωθῆ, ὅτι ἡ ποσότης τοῦ ὕδατος τῆς κλειψύδρας ἦτο ἄλλοτε ἄλλη. Εἰς τὰς μικρὰς δίκας ἦτο συνήθως εἰς ἀμφορεύς· εἰς τὰς σπουδαίας ἔφθανε καὶ τοὺς δώδεκα. Ἐννοεῖται, ὅτι κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν δικαστικῶν ἐγγράφων ἡ ροῆ τοῦ ὕδατος διεκόπτετο. — **οὕτως γενέσθαι**· νὰ ἐξορίσω ἐκ τῆς ψυχῆς σας τὴν πεπλανημένην γνώμην. — **ἄμεινον**· ἢ τὸ μὴ ἐξελέσθαι. — **πλέον τι ποιῶ** = κατορθώνω κάτι, ἐπὶ τοῦ προκειμένου αὐτὸ τὸ κάτι θὰ ἦτο ἡ ἀγαθὴ γνώμη περὶ τοῦ Σωκράτους. — **τοῦτο** ἢ προσπάθειά μου. — **ἴτω** = ἄς ἀκολουθήσῃ τὸν δρόμον, ἄς ἀποβῆ.

3. ἀναλαμβάνω = ἀνασκοπῶ. — **πιστεύω τινί** = στηρίζομαι ἐπὶ τινος. — **γράφομαι τινὰ γραφήν** = ὑποβάλλω ἐγγράφως κατὰ τινος μῆνυσιν (διὰ δημόσιον ἀδίκημα). — **ὥσπερ κατηγορῶν** = ὅπως ἂν ἐπρόκειτο περὶ πραγματικῶν κατηγορῶν· διότι ἡ μορφή τῆς κατηγορίας, τὴν ὁποίαν κατωτέρω ὑποτυπώνει ὁ Σωκράτης, εἶναι σχεδίασμα ἰδικόν του, γενόμενον ἐπὶ τῇ βάσει τῶν στοιχείων τῶν διαβολῶν τὰς ὁποίας ἔθετον εἰς κυκλοφορίαν οἱ παλαιοὶ ἐκ τῶν κατηγορῶν του. — **ἀντωμοσία** = ἔνορκος μῆνυσις κατὰ τινος (ἴδε εἰσαγωγὴν σ. 7). — **ἀδικῶ** = εἶμαι ἔνοχος ἀδικήματος, ἀποτελῶ δημόσιον κίνδυνον. — **καὶ περιεργάζεται· ὁ καὶ ἐπεξηγηματικός**. — **περιεργάζομαι** = χάνω τὸν καιρὸ μου εἰς περιττὰ καὶ ἐπιβλαβῆ πράγματα. — **ἐν τῇ Ἀριστοφάνους κωμῳδίᾳ**· εἰς τὰς Νεφέλας. Ἐκεῖ ὁ Σ. παρουσιάζεται ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους («ἐπὶ κρεμάθρας αἰωρούμενος καὶ ἀποσκοπῶν τὰ μετέωρα»), ὅταν δὲ ἐν ἐκ τῶν σπουδαιότερων προσώπων τῆς κωμῳδίας τὸν ἐρωτᾷ, τί κάμνει ἐκεῖ ἐπάνω, αὐτὸς ἀποκρίνεται: **ἀεροβατῶ καὶ περιφρονῶ** = (**περιεργάζομαι**) τὸν ἥλιον. — **περιφέρομαι** = αἰωροῦμαι ἐμπρὸς καὶ ὀπίσω. — **καὶ οὐχ**

ὡς... ἐπιστήμην· ἡ πλοακή : καὶ λέγω (τοῦτο) οὐχ ὡς ἀτιμάζων τὴν τοιαύτην ἐπιστήμην (δηλ. τὴν φυσικὴν φιλοσοφίαν). — μὴ πως = διὰ τὸ μὴ.— φεύγω δίκην = ὑφίσταμαι δικαστικὴν δίωξιν διὰ κατηγορίας. — ἀλλά· ἐνν. λέγω ταῦτα. — ἐμοὶ γάρ· ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὸ οὐχ ὡς ἀτιμάζων.— μέτεστι μοὶ τινος = ἔχω ἰδέαν τινός.— αὐτοὺς ὑμῶν τοὺς πολλοὺς = τοὺς πολλοὺς ὑμῶν αὐτῶν. — περὶ ἐμοῦ ἃ = ἃ περὶ ἐμοῦ.

4. ἀλλά γάρ· βραχυλογία· τὸ πλήρες = ἀλλά τί δεῖ πλείω λέγειν· καὶ γάρ· ἄς ἐρμηνευθῆ = καὶ πράγματι.— τούτων δηλ. τῶν περιεχομένων εἰς τὰς πρώτας κατηγορίας. — οὐδὲν ἔστιν· ἐνν. ἀληθές.— ἐπεὶ = μολονότι.— Γοργίας ὁ Λεοντίνος· διάσημος σοφιστὴς ἐκ Λεοντίνων τῆς Σικελίας, πατὴρ τῆς ἐντέχνου ρητορείας. Ἐγκατασταθεὶς εἰς τὰς Ἀθήνας ἱδρυσεν ρητορικὴν σχολὴν καὶ εἰσέπραττε παρὰ τῶν μαθητῶν τοῦ ὑψηλὰ δίδακτρα. Συνήθως ἐλέμβανεν 100 μναῖς. Δίδακτρα ἐπίσης ἐλέμβανον καὶ ἄλλοι σοφισταί. — Πρόδικος ὁ Κεῖος· κατήγετο ἐκ τῆς νήσου Κέα (σημερ. Τζιά)· ἡ διδασκαλία του εἶχεν ὑποκείμενον θέματα γλωσσικὰ καὶ ἠθικὰ καὶ παρείχετο ἀντὶ μετρίας ἀμοιβῆς (1/2, 1, 2, 4, 50 δραχμ.). — Ἴππίας ὁ Ἥλειος· διάσημος καὶ οὗτος σοφιστὴς, πλουτήσας ἐκ τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἔργου του. — προίκα = δωρεάν.— σύνειμι = συναναστρέφομαι, μαθητεύω. — τούτους πείθουσιν· ἀντὶ πείθειν (οἶός τ' ἔστί)· ὁ πληθυντικὸς κατὰ τὸ νοούμενον· διότι τούτων ἕκαστος = πάντες οὗτοι. — ἀπολείπω = διακόπτω. — ἐπεὶ· αἰτιολογεῖ τὴν νοουμένην πρότασιν : καὶ δὲν εἶναι μόνον αὐτοί.— τελῶ = πληρώνω. — Καλλιὰ τῷ Ἴππονίκου· ὁ Καλλίας ἦτο ἐπιφανὴς καὶ πλούσιος Ἀθηναῖος, κατασπαταλήσας τὸν πλοῦτόν του εἰς ἐπιδείξεις ἀκαίρους. — ἦν· παραπ. τοῦ ποιητικοῦ ρ. ἡμὶ = λέγω· παρ' ἀττικοῖς τίθενται παρενθετικῶς οἱ τύποι ἦν δ' ἐγώ, ἦ δ' ὅς (= οὗτος). — ἔχω· μετ' ἀπαρεμφ. = δύναμαι. — λαβεῖν καὶ μισθῶσασθαι = λαβεῖν ἐπὶ μισθῶ, πληρωμῇ. — ἡ προσήκουσα ἀρετὴ = ἡ δεξιότης, ἡ ὁποία προσιδιάζει εἰς τὴν φύσιν τινός. — ἀνθρωπίνη καὶ πολιτικὴ ἀρετὴ = ἡ ἰκανότης, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τὸν τέλειον ἄνθρωπον καὶ τὸν χρηστὸν πολίτην. — πάνυ γε = μάλιστα. — Εὐῆνος· σοφιστὴς καὶ ποιητὴς ἀρκοῦμενος εἰς ὀλίγα δίδακτρα. — μνα· ποσὸν (ἔχι νόμισμα) 100 δραχμῶν. — ἐμμελῶς· μετ' εἰρωνείας, ἡ ὁποία

σκοπὸν ἔχει· νὰ ἐξάρη τὴν μεταξύ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Εὐθύνου καὶ τοῦ τιμῆματος τῆς διδασκαλίας του δυσαρμονίαν. — **καλλύνομαι** = καμαρώνω. — **ἀβρύνομαι** = τὸ παίρνω ἐπάνω μου. — **ἄλλ' οὐ**· ἔνν. καλλύνομαι καὶ ἀβρύνομαι.

5. ὑπολαμβάνω· ἔνν. τὸν λόγον = διακόπτω ἐρωτῶ. — **τί ἐστὶ τὸ σὸν πρᾶγμα** = τί συμβαίνει μὲ σέ. — **περιττός** = ἐξαιρετικός. — **πραγματεύομαι** = σοβαρῶς καταγίνομαι εἰς τι. — **ἔπειτα** = ἐν τούτοις. — **ταυτί**· συναπτέον τῷ **ὁ λέγων**. — **ὄνομα** τοῦ σοφοῦ. — **ποίαν δὴ σοφίαν ταύτην**; ἔνν. λέγεις· ἢ ἐρώτησις ὑποβάλλεται δῆθεν ὑπότινος τῶν δικαστῶν. — **ἀνθρωπίνη**· καὶ ἐπομένως ἀπλή. — **κινδυνεύω**· μετ' ἀπαρεμφ. (**εἶναι**) = φαίνεται. — **τάχα** = ἴσως. — **ἢ οὐκ ἔχω** κλπ. = ἢ, ἂν τοῦτο θεωρηθῆ ὑπερβολή, δὲν ἤξεύρω, πῶς νὰ τὴν χαρακτηρίσω. — **φησί**· ἔνν. **ἐπίστασθαί με αὐτήν**. — **μέγα τι λέγω** = μεγαληγορῶ, λέγω παχιά λόγια. — **ἀξιόχρεως** = ἀξιόπιστος. — **ὕμιν** = κατὰ τὴν κρίσιν σας. — **ἀναφέρω** = ἀποδίδω. — **τὸν Θεὸν τὸν ἐν Δελφοῖς**· δηλ. τὸν Ἀπόλλωνα. — **Χαιρεφῶντα**· ἀφωσιωμένον ὑπαδὸν τοῦ Σωκράτους. — **τὸ πλῆθος** = ὁ δῆμος. — **ξυνέφυγε τὴν φυγὴν**· νοεῖται ἢ μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν τριάκοντα φυγὴ ἐξ Ἀθηνῶν τῶν ἐπιφανῶν δημοκρατικῶν. — **κατέρχομαι** = ἐπανερχομαι ἐκ τῆς ἐξορίας εἰς τὴν πατρίδα· ἐδῶ πρόκειται περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν ἐξορίστων δημοκρατικῶν μετὰ τὴν παλινόρθωσιν τῆς δημοκρατίας ὑπὸ τοῦ Θρασυβούλου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν (403 π.Χ.). — **σφοδρὸς** = ἐνθουσιώδης. — **ὄπερ λέγω** = διὰ νὰ ἐπαναλάβω τὴν παράκλησιν, τὴν ὁποίαν ὑπέβαλα ἀνωτέρω. — **ἀναιρῶ** = χρησιμοδοτῶ. — **μηδένα σοφώτερον εἶναι**· «**ἀνδρῶν ἀπάντων Σωκράτης σοφώτατος**» ἦτο ἢ ἀπάντησις τῆς Πυθίας. — **ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ**· ὁ Χαιρεκράτης.

6. αἰνίττεται· διότι οἱ χρησιμοὶ τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν ἦσαν αἰνιγματώδεις καὶ διαφορούμενοι. — **θέμις**· ἔνν. ἐστὶν = ἐπιτρέπεται. — **μόγις πάνυ** = μετὰ μεγάλης δυσκολίας. — **ζήτησις** = ἔρευνα. — **ἐνταῦθα** = ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ σοφοῦ τούτου. — **εἶπερ που** = παρὰ ὅπουδῆποτε ἄλλοῦ. — **διασκοπῶ τινα** = ὑποβάλλω τινὰ εἰς ἐξονυχιστικὴν ἐξέτασιν. — **πάσχω πρὸς τινα** = ἀποκομίζω τὴν ἐντύπωσιν παρὰ τινος. — **καὶ διαλεγόμενος** = (**διασκοπῶν**) ἐν τῷ διαλέγε-

σθαι. — ἔδοξέ μοι· ἀνακολούθως πρὸς τὸ διασκοπῶν καὶ διαλεγόμενος ἀντὶ ἐνόμισα. — ἀπεχθάνομαι τινι = γίνομαι μισητὸς εἰς τινα. — (τούτου) μὲν = (τούτου) μὴν = ἀσφαλῶς. — ὥσπερ οὖν = ὅπως εἶναι γεγονός. — ἔοικα = δοκῶ. — ἐνταῦθα = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἐλέγχου τούτου.

7. τὸ τοῦ θεοῦ = τὸ νόημα τῆς ἀποκρίσεως τοῦ θεοῦ. — σκοποῦντι τὸν χρησμὸν = ἐν τῇ ἐρεύνη τοῦ χρησμοῦ. — ἰτέον· ἐνν. ἐστὶν ἐπανάληψις τοῦ κατ' ἰδίαν διαλογισμοῦ τοῦ Σωκράτους. — νῆ τὸν κύνα· ὁ Σωκράτης, διὰ νὰ μὴ ὀρκίζεται εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Διὸς ἢ ἄλλων θεῶν δι' ἀσήμαντα πράγματα (πρβλ. τὴν γραφικὴν ἐντολήν: οὐ λήψει τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ), ἐχρησιμοποίει συνήθως εἰς τοὺς ὅρκους του τὰ ὀνόματα ζῶων ἢ δένδρων. Ἰδιαίτερος προσφιλέης εἰς αὐτὸν ὄρκος ἦτο νῆ τὸν κύνα ἢ νῆ τὸν χῆνα. — ἡ μὴν· ἐπὶ ὄρκων καὶ ἰσχυρῶν διαβεβαιώσεων = σᾶς διαβεβαιῶ. — ἔπαθόν τι τοιοῦτον = ἐδοκίμασα τὴν ἐξῆς ἀνέλπιστον ἐκπληξιν — εὐδοκίμῳ = χαίρω ὑπολήψεως. — ἐνδεῆς εἰμι τοῦ πλείστου (τῆς σοφίας) = παρουσιάζω μεγίστας ἐλλείψεις εἰς τὴν σοφίαν. — κατὰ τὸν θεὸν = σχετικῶς μὲ ὅ,τι ἐδογματίσεν ὁ Θεός. — ἐπιεικῆς = ἰκανός, ἀνώτερος. — εἶναι· ἡ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ ἔδοξάν μοι. — φρονίμως ἔχω = εἶμαι σοφός. — πλάνη = περιπλανήσεις. — ἐμῆν = ἐμοῦ. — πονῶ = ἐκτελῶ ἄθλον· ἢ μετοχὴ πονοῦντος ὑποθετικῆ. — ἀνέλεγκτος = ἀδιαφιλονίκητος. — διθυράμβων· ὁ διθύραμβος ἦτο εἶδος πομπῶδους ποιήσεως πρὸς τιμὴν τοῦ Διονύσου κατ' ἀρχάς, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων θεῶν. — ἀναλαμβάνω = λαμβάνω εἰς χεῖρας. — μάλιστα πραγματεύομαι = τυγχάνω μεγίστης προσοχῆς καὶ ἐπεξεργασίας. — διηρώτων ἄν· δηλοῖ ἐπανάληψιν τῆς πράξεως = ἡρωτων εἰς κάθε διδομένην εὐκαιρίαν. — ὀλίγου (δεῖν)· συναπτέον τῷ βέλτιον (τῶν ποιητῶν) ἄν ἔλεγον (εἰ ἡρωτῶντο). — φύσις = φυσικὴ προδιάθεσις. — ἐνθουσιάζω = ἐμπνέομαι ἀπὸ θείαν ἐμπνευσιν. — θεόμαντις = θεόληπτος προφήτης (ὅπως λ.χ. ἡ Πυθία). — χρησμφδός = ὁ δίδων χρησμούς εἰς στίχους. — τῷ αὐτῷ· δηλ. εἰς τὴν συναίσθησιν τῆς ἰδίας ἀγνοίας. — περιγεγονέναι ἐνν. τῶν ποιητῶν. — περίεμι — ὑπέριμι = εἶμαι ἀνώτερος.

8. δημιουργός = τεχνίτης βιομήχανος. — ἐξεργάζομαι τὴν τέ-

γῆν = ἐξασκῶ τὴν τέχνην μὲ ἐπιτυχίαν.— τὰ μέγιστα = τὰ σοβαρώτατα ζητήματα· ἐννοεῖ τὰ πολιτικά.— πλημμέλεια = ἐλάττωμα.— ὑπὲρ τοῦ χρησμοῦ = ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ χρησμοῦ.

9. ἀπέχθεια = ἀντιπάθεια.— καὶ οἶαι χαλεπώταται = τοιαῦται ἀπέχθειαι, οἶαι ἂν εἶησαν χαλεπώταται· κατ' ἐννοίαν = καὶ μάλιστα...— χαλεπός = ἐπικίνδυνος.— βαρύς = ἐμπαθής.— τοῦτο = τὸ γνωστὸν· ὁμοίως καὶ κατωτέρω τῶ χρησμῶ τούτῳ.— λέγεσθαι· ὑποκείμεν. ἐγώ.— ὄνομα· σύστοιχον ἀντικείμενον τοῦ λέγεσθαι.— ἐξελέγξω· μὴ σοφὸν ὄντα.— τὸ δέ = κατ' ἀλήθειαν ὅμως, —τοῦτο· δηλ. τὸ σοφὸν εἶναι, τὸν ὄρον «σοφός». — οὐδενὸς ἄξιος εἶμι = δὲν ἀξίζω τίποτε.— (ἐγώ) μὲν = (ἐγώ) μὴν.— βοηθῶ τῷ Θεῷ θέτω τὸν ἑαυτὸν μου εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ· τοῦτο λέγει ὁ Σωκράτης, διότι τὸ «γνώθι σαυτὸν» ἦτο γενικὸν αἷτημα τοῦ ἐν Δελφοῖς μαντείου.— πράττω τι τῶν τῆς πόλεως ἄξιον λόγου = ἀσχολουμαι μὲ τὰ πολιτικά ἐπωφελῶς.— μυρίος = ἀμέτρητος, ἀφάνταστος· διότι ὅλη ἡ περιουσία τοῦ Σωκράτους ἦτο ἀξίας 5 μῶν.

10. ἐξετάζω = ἐλέγγω.— ἦ = ἡ διὰ τὴν ἀκρίβειαν.— οὐχ αὐτοῖς· διὰ τὴν ἀμάθειάν των.— ἀπορῶ = εὐρίσκομαι εἰς ἀμηχανίαν.— ταῦτα = τὰ γνωστὰ προχειρολογήματα.— ὅτι = ὅτι διαφθείρει διδάσκων (ἐξ οὗ ἐξαρθῶνται αἱ αἰτιατικαὶ τὰ μετέωρα καὶ τὰ ὑπὸ γῆς καὶ τὰ ἀπαρέμφορα νομίζειν καὶ ποιεῖν).— φιλότιμος = φιλόδοξος, ἐγωιστής.— σφοδρός = ἐμπαθής.— ζυντεταγμένως = ἀπὸ συμφώνου.— πιθανῶς = κατὰ τρόπον πειστικόν.— σφοδρῶς = μὲ λύσσαν.— ἐκ τούτου = ἀπὸ τὴν ἐμπάθειαν αὐτὴν κινούμενος.— ἀρχόμενος ἔλεγον· κεφ. 2.— οὕτω πολλὴν γεγυυῖαν = ἐνῶ ἔχει λάβει τόσον εὐρείας διαστάσεις.— ὑποστέλλομαί τι = ἐκ φόβου (διὰ τὸ σαρκίον μου) παραλείπω τι.— τοῖς αὐτοῖς = διὰ τὸν ἴδιον λόγον (δηλ. τῷ μηδὲν ἀποκρύπτεσθαι καὶ ὑποστέλλεσθαι, ἦτοι διὰ τὴν ἐλευθεροστομίαν του).— ὅ· δηλ. ἡ ἀπέχθεια.— αὕτη ἐστίν = αὕτη τὴν προέλευσιν ἔχει.— νῦν = κατὰ τὴν σημερινὴν διαδικασίαν.— εὐρήσετε· ἐνν. ἔχοντα.

11. αὕτη ἔστω = ταῦτα ἔστω.— λάβωμεν ἄς λάβωμεν καὶ ἄς ἐξετάσωμεν.— ἔχει ᾧδέ πως· κατ' ἀρχαίαν μαρτυρίαν τὸ κείμενον

τῆς γραφῆς εἶχεν ὡς ἐξῆς: «τάδε ἐγράφατο καὶ ἀντωμόσατο Μέ-
λητος Μελήτου Πιτθεὺς Σωκράτει Σωφρονίσκου Ἀλωπεθήκεν. Ἀδι-
κεὶ Σωκράτης οὖς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζων, ἕτερα δὲ
δαιμόνια καινὰ εἰσηγούμενος· ἀδικεῖ δὲ καὶ τοὺς νέους διαφθείρων.
Τίμηρία θάνατος». — τὸ ἐγκλημα = τὸ κατηγορητήριον. — ἐν ἑκα-
στον· κεφάλαιον. — σπουδῇ χαριεντίζομαι = παίζω μὲ ζητήματα
σοβαρά. — ῥαδίως = μὲ ἐλαφρὰν συνειδήσιν. — εἰς ἀγῶνα καθίστη-
μί τινα = ἐμπλέκω τινὰ εἰς δικαστικὸν ἀγῶνα. — σπουδάζω = ἐν-
διαφέρομαι σοβαρῶς.

12. μοι = παρακαλῶ. — ἄλλο τι· ἐνν. ποιεῖς. = σὲ ἀπασχολεῖ τί-
ποτε ἄλλο. — ἔγωγε = βεβαιότατα. — βελτίους· ἐνν. ἐαυτῶν. — οἱ
νεώτεροι· νοοῦνται οἱ ἔχοντες ἡλικίαν μέχρι τοῦ 20 ἔτους· οἱ πέραν
αὐτοῦ ἦσαν ἐκκλησιασταί. — μέλον γέ σοι· αἰτ. ἀπόλυτος. = ἐπεὶ
μέλοι σοι (εἰδέναί, τίς αὐτοὺς βελτίους ποιεῖ). — μηνύω =
ἀποκαλύπτω, κατονομάζω. — οὐ δοκεῖ· τὸ σιγᾶν. — ὦ ἄγαθὲ καὶ
ὠγαθὲ = χρυσεῖ μου ἄνθρωπε. — βέλτιστε = ἐντιμότετε κύριε. — τί δὲ
δή· ἐνν. λέγεις περὶ τοῦδε. — ἄρα = ἴσως. — πάνυ σφόδρα τοῦτο
λέγω = αὐτὸ διακηρύττω μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῶν πνευμόνων μου. —
καταγιγνώσκω τινός τι = θεωρῶ τινα ὡς τι. — ἦ = ἀλήθεια; —
ἵππικὸς = ὁ ἐντριβὴς εἰς τὰ ζητήματα τὰ σχετικὰ μὲ τοὺς ἵππους —
ξύνειμι ἵπποις = ἀνακατεύομαι μὲ ἵππους. — χρῶμαι ἵπποις =
παίρνω εἰς τὰ χέρια μου ἵππους. — ἐὰν οὐ φῆτε ἀντὶ μὴ φῆτε·
ἀλλὰ τὸ οὐ φῆτε ἀποτελεῖ μίαν ἔννοιαν = ἀρνεῖσθε.

13. πρὸς Διός = εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Διός. — ὦ τᾶν = φίλε. —
πάνυ γε = μάλιστα. — οἱ ξυνόντες = ἐκεῖνοι μετὰ τῶν ὁποίων ἔργε-
ταί τις εἰς συνάφειαν. — καὶ γὰρ ὁ νόμος κελεύει· κατὰ τὸ ἀττικὸν
δίκαιον ἐκάτερος ἐκ τῶν διαδίκων εἶχε τὸ δικαίωμα κατὰ τὴν διάρκειαν
τῆς ἀγορεύσεως αὐτοῦ νὰ ὑποβάλλῃ πρὸς τὸν ἀντίδικον ἐρωτήσεις,
εἰς τὰς ὁποίας ἐκεῖνος ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ ἀπαντᾷ. — μοχθη-
ρὸς = ἀνήθικος. — ταῦτα· δηλ. τὴν λογικὴν αὐτὴν, ὅτι τόσον μεγάλον
κακὸν κάμνει ἐκ προθέσεως. — τῶν τοιούτων· γενικὴ τῆς αἰτίας. —
εἰσάγειν· τὸν δρᾶστην. — οἷ· ἐπίρρ. ὅπου.

14. δῆλον δὲ ὅτι· ἐνν. φῆς με διαφθείρειν. — γράφομαι

γραφὴν = καταγγέλλω ἐγγράφως διὰ δημόσιον ἀδίκημα. — οὐ ταῦτα λέγεις... διαφθείρω = οὐ λέγεις, ὅτι διδάσκων ταῦτα διαφθείρω. — μὲν οὖν· πρὸς ἐπίτασιν τοῦ πάνυ σφόδρα. — μανθάνω = ἐννοῶ. — ἄρα = κατ' ἀκολουθίαν. — τὸ παράπαν = τελείως. — ταύτη = ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο. — Ἀναξαγόρου οἶε κατηγορεῖν· Ἀναξαγόρας, διάσημος φιλόσοφος ἐκ Κλαζομενῶν τῆς Μ. Ἀσίας — σημερινὰ Βουρλά, — ἔζησε κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα (500 - 428 π.Χ.) καὶ ἡσχολεῖτο κυρίως μὲ τὰ μαθηματικὰ καὶ τὴν ἀστρονομίαν. Ὁρμος τὴν ἡλικίαν ἐγκατεστάθη εἰς τὰς Ἀθήνας (462 π.Χ.), ὅπου ἐξέδωκε τὸ *περὶ φύσεως* ἔργον του, τοῦ ὁποίου μόνον ἀποσπάσματα διεσώθησαν. Εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἀνέπτυσε κατὰ τοὺς παλαιοὺς τὰς θεωρίας, τὰς ὁποίας ἀποδίδει εἰς τὸν Σωκράτη ὁ Μέλητος. — τῶνδε· δηλαδὴ τῶν δικαστῶν. — καὶ δὴ = τότε, ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει. — εἰ πάνυ πολλοῦ· ἐνν. πρίαίντο = ἂν δεχθῶμεν ἔστω, ὅτι τὰ ἡγόραζον μὲ τὸ ἀνώτατον ὄριον τῆς τιμῆς. — δραχμῆς· γενικὴ τῆς ἀξίας. — ἐκ τῆς ὀρχήστρας· οὕτως ἐκαλεῖτο τόπος τῆς ἀγορᾶς τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου ὑπῆρχον τὰ βιβλιοπωλεῖα. — ἄτοπος παράδοξος. — οὐδ' ὅπως οὖν = ἀπολύτως καθόλου. — ἄπιστος = ἀπίστευτος. — καὶ ταῦτα μέντοι = καὶ τὸ σπουδαιότερον. — ὑβριστῆς = ὑπερόπτης, ἐξημμένη κεφαλή. — ἀκόλαστος = θρασύς. — νεότης = νεανικὴ παραφορά. — ἀτεχνῶς· συναπτέον τῷ ὕβρει, ἀκολασίᾳ, νεότητι. — ἔοικεν· δηλ. ἀνθρώπῳ. — συντίθημι = καταρτίζω. — διαπειρωμένῳ· ἡ μετοχὴ αἰτιολογικὴ = διότι θέλει νὰ δοκιμάσῃ. — δὴ = ὅπως ὅλοι τὸν γνωρίζομεν. — ἐναντία ἑμαυτῷ λέγω = ἀντιφάσκω. — ὡσπερ ἂν· λέγοι τὰ ἐναντία ἑαυτῷ.

15. ξυνεπισκοποῦμαι = ἐξετάζω ἀπὸ κοινοῦ (μὲ ἄλλον). — ἦ = πῶς. — ταῦτα λέγειν· ὅτι δηλ. περιπίπτει εἰς αὐτὰς τὰς ἀντιφάσεις. — παραιτοῦμαι τινα = ὑποβάλλω πρὸς τινα περὶ ἀλήθειαν. — τῷ εἰωθῶτι τρόπῳ = μὲ τὴν συνήθη μέθοδόν μου (δηλ. διαλογικῶς, ἀπὸ τῶν γνωστῶν παραδειγμάτων εἰς τὰ ἄγνωστα). — μὴ ἄλλα καὶ ἄλλα θορυβεῖτω = ἄς μὴ φωνασθῇ περὶ ἄλλων καὶ ἄλλων. — ἵππικὰ πράγματα = ζητήματα σχετικὰ μὲ τοὺς ἵππους. — τὸ ἐπὶ τούτῳ = εἰς τὴν ἀκόλουθον ἐρώτησιν. — δαίμονας· δαίμονες καλοῦνται κατὰ τεραι θεότητες, οἱ υἱοὶ θεῶν καὶ ὄχι αὐτοὶ οἱ θεοί. — ὡς ὠνησας (τοῦ ρ. ὀνήμη) = πόσον μὲ ἡυχαρίστησες! — μόγις = μόλις, μὲ χίλια
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

βάσανα. — οὖν = τέλος πάντων.—διόμνυμι (ἢ διόμνυμαι) = βεβαιῶ ἐνόρκως.—ἀντιγραφὴ καὶ ἀντωμοσία = γραφή.—τίθημι = θεωρῶ.—ἦτοι = ἡ πάντως.—θεοὶ τινες = εἶδος θεῶν.—αἰνίττομαι· ἐδῶ = προβάλλω αἰνίγματα.—ἐκ νυμφῶν· ὡς λ.χ. ὁ Ἀσκληπιὸς ἀπὸ (τὸν Ἀπόλλωνα καὶ) τὴν νύμφην Κορωνίδα.—ἢ ἐκ τινῶν ἄλλων· ὡς ὁ Ἡρακλῆς ἐκ (τοῦ Διὸς καὶ) τῆς Ἀλκμήνης, οἱ Διόσκουροι ἐκ (τοῦ Διὸς καὶ) τῆς Λήδας κλπ.—ῶν...λέγονται· ἐνν. εἶναι παῖδες.—οὐκ ἔστιν ὅπως οὐχί = εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ μὴ κατ' ἐννοιαν = εἶναι ἀπολύτως βέβαιον, ὅτι.—ἀποπειρώμενος ἡμῶν ἐπειδὴ ἤθελες νὰ πειραματισθῆς μετ' ἡμᾶς (ἐμὲ καὶ τοὺς δικαστάς).—ἀπορῶ = στεροῦμαι.—ὅπως δὲ σύ τινα πείθοις ἄν... οὐδεμία μηχανὴ ἔστι = οὐδεμία μηχανὴ ἔστιν, ὅπως σύ τινα ἀνθρώπων πείθοις ἄν... ἢ πλαγία ἐρωτ. πρότασις ὑποκείμενον ἀντὶ ἀπαρεμφάτου.—οὐ τοῦ αὐτοῦ ἔστιν = δὲν στέκεται λογικῶς ὁ ἴδιος ἄνθρωπος νά.—οὐδεμία μηχανὴ ἔστιν = δὲν ὑπάρχει κανεὶς τρόπος = εἶναι τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατον.

16. δοκεῖ μοι οὐ πολλῆς εἶναι ἀπολογίας = φρονῶ, ὅτι δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ ἀποδειχθῆ ἀπὸ διεξοδικὴν ἀπολογίαν.—αἰρῶ = καταδικάζω.—ἐάν περ αἰρή = ἂν πράγματι ἔχη τὴν δύναμιν νὰ καταδικάζῃ.—καὶ ἀγαθοὺς ἄνδρας· ὅπως ὁ Παλαμῆδης καὶ ὁ Αἴας, περὶ τῶν ὁποίων θὰ κάμῃ λόγον εἰς τὸ κεφ. 33.—δεινὸν = φόβος.—μὴ ἐν ἐμοὶ στῆ = μήπως τὸ καλὸν σταματήσῃ εἰς ἐμέ.—εἶτα = ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει.—ἐπιτηδεύω = καταπιάνομαι, ἀσκῶ.—ὅτου τι καὶ σμικρὸν ὄφελός ἔστιν = ἀπὸ τὸν ὁποῖον εἶναι δυνατόν νὰ προέλθῃ (διὰ τοὺς ἄλλους) κάποια, ἔστω καὶ ἀσήμαντος ὠφέλεια.—ἀλλ' οὐ = καὶ ὅχι.—φαῦλος = κατώτερος ἄνθρωπος.—τῶν ἡμιθέων· ἡμίθεοι ἐκαλοῦντο ὅχι μόνον ἥρωες τῶν ὁποίων ὁ ἕτερος τῶν γονέων εἶναι θεός—ὡς λ.χ. ὁ Ἀχιλλεὺς τοῦ Πηλέως καὶ τῆς Θέτιδος—ἀλλὰ καὶ οἱ ἥρωες τῶν μυθικῶν χρόνων καὶ μάλιστα οἱ ἀκμάσαντες κατὰ τὰ τρωικά.—παρὰ τὸ = ἐμπρὸς εἰς τὸ.—τὸ αἰσχρὸν = ὁ ἠθικὸς ἐξευτελισμός.—οὕτωςί πως· διότι ὁ Σωκράτης δὲν ἐνθυμεῖται ἀκριβῶς τοὺς ὁμηρικὸς στίχους, τοὺς ὁποίους θὰ ἀναφέρῃ. Παρέλαβε δὲ τούτους ἐκ τοῦ διαλόγου μεταξὺ Θέτιδος καὶ Ἀχιλλέως, ὅτε ἐκεῖνη μετέβη μετὰ τῶν Νηρηίδων πρὸς συνάντησιν τοῦ υἱοῦ τῆς ὕδρουμένου διὰ τὸν θάνατον τοῦ φίλου

του Πατρόκλου.— τιμωρῶ τινι τὸν φόνον = ἐκδικουῖμαι τὸν φόνον τινός.— τοι = σοι.— πότμος = θάνατος.— ὁ δέ = ἐκεῖνος.— κακὸς ὢν = μὲ τὸ στίγμα τῆς ἀνανδρίας.— δίκην ἐπιτίθημί τινι = τιμωρῶ τινα.— ὁ ἀδικῶν = ὁ αἰτιος τοῦ κακοῦ.— κορωνίς ναῦς = ἡ ἔχουσα ἄκρα κυρτὰ ναῦς, κυρίως δὲ τὴν πρύμνην· ὅθεν = καμπυλόπρυμνος.— ἄχθος = βάρος.— οὕτω γάρ· ὁ γάρ αἰτιολογεῖ τὴν νοουμένην ἀποκρισιν· οὐδαμῶς.— οὕτω ἔχει τῇ ἀληθείᾳ = ἀποτελεῖ θεμελιώδη ἠθικὴν ἀρχὴν τοῦτο.— μένω = μένω ἀκλόνητος.

17. δεινὰ ἐργάζομαι = διαπράττω ἀσυγχώρητον σφάλμα.— ὑμεῖς· διότι τοὺς δικαστὰς θεωρεῖ ὁ Σωκράτης ὡς ἀντιπροσώπους τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων.— ἐν Ποτειδαίᾳ... Ἀμφιπόλει... Δηλίῳ· ἡ Ποτειδαία, πόλις τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου ἐπὶ τοῦ στενοῦ λαίμου, ὁ ὁποῖος συνδέει τὴν χερσόνησον Παλλήνην (Κασσάνδραν) μὲ τὴν στερεάν, ἀπεστάτησε τῷ 432 ἀπὸ τῆς ἀθηναϊκῆς συμμαχίας καὶ συνετάχθη μὲ τοὺς Λακεδαιμονίους. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἐπολιορκήθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ μετὰ δύο ἔτη παρεδόθη εἰς αὐτούς. Εἰς τὴν πολιορκίαν ἔλαβε μέρος καὶ ὁ Σωκράτης, ὅπως ἐπίσης μετὰ δεκαετίαν εἰς τὴν μάχην τῆς Ἀμφιπόλεως—ἀθηναϊκῆς ἀποικίας καὶ αὐτῆς πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Στρυμόνος.— ἡ ποῖα εἶχεν ἀποστατήσῃ ὁμοίως ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. Μετέσχεν ἐπίσης ὁ Σωκράτης καὶ τῆς μάχης τοῦ Δηλίου (424 π.Χ.), ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος εἰς τὴν Βοιωτίαν, πλησίον τῆς Τανάγρας, καὶ ἐθαυμάσθη διὰ τὴν ἀνδρείαν του.— ὥσπερ καὶ ἄλλος τις = ὑπὲρ πάντα ἄλλον.— δεῖν· ἡ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ τάττοντος = ὅτε μὲ ἐπεφόρτισε μὲ τὴν ὑποχρέωσιν.— ἐν ταῦθα = εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτήν.— δέ· πλεοναστικῶς.— δοκεῖν γάρ...—ἃ οὐκ οἶδεν.—(τὸ γὰρ δοκεῖν ἑαυτῷ εἶναι σοφὸν) ἔστι δοκεῖν εἰδέναί, ἃ οὐκ οἶδεν.—οὐδ' εἰ τυγχάνει — (οὐδεὶς οἶδεν, οὐ μόνον εἰ τυγχάνει μέγιστον τῶν κακῶν, ἀλλ') οὐδ' εἰ τυγχάνει...—αὕτη = ἐκείνη.— ἐπονείδιστος = κατηραμένη.— ἡ τοῦ οἶεσθαι εἰδέναί· ἐπεξήγησις.— ἐνταῦθα = εἰς τὸ σημεῖον αὐτό.— ὅτι οὐκ εἰδώς· ἐπεξήγησις.— οὕτω = δι' αὐτὸν τὸν λόγον.— τῶν κακῶν· νοεῖ τὴν ἀπειθειαν εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ.— ἃ (— εἰ τινα) μὴ οἶδα· δηλ. τὸν θάνατον.— τὴν ἀρχήν· ἐπίρρ. = καθόλου.— ἦδη = ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς.— εἴ μοι εἶποιτε = ἄν, ἐπα-

ναλαμβάνω... — ἐπὶ τούτῳ, ἐφ' ὧτε = ὑπὸ τὸν ὄρον νά. — ἐν ταύτῃ τῇ ζητήσει· δηλ. τῷ ἐλέγχῳ. — ἀσπάζομαι = ἀγαπῶ. — φιλιῶ τινα = ἔχω μέσα εἰς τὴν καρδιά μου κάποιον. — ἐνδείκνυμαι = ὑποδεικνύω τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς. — ἀριστος ἀνδρῶν = ἐξοχώτατος. — εὐδόκιμος = φημισμένος. — ἰσχύς = ἠθικὴ ἐπιβολή, μεγαλειῶν. — φρόνησις = ἡ πνευματικὴ μόρφωσις. — μᾶλλον = τοσοῦτῳ μᾶλλον. — εἰμί ἐγγυτέρω τινὸς γένει = συγγενεύω πρὸς τινα περισσότερον. — ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ = καὶ ὡς ἀτόμων καὶ ὡς μελῶν τῆς ὀργανωμένης πολιτείας. — ταῦτα ἂν εἶη βλεβερά = τότε αὐτὰ (ἡ διδασκαλία μου) ἤμποροῦν νά χαρακτηρισθοῦν ὡς ἐπιβλαβῆ. — οὐδὲν λέγω = ψευδολογῶ. — πρὸς ταῦτα = ὡς κατακλεῖδα (ὄλων) αὐτῶν.

18. οἷς = τούτοις, ἄ. — βοῶ = φωνάζω δυνατά, βάζω τὶς φωνές. — θεμιτὸν = τὸ συγχωρημένον ἀπὸ τὸν θεῖον νόμον. — μεντᾶν = μέντοι ἂν. — μέντοι = τὸ πολὺ πολὺ. — ἐξελαύνω = ἐξορίζω· ἡ δὲ ἐξορία ἦτο ἡ πρόσκαιρος ἢ ἰσόβιος (ἀειφυγία). — ἀτιμῶ = στερῶ τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων ἢ στέρησις τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων ἦτο ἡ γ ε ν ι κ ἡ ἢ κ α τ ἄ π ρ ὸ σ τ α ξ ι ν, τουτέστιν ὠρισμένων μόνον. — που = ἐνδεχομένως. — πολλοῦ δέω ἀπολογεῖσθαι = κάθε ἄλλο παρὰ ἀπολογοῦμαι. — ἀλλὰ ὑπὲρ ὑμῶν· ἐνν. ἀπολογοῦμαι = λέγω. — μὴ τι ἐξαμάρτητε· ἡ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ νοουμένου φοβούμενος. — ἡ δόσις = τὸ δῶρον (ἐννοεῖ τὸν ἑαυτόν του). — τοῦ θεοῦ = ὅπερ ὁ θεὸς ἐδωρήσατο. — ἀτεχνῶς· συναπτέον τῷ πρόσκειμαι τῇ πόλει. — γελοιότερον = κάπως ἀστεῖον, ὀλίγον ἀστεία παρομοίωσις. — πρόσκειμαι τῇ πόλει = εἶμαι κολλημένος ἐπάνω εἰς τὴν πόλιν. — γενναῖος = εὐγενής, ἀπὸ καλῆν ράτσαν. — νωθέστερος = ὀλίγον τι νωθρός, δυσκίνητος. — ἐγείρομαι = ξυπνῶ. — μύψ = ἀλογόμυια. — οἶον δὴ = ἔτσι ἀκριβῶς ὅπως (τὴν ἀλογόμυιαν εἰς τὸ ἄλογον). — τοιοῦτόν τινα = μὲ τοιαύτην περίπου ἀποστολήν. — δς· ἀναφ. αἰτιολ. πρότασις = διότι καὶ ἐγώ. — πείθω = νουθετῶ. — ὀνειδίζω = ἐπιπλήττω. — προσκαθίζω = πηγαίνω καὶ καθίζω πλησίον (τινός). — τάχα· πλεονασμὸς = ἴσως, εἶναι ἐνδεχόμενον. — ἂν· καὶ οὗτος καὶ ὁ ἀμέσως κατωτέρω εἰς τὸ (ἂν) ἀποκτείναιτε. — ἀχθόμενοι = ἐπειδὴ εἴσθε ἐξηρηθισμένοι (ἀπὸ τὰς διαρκεῖς ἐνοχλήσεις μου). — ὥσπερ οἱ νυστάζοντες ἐγειρόμενοι = ὅπως ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους σηκώνομεν ἀπὸ τὸ κρεβάτι μὲ τὸν ὕπνον εἰς τὰ μάτια. — κρούω = καταφέρω πλήγμα· ἐδῶ μεταφορικῶς = ἐπιβάλλω.

σκληρὰν τιμωρίαν. — **ράδιως** = με ἐλαφρὰν τὴν καρδίαν. — **τοιούτος οἶος** = τοιούτος, ὥστε. — **ἐνθένδε** = ἀπὸ τὸ ἐξῆς γεγονός. — **οὐκ ἀνθρωπίνῳ ἔοικεν** = δὲν ὁμοιάζει με ἐκεῖνο, τὸ ὅποσον γίνεται με τοὺς (ἄλλους) ἀνθρώπους. — **τὰ ἑμαυτοῦ** = αἱ ἀτομικαὶ ὑποθέσεις μου. — **οἱ οἰκεῖοι** = ἡ οἰκογένειά μου. — **πράττω τὸ ὑμέτερον** = ἐξυπηρετῶ τὰ συμφέροντά σας. — **πειθοντα**· ἐνεστῶς τῆς προσπαθείας. — **μισθός** = ἀμοιβή. **οὕτω**· συναπτέον τῷ ἀναισχύντως. — **ἀπαναισχυντέω**. = ἰσχυρίζομαι με ἀσύστολον, κυνικὸν θράσος.

19. ἰδίᾳ = κατὰ τὰς ἰδιαίτερας ὁμιλίας μου. — **πολυπραγμονῶ** = ἀσχολοῦμαι με πολλὰ ζητήματα (ὅπερ ὑπερβαίνει τὸ μέτρον καὶ τὴν κοσμιότητα καὶ ἀποβαίνει ἄξιον κολασμοῦ). — **ἀναβαίνω εἰς τὸ πλῆθος** = παρουσιάζομαι ἐνώπιον τοῦ πλῆθους ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς ἐκκλησίας. — **θεῖόν τι καὶ δαιμόνιον** ἐνν. σημεῖον. — **δαιμόνιος** = ὑπερφυσικός. — **ἐπικωμωδῶν** = γελοιοποιῶν, θέλων νὰ πωλήσῃ πνεῦμα, ὅπως οἱ κωμικοὶ ποιηταί· διότι ὁ Μέλητος εἰς τὴν κατὰ τοῦ Σωκράτους μήνυσιν ἔπαιξε με τὰς λέξεις **θεοῦς - δαιμόνια** (οὗς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοῦς οὐ νομίζων, ἕτερα δὲ καινὰ δαιμόνια...). — **γράφομαι ἐν τῇ γραφῇ** = ἀναφέρω εἰς τὴν μήνυσίν μου. — **φωνή τις** = ἐν εἶδος φωνῆς ἡ περίφημος αὐτῆ φωνή — **τὸ δαιμόνιον**, ὅπως τὸ ὠνόμαζεν ὁ Σωκράτης, ἦτο προφανῶς διαίσθησις τις, ἡ ὅποια συνεκράτει τὸν Σ. ἀπὸ πάσης παρεκτροπῆς. — **ὅταν γένηται** = ὅταν ἐκδηλωθῇ, ὁμιλήσῃ. — **τὰ πολιτικὰ πράττω** = ἀναμειγνύομαι εἰς τὴν πολιτικὴν. — **ἀπολώλη** = ἀπολώλειν. — **ὕμιν** = τῷ πλήθει ὑμῶν = εἰς τὰς ἀπόψεις τῶν δημοκρατικῶν συνελεύσεων ὑμῶν. — **γνησίως** = εὐσυνειδήτως· τὴν αὐτὴν σημασίαν ἔχει καὶ τὸ κατωτέρω **τῷ ὄντι**. — **ἰδιωτεύω** = ζῶ μακρὰν τῆς πολιτικῆς. — **δημοσιεύω** = πράττω τὰ τῆς πόλεως.

20. ὑπεικάθοιμι ἀόρ. β' τοῦ **ὑπέικω** = ὑποχωρῶ. — **φορτικός** = ὁ προκαλῶν τὴν δυσφορίαν. — **δικανικός** = ὁ χρησιμοποιοῦμενος ὑπὸ τῶν δικανικῶν ρητόρων διὰ λόγους ἐντυπωσιακοῦς· οἱ ἀγορεύοντες δηλ. πρὸ τῶν δικαστηρίων ἀπέφευγον συνήθως νὰ ἀπολογηθοῦν ἐπὶ τῆς οὐσίας, ἀνέφερον δὲ γεγονότα ἄσχετα πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, διὰ νὰ ἐξάρουν τὴν δρᾶσιν των εἰς τὸν δημόσιον καὶ ἰδιωτικὸν βίον αὐτῶν (ἀποχῆ) ἀπὸ τῶν δικαστηρίων, ἐκπλήρωσις τῶν φορολογικῶν

καὶ στρατιωτικῶν ὑποχρεώσεων κλπ.). — ἀρχὴν ἄρχω = ἀναλαμβάνω ἀξίωμα, ὑποῦργημα. — ἐβούλευσα· τῷ 406 π.Χ. — πρυτανεύουσα· περὶ πρυτάνεων καὶ πρυτανευούσης φυλῆς ἴδε ἱστορίαν. — τοὺς ἐκ τῆς ναυμαχίας· βραχυλογία· τὸ πλήρες = τοὺς ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ἀπολομένους ἐκ τῆς ναυμαχίας (= ἐκ τῆς θαλάσσης, ὅπου ἐγένετο ἡ ναυμαχία)· νοεῖται ἡ ναυμαχία τῶν Ἀργινοῦσῶν, συστάδος νήσων παρὰ τὰ μικρασιαστικὰ παράλια ἀπέναντι τῆς Λέσβου. Ἡ ναυμαχία διεξήχθη τῷ 406 π.Χ., μολονότι δὲ κατ' αὐτὴν ἐνίκησαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ διοικοῦντες τὸν ἀθηναϊκὸν στόλον στρατηγοὶ, 8 τὸν ἀριθμὸν, εἰσῆχθησαν εἰς δίκην ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου, « ὅτι οὐκ ἀνείλοντο τοὺς ναυαγούς », καὶ κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον. Κατὰ τὴν δίκην ταύτην ὁ Σωκράτης ἦτο πρύτανις — ἴσως ἐπιστάτης, ἦτοι πρόεδρος τῶν πρυτάνεων — καὶ ἔδειξεν ἐξαιρετικὴν ἀκαμψίαν καὶ ἀφοβίαν ἐν τῇ προασπίσει τοῦ δικαίου. Τὰ τοῦ δραματικοῦ τούτου ἐπεισοδίου τῆς ἐλληνικῆς ἱστορίας παρηκολουθήσαμεν εἰς τὰ Ἑλληνικά τοῦ Ξενοφῶντος (Βιβλ. Α', κεφ. 7). — τάναντία ψηφίζομαι = μειοψηφῶ. — ἐνδείκνυμι = μηνύω· ἐνδείξεις ἐκαλεῖτο εἰδικώτερον ἢ ὑποβαλλομένη μήνυσις πρὸς τὸν ἀρμόδιον ἄρχοντα ἐναντίον πολίτου, τοῦ ὁποίου ἐζητεῖτο ἡ ἄμεσος σύλληψις καὶ φυλάκισις. — ἀπάγω = ὁδηγῶ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῶν αὐτοφώρων ἀδικημάτων· ὁ χρησιμοποιοῦν δηλ. τὴν νομικὴν πράξιν τῆς ἀπαγωγῆς συνελάμβανεν ὁ ἴδιος τὸν ἀδικοῦντα πολίτην καὶ ὠδήγει ἐνώπιον τῆς οἰκείας ἀρχῆς, ἡ ὁποία ἐπέβαλλεν εἰς αὐτὸν ἄμέσως τὴν νόμιμον τιμωρίαν. — ῥήτωρ = πολιτικός. — κελεύόντων καὶ βούωντων = βοῇ κελεύόντων. — δεσμὸς = φυλάκισις. — ὀλιγαρχία ἐγένετο· τῷ 404· νοεῖται ἡ ὀλιγαρχία τῶν τριάκοντα, ἡ ὁποία ἐγκατεστάθη εἰς τὰς Ἀθήνας ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων μετὰ τὴν πανωλεθρίαν τῶν Ἀθηναίων εἰς τοὺς Αἰγὸς ποταμούς καὶ τὴν παράδοσιν τοῦ Πειραιῶς καὶ τῶν Ἀθηνῶν. — πέμπτον αὐτὸν = ἐπὶ κεφαλῆς τεσσάρων ἄλλων. — εἰς τὴν θόλον· ἡ θόλος ἦτο θολωτὸν οἰκοδόμημα κατὰ τὰς βορείους κλιτύς τῆς Ἀκροπόλεως πλησίον τοῦ βουλευτηρίου· ἐπὶ τῆς δημοκρατίας συνήρχοντο εἰς αὐτὴν καὶ συνέτρωγον δαπάναις τῆς πόλεως οἱ πρυτάνεις· ἐπὶ τῶν τριάκοντα μετεβλήθη εἰς Κυβερνεῖον. Εἰς τὴν θόλον ἐπίσης ἦτο καὶ ἡ ἐστία τῆς πόλεως, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐκαίετο ἄσβεστον πῦρ. — Λέοντα τὸν Σαλαμίνιον· ἐπιφανῆ δημοκρατικὸν « καὶ ὄντα καὶ δοκοῦντα ἱκανὸν εἶναι, ἀδικοῦντα δ' οὐδέν » κατὰ τὸν

Ξενοφῶντα.— οἶα δὴ... προσέττατον = τοιαύτας, ὡς γνωστόν, διαταγὰς ἔδιδον.— ἀναπίμπλημι αἰτιῶν = φορτώνω μὲ κατηγορίας συνουχῆς εἰς ἐγκλήματα.— εἰ μὴ ἀγροικότερον ἦν εἰπεῖν = ἂν δὲν εἶναι κάπως χονδροειδῆς (ὑπερβολικῆ) ἢ ἔκφρασις αὐτή.— οὐδ' ὅτιοῦν = ποσῶς.— ἄδικον - ἀνόσιον = τὸ ἀντίθετον πρὸς τοὺς ἀνθρωπίνους νόμους - τὸ ἀντίθετον πρὸς τοὺς θεῖους νόμους.— ἐκπλήττω = πτοῶ.— διὰ ταχέων κατελύθη· μετὰ ὀκτῶ μῆνας, ἦτοι τὸν Σ)βριον τοῦ 403 π.Χ. ὑπὸ τοῦ Θρασυβούλου καὶ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων φυγάδων.

21. ἂν· εἰς τὸ διαγενέσθαι — διαγίγνομαι = ζῶ.— βοηθῶ τοῖς δικαίοις = ὑπερασπίζω τὸ δίκαιον.— πολλοῦ γε δεῖ. διαγενέσθαι με τοσάδε ἔτη.— οὐδὲ γὰρ ἂν ἄλλος· ἔνν. διεγένετο, εἰ ἔπραττε τὰ δημόσια.— εἴ πού τι ἔπραξα = ἂν εἰς καμμίαν περίστασιν διεχειρίσθην ἀρχὴν τινα.— ἐμούς μαθητὰς εἶναι· ὑπονοεῖ τὸν Κριτίαν, τὸν αἰμοβορώτατον τῶν τριάκοντα, καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην, τὸν τυχοδιώκτην πολιτικόν, τοὺς ὁποίους οἱ ἐχθροὶ τοῦ Σωκράτους παρουσίαζον ὡς ζωντανὰ δειγμάτων τῆς ὀλεθρίας διδασκαλίας του, ἐπειδὴ ἐμαθήτευσαν πλησίον του εἰς τὴν νεαρὰν ἡλικίαν των.— πράττω τὰ ἑμαυτοῦ = ἐκπληρῶ τὴν ἀποστολήν μου.— φθονῶ = ἀπαγορεύω, ἀποκλείω κινούμενος ἐκ ταπεινῶν ἐλατηρίων.— καὶ ἂν τις... λέγω = καὶ ἂν κανεὶς ἔχη τὴν διάθεσιν, ἀκούων ὅσα ἐγὼ λέγω, νὰ ἀπαντᾷ εἰς τὰς ἐρωτήσεις μου.— τις· συναπτά τῷ τούτων (τῶν ἀνθρώπων).— ὑπέχω τὴν αἰτίαν = φέρω τὴν εὐθύνην.— ὧν· ἀναφορ. αἰτιολ. πρότασις = ἐφόσον.

22. ἀκηκόατε· κεφ 10.— ἐξεταζομένοις = διὰ τὴν ἐξέτασιν, τὸν ἔλεγχον.— οὐκ ἀηδές· τὸ ἐξετάζειν.— καὶ παντὶ τρόπῳ· δηλ. μὲ τὰς πτήσεις καὶ τοὺς κρωγμοὺς τῶν πτηνῶν (οἰωνοῖς), μὲ τὰς φωνάς, αἱ ὁποῖαι προέρχονται ἐξ ἀοράτων ὄντων (φήμαις), μὲ σημεῖα τὰ ὁποῖα προαγγέλλουν κάτι, ὅπως λ.χ. τὰ φυσικὰ φαινόμενα (συμβόλοις) καὶ τέλος μὲ τὰς θυσίας.— θεῖα μοῖρα = ἡ θεῖα πρόνοια.— καὶ ἄλλη θεῖα μοῖρα = καὶ ἄλλης φύσεως θέλησις τῆς θεῖας προνοίας.— εἰ δὲ μὴ· ἀντὶ εἶτε.— οἱ προσήκοντες = οἱ συγγενεῖς.— μεμνησθαι καὶ τιμωρεῖσθαι· τὰ ἀπαρέμφορα ἐκ τοῦ χρῆν.— πάντως = πράγματι.— Κρίτων· θὰ τὸν γνωρίσωμεν εἰς τὸν ὁμώνυμον διάλογον.— Σφήττιος· ἐκ τοῦ δήμου Σφηττοῦ τῆς Ἀκαμαντίδος φύ-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

λῆς· ἔκειτο κατὰ τὸ σημερινὸν Κορωπί. — **Αἰσχίνου**· τοῦ σωκρατικοῦ λεγομένου πρὸς διαστολήν ἀπὸ τοῦ νεωτέρου του Αἰσχίνου τοῦ ῥήτορος. — **ἄλλοι τοίνυν οὗτοι** = ἐπὶ πλέον καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀπ' ἐδῶ (= οὗτοι). — **διατριβή** = ἀναστροφή. — **ἐκεῖνος**· δηλ. ὁ Θεόδωτος. — **οὐκ ἂν καταδεηθείη**· ἐνν. **Νικοστράτου μή μου καταμαρτυρεῖν**. — **Ἀπολλόδωρος**· ἄλλος ἀφωσιωμένος μαθητῆς τοῦ Σωκράτους «τᾶλλα δ' εὐήθης», ὅπως λέγει ὁ Ξενοφῶν εἰς τὴν ἰδικήν του Ἀπολογίαν Σωκράτους. — **ἐγὼ παραχωρῶ**· ἐνν. **τοῦ ὕδατος** = ἐγὼ τοῦ δίδω αὐτὸ τὸ δικαίωμα. Ἐπειδὴ ὁ χρόνος τῆς ἀγορεύσεως τῶν ἀντιδίκων ἐκανονίζετο, ὡς εἶδομεν (σελ. 43), διὰ τῆς κλεψύδρας, οὐδεμία διακοπή ἐπετρέπετο. Ἐξαιρέσεις ἐγένετο προκειμένου νὰ ἀναγνωσθοῦν νόμοι, νὰ γίνουιν μαρτυρικαὶ καταθέσεις καὶ τὰ τοιαῦτα, ὅποτε ἐπὶ τοῦτο τεταγμένος ὑπηρέτης ἐκράτει τὴν ροὴν τοῦ ὕδατος τῆς κλεψύδρας. Δὲν ἦτο ἐπίσης σπάνιον ὁ ὀμιλῶν διάδικος νὰ προκαλῆ τὸν ἀντίδικον νὰ τὸν ἐλέγξῃ, ἂν ἦτο εἰς θέσιν, «ἐν τῷ ἑαυτοῦ ὕδατι». — **τούτου**· τοῦ παρασχέσθαι μάρτυρας καταμαρτυροῦντας. — **λόγον ἔχοιεν**· μήπως δηλ. παρουσιάζοντο καὶ αὐτοὶ ὄντες διεσθαρμένοι.

23. εἶεν δὴ = ἄς εἶναι τέλος πάντων. — **ἀναμνησθεῖς ἑαυτοῦ** = ἐνθυμηθεῖς, τί ἔκαμεν ὁ ἴδιος εἰς ἀνάλογον περίστασιν. — **εἰ ὁ μὲν** = διότι αὐτὸς μὲν. — **ἀγωνίζομαι ἀγῶνα** = ἐμπλέκομαι εἰς δίκην. — **ἐδεήθη καὶ ἰκέτευσσε τοὺς δικαστὰς** κλπ. ταῦτα πάντα ἦσαν συνηθέστατα εἰς τὰ δικαστήρια τῶν Ἀθηνῶν. — **ἐλεοῦμαι** = προκαλῶ τὴν συμπάθειαν. — **ἄρα** = ὡς ἀποδεικνύουν τὰ πράγματα. — **καὶ ταῦτα** = καὶ μάλιστα. — **ὡς ἂν δόξαιμι** = ὅπως θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ὑποθέσῃ κανεὶς. — **ἐννοῶ** = λαμβάνω ὑπ' ὄψιν μου, κάμνω σκέψεις. — **αὐθαδῶς ἔχω πρὸς τινα** = κινούμενος ἀπὸ ἐγωισμὸν λαμβάνω ἀπέναντί τινος ἐχθρικὴν στάσιν. — **αὐθαδέστερον**· τοῦ δέοντος. — **αὐτοῖς**· **τούτοις** = ἀκριβῶς διὰ τὴν ἀνωτέρω αἰτίαν (λόγω τῆς στάσεώς μου). — **τίθεμαι ψῆφον** = δίδω τὴν ψῆφον μου. — **μετ' ὀργῆς** = ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς ὀργῆς, τοῦ πείσματός του. — **οὕτως** = ὑπ' αὐτὰς τὰς ψυχολογικὰς συνθήκας. — **ἀξιῶ** = πιστεύω. — **μὲν** = **μὴν** = τούλαχιστον. — **γάρ**· αἰτιολογεῖ τὴν ὑπονοουμένην φράσιν : καὶ ὀμιλῶ ὑποθετικῶς, διότι.. — **ἐπεικῆς** = φρόνιμος. — **καὶ οἰκεῖοι**· καὶ πρὸς τὸ ἔμοι καὶ ἔμοι οἰκεῖοι. — **αὐτὸ τοῦτο τὸ τοῦ Ὀμήρου**· ἐν. ἔστι μοι = καὶ δι' ἐμὲ ἰσχύει ἀκριβῶς ὁ γνωστὸς στίχος τοῦ Ὀμήρου (Ὀδυσσ. τ.

162 κ.έ.). — πέτρα = βράχος (πέτρος = λίθος). — μειράκιον = παλληκάρι. — τρεῖς· ὁ μεγαλύτερος Λαμπροκλήης καὶ οἱ νεώτεροι Σωφρονίσκος καὶ Μενέζενος. — αὐθαδίζομαι = ἔχω ὑπερβολικὸν ἐγωισμόν. — ἀτιμάζω τινά = περιφρονῶ, δὲν λογαριάζω κάποιον. — ἔύξα = ὑπόψηφισ, ἀξιοπρέπεια. — καλόν ἐστι = εἶναι τιμητικόν. — τοῦτο τὸ ὄνομα· δηλ. τοῦ σοφοῦ. — ἀλλ' οὖν = τὸ γεγονὸς εἶναι. — δεδογμένον ἐστίν = κρατεῖ ἢ γνώμη. — οἱ δοκοῦντες ὑμῶν = ἐκεῖνοι ἀπὸ σᾶς, διὰ τοὺς ὁποίους ὑπάρχει ἡ γνώμη. — τοιοῦτοι ἔσσονται = θὰ παρουσιάζονται μὲ τοιοῦτου εἴδους ἀδυναμίας (δηλ. νὰ ἰκετεύουν τοὺς δικαστάς). — θαυμάσιος = παράδοξος, ἀλλόκοτος. — ὥστ' ἂν ὑπολαβεῖν = ὥστ' ἂν τις ὑπολάβοι = ὥστε νὰ εἶναι δυνατόν (= νὰ ἔχη τὸ δικαίωμα) νὰ σχηματίσῃ κανεὶς τὴν ἀντίληψιν. — Ἀθηναίων· διαιρετική. — ἐν ἀρχαῖς κ.λ.π. ὁ Σωκράτης προφανῶς ὑπαινίσσεται τὸν Περικλέα, ὁ ὁποῖος, ὅπως μᾶς διηγεῖται ὁ Πλούταρχος εἰς τὸν βίον τοῦ Περικλέους, ὅτε ἡ σύζυγός του Ἀσπασία ἐδικάζετο ἐπὶ ἀσεβείᾳ, παρουσιάσθη εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ἐξελιπάρησε τοὺς δικαστάς διὰ τὴν ἀθώωσίν της «ἀφεις ὑπὲρ αὐτῆς δάκρυα». — γὰρ = βεβαίως. — τιμαὶ = τιμητικαὶ θέσεις. — εἰσάγω τὰ ἔλεεινά ταῦτα δράματα = μεταφέρω (ἐκ τοῦ θεάτρου) εἰς τὰ δικαστήρια αὐτάς τὰς δραματικὰς σκηνάς, αἱ ὁποῖαι προκαλοῦν τὴν συμπάθειαν. — ἡσυχίαν ἄγω. = μένω ἡρεμὸς καὶ ἀτάραχος.

24. χωρὶς τῆς δόξης = ἀσχέτως πρὸς τὸ ζήτημα τοῦ γοήτρου τῆς πόλεως. — καταχαρίζομαι τὰ δίκαια = ἀπονέμω τὴν δικαιοσύνην χαριστικῶς ποδοπατῶν τὴν ἔννοιαν τοῦ δικαίου. — δικάσειν κατὰ τοὺς νόμους· συμφώνως πρὸς τὸν ἡλιαστικὸν ὄρκον, ὅστις ἔλεγε: «ψηφιοῦμαι κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων καὶ τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων γνώμη τῇ δικαιοτάτῃ καὶ οὔτε χάριτος ἔνεκ' οὔτ' ἔχθρας». — δίκαιος = ἠθικός. — ὄσιος = θεάρεστος. — μέντοι = ἴσα ἴσα. — πάντως = πρὸ πάντων. — φεύγω ὑπό τινος = διώκομαι δικαστικῶς ὑπό τινος. — εἰ πείθοιμι ὑμᾶς· ἐνν. καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια. — πείθοιμι... βιαζοίμην· οἱ ἐνεστ. δηλοῦν τὴν προσπάθειαν. — ἀτεχνῶς· συναπτέον τῷ κατηγοροῖν ἂν ἑμαυτοῦ. — οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα· ὅτι δηλ. εἶναι ἄθεος. — ἐπιτρέπω = παραδίδω τὸν ἑαυτόν μου. Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὁ Σωκράτης περατώνει τὴν ἀπολογία του καὶ ἐπανέρχεται εἰς τὴν θέσιν του. Μετὰ ταῦτα οἱ δικασταὶ προβαίνουν εἰς ψηφοφορίαν (**διαψήφισιν**) περὶ τῆς ἀθρότητος ἢ τῆς ἐνοχῆς αὐτοῦ. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διαλογῆς ὑπῆρξε καταδικαστικόν, ὃ δὲ πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου ἐκάλεσε πρῶτον τὸν Μέλητον, ἵνα δικαιολογήσῃ τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, τὴν ὁποίαν εἶχε προτείνει διὰ τὸν Σωκράτη· μετὰ τοῦτον κατὰ τὰς διατάξεις τῆς ἀττικῆς δικονομίας ἔδωκε τὸν λόγον εἰς τὸν Σωκράτη, διὰ τὴν ὀρίσῃ καὶ αὐτὸς τὴν ποινὴν, τῆς ὁποίας ἔκρινεν ἄξιον ἑαυτόν. Διότι προκειμένου περὶ ὑποθέσεων, διὰ τὰς ὁποίας τὸ εἶδος τῆς ἐπιβλητέας τιμωρίας δὲν προέβλεπον οἱ κείμενοι νόμοι, εἰς τὴν ποινὴν τοῦ κατηγοροῦ ἀντιπροὔτεινεν ὁ κατηγορούμενος ἰδικὴν του (**ἀγὼν τιμητός**). Φαίνεται δέ, ὅτι μετὰ τῶν δύο τούτων ποινῶν μόνον εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέξουν οἱ δικασταὶ κατὰ τὴν δευτέραν διάσκεψιν αὐτῶν.

25. τὸ μὴ ἀγανακτεῖν = ὡς πρὸς τὸ ὅτι δὲν ἀγανακτῶ = εἰς τὸ νὰ μὴ μὲ κατέχη ἀγανάκτησις. — **συμβάλλομαι** = συντελῶ. — **τὸν γεγονότα ἀριθμὸν ἑκατέρων τῶν ψήφων** = τὸν συνολικὸν ἀριθμὸν τῶν καταδικαστικῶν καὶ τῶν ἀθωωτικῶν ψήφων. Συμφώνως πρὸς τὰς μαρτυρίας τῶν παλαιῶν ὁ Σωκράτης κατὰ τὴν πρώτην ψηφοφορίαν καταδικάσθη διὰ ψήφων 281 ἐπὶ συνόλου 501. — **οὕτω παρ' ὀλίγον ἔσσεσθαι**· ἐνν. **τὸν ἀριθμὸν ἑκατέρων τῶν ψήφων** = ὅτι θὰ παρουσιασθῇ τόσον μικρὰ ἢ διαφορὰ. — **παρὰ πολὺ** = πολὺ μεγάλῃ. — **εἰ μετέπεσον** = ἂν ἐρρίπτοντο εἰς τὴν ἀθωωτικὴν κάλπην ἢ ψηφοφορία τῶν δικαστῶν ἐν Ἀθήναις ἐγένετο ὡς ἐξῆς· εἰς τὸ δικαστήριον ἐτοποθετοῦντο δύο καθίσκοι (εἶδος κληρωτίδων), ἐκ τῶν ὁποίων ὁ εἷς ἦτο χαλκοῦς καὶ ἐκαλεῖτο **κύριος** — προσωρίζετο διὰ τὰς ἀθωωτικὰς ψήφους. — ὁ δὲ ἄλλος ξύλινος καὶ ἐκαλεῖτο **ἄκυρος** — ὑπεδέχετο τὰς ἀκύρους διὰ τὸν κατηγορούμενον ψήφους, διὰ τῶν ὁποίων ἐλογίζετο ἢ ὑπὲρ τοῦ κατηγοροῦ πλειονοψηφία. Εἰς ἑκάτερον τῶν καθίσκων τούτων ἐρρίπτον οἱ δικασταὶ ἀνά μίαν ψῆφον ἐκ τῶν εἰς αὐτοὺς παραδιδόμενων δύο· ἦσαν δ' αἱ ψῆφοι αὗται χαλκῶ δισκάρια, τὰ ὁποῖα ἔφερον εἰς τὸ κέντρον κάθετον ἄξονα, **τὸν αὐλίσκον**, ὅστις ἐξεῖχε καὶ ἀπὸ τὰς δύο πλευρὰς τοῦ δισκαρίου καὶ αἱ μὲν καταδικαστικαὶ ψῆφοι ἔφερον τὸν αὐλίσκον διάτρητον (**ψῆφος τετραπυρηνή**), αἱ δὲ ἀθωωτικαὶ πλήρη (**ψῆφος πλήρης**). Οὕτως

ἐπροστατεύετο τὸ μυστικὸν τῆς ψηφοφορίας, διότι δὲν ἐγίνετο ἀντιληπτόν, ποίαν ψῆφον ἔρριπτεν ὁ δικαστὴς εἰς τὸν κύριον καδίσκον καὶ ποίαν εἰς τὸν ἄκυρον. — **Μέλητον μὲν οὖν καὶ νῦν ἀποπέφευγα** = τὸ βάρος πάντως τῆς κατηγορίας τοῦ Μέλητου τὸ ἔγω ἀποσεύσει ἐκ τῶν ὤμων μου καὶ τώρα ἀκόμη. — **ὀφλισκάνω** = καταδικάζομαι εἰς πρόστιμον. — **μεταλαμβάνω** = παίρνω μὲ τὸ μέρος μου. — **τὸ πέμπτον τῶν ψῆφων**· διότι, ἂν κατανεμηθοῦν αἱ 281 ψῆφοι, διὰ τῶν ὁποίων ἐκρίθη ἔνοχος ὁ Σωκράτης, εἰς τοὺς τρεῖς κατηγορούς, εἰς τὸν Μέλητον δὲν ἀναλογοῦν οὔτε 100. Κατὰ τὸ ἀττικὸν δίκαιον ὅμως, ὅταν ὁ κατήγορος δὲν ἐλάμβανε τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψῆφων τοῦ δικαστηρίου, κατεδικάζετο εἰς πρόστιμον 1000 δραχμῶν.

26. τιμῶμαί τινί τινος· ἐπὶ τοῦ κατηγοροῦ = προτεῖνω διὰ τινα τι· ἐπὶ τοῦ κατηγορουμένου ἐλέγετο **τιμῶμαι ἢ ἀντιτιμῶμαι ἑμαυτῷ τινος**. — **ὕμιν** = διὰ νὰ σᾶς ἱκανοποιήσω, νὰ γίνῃ τὸ κέφι σας. — **τῆς ἀξίας**· ἐνν. ποιηῆς. — **ἀποτίνω** = πληρώνω πρόστιμον. — **ὄ τι μαθῶν** = τί μαθῶν, διότι τί ἔβαλα μὲ τὸν νοῦν μου. — **οἰκονομία** = διοικήσις τοῦ οἴκου, τὸ σπίτι, ὅπως λέγομεν ἡμεῖς σήμερον. — **δημηγορία** = ἡ πολιτικὴ. — **καὶ τῶν ἄλλων** = καὶ ἀκόμη... — **ξυνωμοσῖαι** = πολιτικοὶ σύλλογοι. — **στάσις** = στάσις κατὰ τοῦ καθεστῶτος. — **ἐπιεικῆς** = ἀξιοπρεπής. — **ἐνταῦθα** = εἰς αὐτὰ (χρηματισμόν, στρατηγίας κλπ.). — **οἷ** = ὅπου, ποῦ. — **μηδενὸς τῶν ἑαυτοῦ**· δηλ. τῶν ὑλικῶν συμφερόντων του. — **ἑμαυτοῦ ἐπιμελοῦμαι** = φροντίζω διὰ τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν βελτιώσίν μου. — **αὐτῆς τῆς πόλεως** = αὐτῶν τῶν πολιτῶν, — **τιμᾶσθαι** ἐνν. ἑμαυτῶ. — **καὶ ταῦτα** = καὶ μάλιστα. — **ἄγω σχολὴν** = εὐκαιρῶ. — **παρακέλευσις** = ἡ καθοδήγησις πρὸς τὴν ἀρετὴν. — **οὕτως ὡς** = τόσον, ὅσον, **πρυτανεῖον**· κεφ. 20. — **(θόλος)**. **ἵππων**· δηλ. τῶν ἵπποδρομιῶν. — **ξυνωρίς** = ἄρμα συρόμενον ὑπὸ δύο ἵππων. — **ζεῦγος** = τέθριππον ἄρμα. — **νενίκηκεν Ὀλυμπίασιν**· εἰς τὸ πρυτανεῖον ἐτρέφοντο δημοσίᾳ δαπάνῃ ὄχι μόνον οἱ πρυτάνεις (κεφ. 20), ἀλλὰ καὶ οἱ πρέσβεις ξένων πόλεων καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι ξένοι καὶ ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι προσέφερον ἐξαιρετικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὴν πολιτείαν ἢ προσέδιδον εἰς αὐτὴν αἴγλην καὶ δόξαν, ὡς οἱ Ὀλυμπιονεῖαι.

27. ὡσπερ· ἐνν. ἐδόκουν, ὅτε ἔλεγον. — **ἀντιβόλησις** = παράκλησις· Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

σις (βλ. κεφ. 23). — τὸ δὲ οὐκ ἔστι τοιοῦτον = τὸ πρᾶγμα (δηλ. τὸ τιμᾶσθαι τῆς ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως) δὲν ἔχει οὕτω (τουτέστι δὲν προέρχεται ἀπὸ ὑπερβολικὸν ἐγωισμόν). — ἐκὼν εἶναι = ἐκούσιως, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐλευθέραν θέλησίν μου. — διειλέγεμθα· εἰς τὴν κυρίως ἀπολογία (κεφ. 10 - 24). — ὡσπερ καὶ ἄλλοις ἀνθρώποις· ὅπως λ.χ. εἰς τὴν Σπάρτην καὶ γενικῶς εἰς ὅλας τὰς δωρικὰς πόλεις. — μὴ μίαν ἡμέραν μόνον κρίνειν· κατὰ τὸ ἀττικὸν δίκαιον πᾶσα διαδικασία ὤφειλε νὰ περαιωθῆ ἐντὸς τῆς ἡμέρας, ἐφ' ἧς δὲ κατὰ τῆς ἐκδιδομένης ἀποφάσεως δὲν ἐπετρέπετο. — ἀπολύομαι = ἀνατρέπω. — τί δείσας· ἐνν. ἀδικήσω ἑμαυτὸν κλπ. — ἔλωμαι ὧν εὖ οἶδ' ὅτι κακῶν ὄντων· συμφυρμὸς δύο συντάξεων : ἔλωμαι (τι) τούτων, ἃ εὖ οἶδ' ὅτι κακὰ ἔστι καὶ ἔλωμαι τι τῶν, εὖ οἶδ' ὅτι, (=εἶμαι βέβαιος), κακῶν ὄντων. — δεσμὸς = φυλάκισις. — τοῖς ἑνδεκα· οἱ ἑνδεκα ἦσαν ἄρχοντες κληρωτοί, εἷς ἐξ ἐκάστης φυλῆς, εἰς τοὺς ὁποίους συγκατηριθμεῖτο καὶ ὁ γραμματεὺς ὡς ἐνδέκατος· ἡ ἀρχὴ αὐτῶν ἦτο ἐνιαύσιος, ἔργον δὲ εἶχον τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων, δηλ. τὴν μεταγωγὴν τῶν καταδικαζομένων εἰς τὸ δεσμοτήριον, τὴν φρούρησιν καὶ τὴν θανάτωσιν αὐτῶν, ἐφ' ὅσον ἐπεβάλλετο ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου. Εἶχον ἐπίσης καὶ δικαστικὴν δικαιοδοσίαν ἐπὶ τῶν ἐπ' αὐτοφάρω παραπτωμάτων, διὰ τὰ ὅποια ἠδύνατο νὰ ἐπιβάλλουν καὶ τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου. — δέομαι - δοῦμαι = εἶμαι ἐγκάθειρκτος. — ἀλλὰ δὴ = ἀλλὰ μήπως ἐπὶ τέλους. — φιλοψυχία = ὑπερβολικὴ ἀγάπη πρὸς τὸ σαρκίον. — πολίτης = συμπολίτης. — διατριβὴ = φιλοσοφικαὶ ἀσχολαίαι. — βαρύτεραι... ἐπιφθονώτεραι· ἢ ὅσον ἐνεγκεῖν αὐτάς. — βαρὺς = ἐνοχλητικός. — ἐπίφθονος = μισητός. — ἄρα = φυσικά. — καλός· μετ' εἰρωνείας. — ἄλλην ἐξ ἄλλης πόλεως ἀμείβομαι = περιπλανῶμαι ἀπὸ τὴν μίαν πόλιν εἰς τὴν ἄλλην. — ἐξελαύνομαι = ἀπελαύνομαι. — δι' αὐτοὺς τούτους· ἐκ φόβου μήπως διαφθαροῦν πλησίον του.

28. σιγῶν δέ... ἐξελθῶν ζῆν· ἡ πλοκὴ = ἐξελθῶν δ' ὑμῖν (δοτ. χαριστ.). οὐχ οἶός τ' ἔσει ζῆν σιγῶν καὶ ἡσυχίαν ἄγων. — τοῦτο· δηλ. τὸ σιγᾶν καὶ ἡσυχίαν ἄγειν. — καὶ τῶν ἄλλων = καὶ περὶ τῶν ἄλλων. — ὁ δὲ ἀνεξέταστος βίος· ἡ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ ὅτι. — τὰ δέ = τὸ δέ (κεφ. 27). — ἅμα = ἐπίσης, μετ' τὴν σειρὰν μου. — νῦν δέ· ἐνν. οὐ δύναμαι χρημάτων τιμῆσασθαι. — μνᾶν· κεφ. 4. — αὐτοὶ δέ· ἐνν. φασίν (ἐκ τοῦ κελεύουσιν).

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο διεξάγεται νέα ψηφοφορία ἐπὶ τῶν δύο ποινῶν, αἱ ὁποῖαι προετάρθησαν παρὰ τοῦ κατηγοροῦ καὶ τοῦ κατηγορουμένου. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας ὑπῆρξεν ἀπροσδόκητον διὰ μεγάλης πλειονοψηφίας τὸ δικαστήριον ἀπεδέχθη τὴν ὀρισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Μελήτου ποινὴν τοῦ θανάτου. Μετὰ τὴν ἀνακοίνωσιν τῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου ὁ Σωκράτης ἐπωφελοῦμενος τὸν ὀλίγον χρόνον, ὁ ὁποῖος ἀπηρτεῖτο διὰ τὴν καταγραφὴν τῆς ἀποφάσεως εἰς τὰ οἰκεῖα βιβλία καὶ τὴν περαίωσιν τῶν ἀπαραιτήτων διατυπώσεων πρὸς παράδοσιν αὐτοῦ εἰς τοὺς ἕνδεκα, ἀπευθύνει ὀλίγας λέξεις πρὸς τοὺς δικαστάς.

29. οὐ πολλοῦ ἔνεκα χρόνου = διότι δὲν μὲ ἀφήσατε νὰ ζήσω ὀλίγα χρόνια ἀκόμη. — **ὄνομα ἔχω** = βγάζω κακὸν ὄνομα, δυσφημοῦμαι. — **πόρρω ἐστὶ τοῦ βίου** = ἔχει προχωρήσει πολὺ μακρὰν ἀπὸ τὴν ἀφετηρίαν τῆς ζωῆς. — **τοῦτο**· δηλ. ὅτι ὄνομα καὶ αἰτίαν ἔχετε. — **λόγοι** = ἐπιχειρήματα. — **ἀλίσκομαι** = ; (κεφ. 16). — **ἅπαντα ποιῶ καὶ λέγω** = χρησιμοποιοῦν κάθε μέσον. — **δίκη** = καταδίκη. — **τόλμα** = θράσος. — **τότε**· δηλ. κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀπολογίας. — **ἐκείνως**· κατόπιν παρακλήσεων καὶ ἰκεσιῶν καὶ θρήνων καὶ ἀναβάσεως τέκνων καὶ γυναικός. — **ἀλλὰ**· ἐνν. σκοπεῖσθε. — **δεινός** = γεμᾶτος ζῶην, ἀκμαῖος. — **ὄξυς** = εὐκίνητος. — **ὄφλισκάνω δίκην θανάτου** = καταδικάζομαι εἰς θάνατον. — **ἐμμένω τῷ τιμήματι** = μένω μὲ τὴν ποινὴν μου. — **μετρίως** = ὀρθῶς.

30. τὸ μετὰ τοῦτο = τὸ μέλλον. — **χρησιμωδῶ** = κάμνω προφητικὴν ἀποκάλυψιν. Κατὰ τὰς παλαιὰς δοξασίας, ὅταν ὁ ἄνθρωπος εὕρισκεται εἰς τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ζωῆς του, ἀποκτᾷ τὴν δύναμιν νὰ προβλέπῃ τὸ μέλλον. — **ἐνταῦθα** = εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο τῆς ζωῆς. — **ἢ οἶαν** = ἢ τοιαύτην, οἶαν. — **τὸ δὲ** = ἀλλὰ. — **πολὺ ἐναντίον ἀποβήσεται** = αἱ συνέπειαι θὰ εἶναι κατὰ πολὺ διαφορετικαί. — **κατέχω** = συγκρατῶ. — **χαλεπός** = ἐνοχλητικός. — **ἐπέχω** = ἐμποδίζω. — **τινά** = ἄλλους τινάς. — **ἡ ἀπαλλαγὴ** = ἡ μέθοδος τῆς ἀπαλλαγῆς. — **δυνατός** = ἀποτελεσματικός. — **καλός** = τίμιος, ἠθικός. — **κολούω** = ἐμποδίζω. — **ἀπαλλάττομαι** = σᾶς ἀφήνω ὑγιάν, σᾶς ἀποχαιρετίζω.

31. τὸ γεγονός πρᾶγμα = τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δίκης. — οἱ ἄρχοντες· δηλ. ὁ ἄρχων βασιλεὺς, ὅστις ἔπρεπε νὰ καταχωρήσῃ εἰς τὰ οἰκεῖα μητρώα τὴν ἀπόφασιν, καὶ οἱ ἔνδεκα. — οἷ = ἐκεῖσε, οἷ. — ἀλλὰ παραμείνατε = ἐμπρὸς λοιπὸν παραμείνατε. — διαμυθολογῆσαι πρὸς ἀλλήλους = νὰ συζητήσωμεν μεταξύ μας μὲ τὴν γλῶσσαν τῶν μύθων· ὑπαινιγμὸς ὑποδηλῶν, ὅτι ὁ Σωκράτης εἰσέρχεται ἤδη εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ μύθου καὶ κατατάσσεται εἰς τὸ πάνθεον τῶν ἡρώων. — τὸ ξυμβεβηκὸς = τὸ πάθημα, ἡ περιπέτεια. — τί ποτε νοεῖ = ποῖαν σημασίαν ἔχει τέλος πάντων. — ὦ ἄνδρες δικασταί· πρώτην φοράν ἐδῶ μεταχειρίζεται ὁ Σωκράτης τὴν λέξιν δικασταί — ὁ Μέλητος κατὰ τὴν στιχομυθίαν του πρὸς τὸν Σωκράτη τὴν ἐχρησιμοποίησεν ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς δικαστὰς (κεφ. 14), — διότι μόνον ἐκείνους, οἵτινες ἔδωκαν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀθροωτικὴν ψῆφον, κρίνει ἀξίους τοῦ τίτλου τοῦ δικαστοῦ ἐν συνειδήσει, ὅτι μόνον αὐτοὶ ἀπένειμαν τὸ δίκαιον. — μαντικὴ = προφητικὴ φωνή. — πυκνή... ἦν = συχνὰ πυκνὰ ἠκούετο. — ἐναντιουμένη· ἡ μετοχὴ συναπτεῖα τῶ ἦν. — ἔωθεν = πρῶι. — πολλαχοῦ = εἰς πολλὰς περιστάσεις. — λέγοντα μεταξύ = εἰς τὸ μέσον τῆς ὁμιλίας μου, ἐκεῖ τοῦ ὁμιλοῦσα. — περὶ αὐτὴν τὴν πρᾶξιν = κατὰ τὴν διεξαγωγὴν αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως. — οὐκ ἐσθ' ὅπως = καθόλου. — οὐκ ἐσθ' ὅπως οὐ = ἀσφαλῶς. — ἀγαθόν τι πράττω = ἀποκομίζω κέρδος τι.

32. ἐννοῶ = ἐξετάζω καὶ ἀποσαφῶ. — τῆδε = καὶ ἀπὸ τῆς ἐξῆς πλευρᾶς. — αὐτό· δηλ. ὁ θάνατος. — οἷον μὴδὲν εἶναι = τοιοῦτόν ἐστιν, οἷον μὴδὲν εἶναι = ἐν εἶδος ἀνυπαρξίας. — κατὰ τὰ λεγόμενα· ὑπὸ τῶν ποιητῶν καὶ μάλιστα ὑπὸ τοῦ Ὅμηρου καὶ τοῦ Ἡσιόδου, οἱ ὅποιοι ἐδίδασκον, ὅτι αἱ ψυχαι μετὰ θάνατον μεταβαίνουν εἰς τὸν Ἄδην ἢ εἰς τὰ Ἡλύσια πεδία ἢ εἰς τὰς νήσους τῶν Μακάρων ἢ τὸν Τάρταρον. — μεταβολή... τοῦ τόπου = ἀλλαγὴ τοῦ τόπου διαμονῆς. — τοῦ ἐνθένδε = τοῦ ἐνθάδε. — καὶ εἴτε = καὶ λοιπὸν ἐάν μὲν. — αἰσθησίς ἐστιν· ὑποκείμενον ὁ θάνατος. — εἴ τινα ἐκλεξάμενον... εὐαριθμήτους ἂν εὐρεῖν· ἢ πλοκή = εἰ δέοι εἰπεῖν τινα σκεψάμενον, ἐκλεξάμενον ταύτην τὴν νύκτα... καὶ ἀντιπαρθέντα τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τοῦ βίου... ταύτη τῇ νυκτί, πόσας..., οἶμαι εὐρεῖν ἂν αὐτὸν μὴ ὅτι ἰδιώτην τινά... εὐαριθμήτους ταύτας πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ

νύκτας.— **ἀντιπαρατίθημί τινι** = συγκρίνω πρὸς τι.— **καταδαρ-
θάνω** = κατακλίνομαι, κοιμῶμαι.— **μὴ ὅτι** = ὄχι μόνον.— **ιδιώτης**
κοινὸς ἄνθρωπος.— **εὐαρίθμητος** = ὀλιγοστός, ὁ μετρούμενος εἰς τὰ
δάκτυλα.— **ὁ πᾶς χρόνος** = ὀλόκληρος ἢ αἰωνιότης.— **οὕτω δὴ** = ὑπ'
αὐτὰς ἀκριβῶς τὰς προϋποθέσεις.— **ἄρα** = τάχα.— **Μίνως καὶ Ῥαδά-
μανθυς**. υἱοὶ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Εὐρώπης· ὁ Μίνως ἐβασίλευσε τῆς Κρή-
της καὶ ἐθαυμάζετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὡς σοφὸς καὶ δίκαιος νομοθέτης·
ἐπικοινωνῶν μετὰ τοῦ πατρὸς του ἀνὰ πᾶν ἕνατον ἔτος ἐνεπνέετο ὑπ'
αὐτοῦ πᾶν ὅ,τι ἐχρειάζετο διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς νομοθεσίας του.
Λόγω τῆς δικαιοσύνης του ἔγινε μετὰ θάνατον, ὅπως καὶ ὁ ἀδελφὸς του
Ῥαδάμανθυς, κριτῆς τῶν ἐν Ἄδῃ νεκρῶν.— **Αἰακὸς καὶ Τριπτό-
λεμος**. ὁ πρῶτος, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Αἰγίνης, ἐθαυμάζετο, ὡς ὁ
Μίνως, διὰ τὴν δικαιοσύνην του καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν, χάρις εἰς τὴν
ὁποίαν ἔγινε καὶ αὐτὸς μετὰ θάνατον δικαστῆς εἰς τὸν Ἄδην· ὁ δεύτε-
ρος, υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Ἐλευσίως Κελεοῦ, ἔγινε νομοθέτης τῶν
Ἀθηναίων, καθιερώσας τὴν λατρείαν τῶν θεῶν καὶ γενικῶς ἠθικὴν τά-
ξιν εἰς τὴν κοινωνίαν.— **καὶ ἄλλοι ὄσοι** = καὶ ὄλους τοὺς ἄλλους
ὄσοι.— **φαῦλος** = ἀσήμαντος, ἄσχημος.— **Ὀρφεύς, Μουσαῖος, Ἡ-
σίοδος**· ὁ Ὀρφεύς καὶ ὁ Μουσαῖος ἦσαν θρησκευτικαὶ ποιηταὶ καὶ
μουσικοί· ἔζησαν κατὰ τὴν παράδοσιν εἰς τοὺς προομηρικὸς χρόνους.
Ὁ Ἡσίοδος εἶναι περισσότερο ἱστορικὸν πρόσωπον, ἀκμάσας τὸν 8ον
αἰῶνα π.Χ. Ἐυσσηματοποίησε τὴν θρησκείαν τῶν Ἑλλήνων διὰ τοῦ
ἔπους του, τῆς **Θεογονίας**, καὶ ἐδίδαξε τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς δι'
ἄλλου ποιήματος, τῶν **Ἔργων καὶ ἡμερῶν**.— **ἐπὶ πόσῳ ἂν τις
δέξαιτ'** = πόσα θὰ ἐδέχετο νὰ πληρώσῃ κανεὶς.— **ἐπει** = καὶ γάρ.—
ἔμοιγε καὶ αὐτῷ = δι' ἐμὲ ἴσα ἴσα.— **Παλαμῆδει καὶ Αἰαντι**. καὶ
οἱ δύο ἀναφερόμενοι ἥρωες τοῦ τρωικοῦ πολέμου ἀπέθανον ἀπὸ ἄδικον
κρίσιν. Ὁ Παλαμῆδης, υἱὸς τοῦ Ναυπλίου, θαυμαστὸς ἥρωας καὶ διὰ
τὴν ἀνδρείαν καὶ διὰ τὴν σοφίαν του, ἐσυκοφαντήθη ὑπὸ τοῦ Ὀδυσ-
σέως, ὅτι εὕρισκετο εἰς συνεννόησιν πρὸς τοὺς Τρῶας καὶ ἐθανατώθη
ὑπὸ τοῦ στρατοῦ διὰ λιθοβολισμοῦ. Ὁ Αἴας πάλιν, υἱὸς τοῦ βασιλέως
τῆς Σαλαμῖνος Τελαμώνος, ὁ ἀνδρείότερος μετὰ τὸν Ἀχιλλεῖα Ἀχαιός,
ἐπειδὴ ἐθεώρησε τὸν ἑαυτὸν του ἡδίκημένον, διότι τὰ ὄπλα τοῦ φονευ-
θέντος Ἀχιλλέως δὲν ἐδόθησαν εἰς αὐτὸν ἀλλ' εἰς τὸν Ὀδυσσεά, ἠτύο-
κτόνησε.— **οὐκ ἂν ἀηδῆς εἶη**. ἀνακόλουθος ἐπανάληψις τοῦ **θαυμα-
στή ἂν εἶη**.— **καὶ δὴ τὸ μέγιστον**. ἐνν. ἐστὶ τὸδε (δηλ. διάγειν ἔξε-

τάζοντα καὶ ἐρευνῶντα). **Σίσυφον**. ὁ Σίσυφος, βασιλεὺς τῆς Ἐφύρης (Κορίνθου) κατὰ τὸν Ὀμηρον, ἦτο ὁ πανουργότατος τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς του. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον κατεδικάσθη μετὰ θάνατον νὰ κυλῆ πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ ἐν Ἄδῃ ὄρους μέγαν λίθον, τὸν ὁποῖον ὅμως δὲν κατάρθωνε νὰ ἀναβιβάσῃ ἕως ἐκεῖ ἐπάνω· μόλις ἐπλησίαζεν εἰς τὸ τέρμα, τοῦ διέφευγε καὶ ἐκυλίετο εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους.—**ἀμήχανον εὐδαιμονίας**=ἐξαιρετικὴ εὐτυχία.—**τούτου ἔνεκα**. δηλ. τοῦ ἐξετάζειν.

33. καὶ ἐν τι τοῦτο διανοεῖσθαι ἀληθές=καὶ μία μόνη σκέψις νὰ κυριαρχῇ εἰς τοὺς στοχασμούς σας, σκέψις ἀνταποκρινομένη εἰς τὴν ἀλήθειαν.—**τὰ πράγματα**=ἡ τύχη.—**τὰ ἐμὰ**=ἡ λύσις τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἡ ὑπόθεσις μου.—**ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου**=τυχαίως.—**πράγματα**=αἱ τάλαιπωρίαί, τὰ βάσανα τῆς ζωῆς.—**οὐ ταύτη τῇ διανοίᾳ κατεψηφίζοντό μου**=δὲν μοῦ ἔδωκαν τὴν καταδικαστικὴν ψῆφον, διότι εἶχον τὰς ἰδικὰς μου ἀντιλήψεις περὶ θανάτου.—**μέντοι**. δηλ. παρὰ τὴν ἐχθρότητα, τὴν ὁποίαν τρέφουν πρὸς ἐμέ.—**πρότερον**=περισσότερον.—**δίκαια πεπονθώς ἔσομαι ὑφ' ὑμῶν**=θα ἔχω τύχει δικαίας ἀνταποδόσεως ἐκ μέρους ὑμῶν (λόγφ τῶν σωφρονιστικῶν μαθημάτων πρὸς τοὺς υἱούς του).—**ἀλλὰ γάρ**. βραχυλογία· τὸ πλήρες=**ἀλλὰ παύομαι· καὶ γάρ**.

ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
Κ Ρ Ι Τ Ω Ν

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1965

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αἱ θανατικαὶ ποιναὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ἐξετελοῦντο ἀμέσως. Εἰς τὴν περίπτωσιν ὅμως τοῦ Σωκράτους ἡ ἐκτέλεσις τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως ἀνεβλήθη ἐκ τυχαίου περιστατικοῦ. Τὴν προηγουμένην τῆς δίκης συνέβη νὰ εἶναι ἔτοιμον πρὸς ἀπόπλουν διὰ τὴν Δῆλον τὸ ἱερὸν πλοῖον τῶν Ἀθηναίων. Θὰ μετέφερον ἐκεῖ τὴν ἐπίσημον ἀντιπροσωπίαν τῆς πόλεως, τοὺς θεωροῦς, διὰ νὰ παρακολουθήσουν τὰς μεγάλας ἐορτὰς τῶν γενεθλίων τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος, αἱ ὁποῖαι ἐτελοῦντο κατὰ μῆνα Μάιον. Συμφώνως ὅμως πρὸς παλαιὰν συνήθειαν, ἐφ' ὅσον χρόνον διήρκει ἡ θεωρία, δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἐκτελεσθῇ θανατικὴ ποινὴ εἰς τὰς Ἀθήνας, ἵνα μὴ μολυνθῇ ἡ πόλις. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ Σωκράτης ἐνεκλείσθη εἰς τὰς φυλακὰς μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ πλοίου.

Ἄλλὰ τὸ πλοῖον λόγῳ τρικυμίας ἐβράδυνεν νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὸν Πειραιᾶ ἐπὶ ὀλόκληρον μῆνα. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο οἱ μαθηταὶ καὶ φίλοι τοῦ Σωκράτους συνήρχοντο καθ' ἑκάστην εἰς τὸ δεσμωτήριον καὶ συνεζήτουν μετ' αὐτοῦ, ὅπως καὶ πρότερον. Εἰς ἐκ τῶν φίλων του τούτων ἦτο ὁ γνωστός ἡδὴ εἰς ἡμᾶς (Ἀπολογ. κεφ. 22 καὶ 28) Κρίτων, πλούσιος Ἀθηναῖος, συνηλικιώτης καὶ συνδημότης τοῦ Σωκράτους. Ὁ Κρίτων λοιπὸν οὗτος καὶ προηγουμένως εἶχε προτρέψει κατ' ἐπανάληψιν τὸν Σωκράτη νὰ δραπετεύσῃ καὶ τώρα, ὅτε ἔμαθεν, ὅτι μετὰ μίαν ἢ δύο ἡμέρας τὸ πλοῖον θὰ φθάσῃ εἰς τὸν Πειραιᾶ, ἔσπευσεν ἐν καιρῷ νυκτὸς εἰς τὸ δεσμωτήριον, διὰ νὰ ἐπαναλάβῃ ἐντονώτερον τὴν πρότασιν του. Κατὰ τὴν νυκτερινὴν αὐτὴν συνάντησιν διεξάγεται ὁ παρῶν διάλογος, τὸν ὁποῖον ἐξεληθὼν ὁ Κρίτων διηγεῖται εἰς τοὺς συνηθροισμένους καὶ ἀναμένοντας τὸ ἀποτέλεσμα τῆς νέας ἀποπέρας του μαθητάς. Τὴν διήγησιν ταύτην τοῦ Κρίτωνος λαβὼν ὡς ὑπόθεσιν ὁ Πλάτων συνέθεσε τὸν ὁμώνυμον διάλογον, εἰς τὸν ὁποῖον ἀναπτύσσονται ὑψίστης σημασίας ἠθικαὶ καὶ πατριωτικαὶ ἰδέαι.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΚΡΙΤΩΝ

(Ἡ ΠΕΡΙ ΠΡΑΚΤΕΟΥ, ΗΘΙΚΟΣ)

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ :

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΚΡΙΤΩΝ

1. ΣΩ. Τί τῆνικάδε ἀφῖξαι, ὦ Κρίτων; ἢ οὐ πρῶ ἔτι ἐστίν ;

ΚΡ. Πάνυ μὲν οὔν.

ΣΩ. Πηνίκα μάλιστα ;

ΚΡ. Ὅρθρος βαθύς.

ΣΩ. Θαυμάζω, ὅπως ἠθέλησέ σοι ὁ τοῦ δεσμωτηρίου φύλαξ ὑπακοῦσαι.

ΚΡ. Ξυνήθης ἤδη μοί ἐστιν, ὦ Σώκρατες, διὰ τὸ πολλάκις δεῦρο φοιτᾶν, καί τι καὶ εὐεργέτηται ὑπ' ἐμοῦ.

ΣΩ. Ἄρτι δὲ ἤκεις ἢ πάλαι ;

ΚΡ. Ἐπεικῶς πάλαι.

ΣΩ. Εἶτα πῶς οὐκ εὐθύς ἐπήγειράς με, ἀλλὰ σιγῇ παρακάθησαι ;

ΚΡ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐδ' ἂν αὐτὸς ἠθελον ἐν τοσαύτῃ τε ἀγρυπνίᾳ καὶ λύπῃ εἶναι. ἀλλὰ καὶ σοῦ πάλαι θαυμάζω αἰσθανόμενος, ὡς ἠδέως καθεύδεις. καὶ ἐπίτηδές σε οὐκ ἤγειρον, ἵνα ὡς ἤδιστα διάγοις. καὶ πολλάκις μὲν δῆσε καὶ πρότερον ἐν παντὶ τῷ βίῳ εὐδαιμόνισα τοῦ τρόπου, πολὺ δὲ μάλιστα ἐν τῇ νυνὶ παρεστῶσιν ξυμφορᾷ, ὡς ῥαδίως αὐτὴν καὶ πρᾶως φέρεις.

ΣΩ. Καὶ γὰρ ἂν, ὦ Κρίτων, πλημμελὲς εἶη ἀγανακτεῖν τηλικούτον ὄντα, εἰ δεῖ ἤδη τελευτᾶν.

ΚΡ. Καὶ ἄλλοι, ὦ Σώκρατες, τηλικοῦτοι ἐν τοιαύταις

ξυμφοραῖς ἀλίσκονται, ἀλλ' οὐδὲν αὐτοὺς ἐπιλύεται ἡ ἡλικία μὴ οὐχὶ ἀγανακτεῖν τῇ παρουσίᾳ τύχῃ.

ΣΩ. Ἔστι ταῦτα. ἀλλὰ τί δὴ οὕτω πρὶ ἀφίξει ;

ΚΡ. Ἀγγελίαν, ὦ Σώκρατες, φέρων χαλεπὴν οὐ σοί, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, ἀλλὰ ἐμοὶ καὶ τοῖς σοῖς ἐπιτηδεύουσιν πᾶσι χαλεπὴν καὶ βαρεῖαν, ἣν ἐγώ, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, ἐν τοῖς βαρύτατ' ἂν ἀνέγκαιμι.

ΣΩ. Τίνα ταύτην ; ἢ τὸ πλοῖον ἀφίχεται ἐκ Δήλου, οὗ δεῖ ἀφικομένου τεθνάναι με ;

ΚΡ. Οὐ τοι δὴ ἀφίχεται, ἀλλὰ δοκεῖ μὲν μοι ἤξειν τήμερον ἐξ ὧν ἀπαγγέλλουσιν ἤκοντές τινες ἀπὸ Σουνίου καὶ καταλιπόντες ἐκεῖ αὐτό. δῆλον οὖν ἐκ τούτων τῶν ἀγγελιῶν, ὅτι ἤξει τήμερον, καὶ ἀνάγκη δὴ εἰς αὔριον ἔσται, ὦ Σώκρατες, τὸν βίον σε τελευτᾶν.

2. ΣΩ. Ἄλλ', ὦ Κρίτων, τύχῃ ἀγαθῇ. εἰ ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ ἔστω, οὐ μέντοι οἶμαι ἤξειν αὐτὸ τήμερον.

ΚΡ. Πόθεν τοῦτο τεκμαίρει ;

ΣΩ. Ἐγὼ σοι ἐρῶ. τῇ γάρ που ὑστεραία δεῖ με ἀποθνήσκειν ἢ ἢ ἂν ἔλθῃ τὸ πλοῖον.

ΚΡ. Φασί γέ τοι δὴ οἱ τούτων κύριοι.

ΣΩ. Οὐ τοίνυν τῆς ἐπιούσης ἡμέρας οἶμαι αὐτὸ ἤξειν, ἀλλὰ τῆς ἐτέρας. τεκμαίρομαι δὲ ἐκ τινος ἐνυπνίου, ὃ ἐώρακα ὀλίγον πρότερον ταύτης τῆς νυκτός· καὶ κινδυνεύεις ἐν καιρῷ τινι οὐκ ἐγεῖραί με.

ΚΡ. Ἦν δὲ δὴ τί τὸ ἐνύπνιον ;

ΣΩ. Ἐδόκει τίς μοι γυνὴ προσελθοῦσα καλὴ καὶ εὐειδής, λευκὰ ἱμάτια ἔχουσα, καλέσαι με καὶ εἰπεῖν. ὦ Σώκρατες,

ἡματί κεν τριτάτῳ Φθίην ἐρίβωλον ἴκοιο.

ΚΡ. Ἄτοπον τὸ ἐνύπνιον, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἐναργὲς μὲν οὖν, ὡς γέ μοι δοκεῖ, ὦ Κρίτων.

3. ΚΡ. Λίαν γε, ὡς ἔοικεν. ἀλλ', ὦ δαιμόνιε Σώκρατες, ἔτι καὶ νῦν ἐμοὶ πείθου καὶ σώθητι. ὡς ἐμοί, ἐάν σὺ ἀποθά-
νης, οὐ μία ξυμφορὰ ἐστίν, ἀλλὰ χωρὶς μὲν σοῦ ἔστερησθαί
τοιούτου ἐπιτηδείου, οἷον ἐγὼ οὐδένα μήποτε εὐρήσω, ἔτι δὲ
καὶ πολλοῖς δόξω, οἳ ἐμὲ καὶ σὲ μὴ σαφῶς ἴσασιν, ὡς οἷός
τ' ὦν σε σφάζειν, εἰ ἤθελον ἀναλίσκειν χρήματα, ἀμελῆσαι.
καίτοι τίς ἂν αἰσχιῶν εἴη ταύτης. δόξα ἢ δοκεῖν χρήματα
περὶ πλείονος ποιεῖσθαι ἢ φίλους; οὐ γὰρ πείσονται οἱ
πολλοί, ὡς σὺ αὐτὸς οὐκ ἠθέλησας ἀπιέναι ἐνθένδε ἡμῶν
προθυμουμένων.

ΣΩ. Ἄλλὰ τί ἡμῖν, ὦ μακάριε Κρίτων, οὕτω τῆς τῶν πολ-
λῶν δόξης μέλει; οἱ γὰρ ἐπιεικέστατοι, ὧν μᾶλλον ἄξιον φρον-
τίζειν, ἡγήσονται αὐτὰ οὕτω πεπραῆχθαι, ὥσπερ ἂνπραχθῆ.

ΚΡ. Ἄλλ' ὄραξ δὴ, ὅτι ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες, καὶ τῆς
τῶν πολλῶν δόξης μέλειν. αὐτὰ δὲ δῆλα τὰ παρόντα νυνί,
ὅτι οἷοί τ' εἰσὶν οἱ πολλοὶ οὐ τὰ σμικρότατα τῶν κακῶν ἐξ-
εργάζεσθαι, ἀλλὰ τὰ μέγιστα σχεδόν, ἐάν τις ἐν αὐτοῖς δια-
βεβλημένος ᾖ.

ΣΩ. Εἰ γὰρ ὄφελον, ὦ Κρίτων, οἷοί τ' εἶναι οἱ πολλοὶ
τὰ μέγιστα κακὰ ἐργάζεσθαι, ἵνα οἷοί τ' ἦσαν καὶ τὰ μέ-
γιστα ἀγαθὰ, καὶ καλῶς ἂν εἶχε. νῦν δ' οὐδέτερα οἷοί τε
οὔτε γὰρ φρόνιμον οὔτε ἄφρονα δυνατοὶ ποιῆσαι, ποιουσι δὲ
τοῦτο, ὅ τι ἂν τύχῃσι.

4. ΚΡ. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἐχέτω. τάδε δέ, ὦ Σώκρα-
τες, εἰπέ μοι. ἄρά γε μὴ ἐμοῦ προμηθεῖ καὶ τῶν ἄλλων ἐπι-
τηδείων, μή, ἐάν σὺ ἐνθένδε ἐξέλθῃς, οἱ συκοφάνται ἡμῖν
πράγματα παρέχωσι ὡς σὲ ἐνθένδε ἐκκλέψασι, καὶ ἀναγκα-
σθῶμεν ἢ καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν ἀποβαλεῖν ἢ συχνὰ χρήματα,
ἢ καὶ ἄλλο τι πρὸς τούτοις παθεῖν; εἰ γὰρ τι τοιοῦτον φο-
βεῖ, ἔασον αὐτὸ χεῖρην. ἡμεῖς γὰρ που δίκαιοί ἐσμεν σώσαν-

τές σε κινδυνεύειν τοῦτον τὸν κίνδυνον καί, ἐὰν δέῃ, ἔτι τούτου μείζω. ἀλλ' ἐμοὶ πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποίει.

ΣΩ. Καὶ ταῦτα προμηθεῖμαι, ὦ Κρίτων, καὶ ἄλλα πολλά.

ΚΡ. Μήτε τοίνυν ταῦτα φοβοῦ· καὶ γὰρ οὐδὲ πολὺ τάρχυρίον ἐστίν, ὃ θέλουσι λαβόντες τινὲς σῶσαί σε καὶ ἐξαγαγεῖν ἐνθένδε. ἔπειτα οὐχ ὄραξ τούτους τοὺς συκοφάντας ὡς εὐτελεῖς, καὶ οὐδὲν ἂν δέοι ἐπ' αὐτοὺς πολλοῦ ἀργυρίου; σοὶ δὲ ὑπάρχει μὲν τὰ ἐμὰ χρήματα, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ἱκανά. ἔπειτα καὶ εἴ τι ἐμοῦ κηδόμενος οὐκ οἶει δεῖν ἀναλίσκειν τὰμά, ξένοι οὗτοι ἐνθάδε ἔτοιμοι ἀναλίσκειν. εἷς δὲ καὶ κερκόμικεν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἀργύριον ἱκανόν, Σιμμίας ὁ Θηβαῖος. ἔτοιμος δὲ καὶ Κέβης καὶ ἄλλοι πολλοὶ πάνυ, ὥστε, ὅπερ λέγω, μήτε ταῦτα φοβούμενος ἀποκάμης σαυτὸν σῶσαι, μήτε, ὃ ἔλεγες ἐν τῷ δικαστηρίῳ, δυσχερές σοι γενέσθω, ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις ἐξελθῶν, ὃ τι χρῆο σαυτῷ. πολλαχοῦ μὲν γὰρ καὶ ἄλλοσε, ὅποι ἂν ἀφίκη, ἀγαπήσουσί σε. ἐὰν δὲ βούλη εἰς Θετταλίαν ἰέναι, εἰσὶν ἐμοὶ ἐκεῖ ξένοι, οἳ σε περὶ πολλοῦ ποιήσονται καὶ ἀσφάλειάν σοι παρέξονται, ὥστε σε μηδένα λυπεῖν τῶν κατὰ Θετταλίαν.

5. Ἐτι δέ, ὦ Σώκρατες, οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖς ἐπιχειρεῖν πρᾶγμα, σαυτὸν προδοῦναι, ἐξὸν σωθῆναι. καὶ τοιαῦτα σπεύδεις περὶ σαυτὸν γενέσθαι, ἅπερ ἂν καὶ οἱ ἐχθροὶ σου σπεύσαιέν τε καὶ ἔσπευσάν σε διαφθεῖραι βουλόμενοι. πρὸς δὲ τούτοις καὶ τοὺς υἱεῖς τοὺς σαυτοῦ ἔμοιγε δοκεῖς προδιδόναι, οὓς σοι ἐξὸν καὶ ἐκθρέψαι καὶ ἐκπαιδεῦσαι οἰχήσει καταλιπών, καὶ τὸ σὸν μέρος, ὃ τι ἂν τύχῃσι, τοῦτο πράξουσι· τεύξονται δέ, ὡς τὸ εἶκός, τοιούτων, οἷάπερ εἶωθε γίγνεσθαι ἐν ταῖς ὀρφανίαις περὶ τοὺς ὀρφανούς. ἢ γὰρ οὐ χρὴ ποιεῖσθαι παιῖδας ἢ ξυνδιαταλαιπωρεῖν καὶ τρέφοντα καὶ παιδεύοντα· σὺ δὲ μοι δοκεῖς τὰ βραθυμότατα αἰρεῖσθαι· χρὴ δέ,

ἄπερ ἂν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ ἀνδρεῖος ἔλοιτο, ταῦτα αἰρεῖσθαι, φάσκοντά γε δὴ ἀρετῆς διὰ παντός τοῦ βίου ἐπιμελεῖσθαι. ὡς ἔγωγε καὶ ὑπὲρ σοῦ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν τῶν σῶν ἐπιτηδεῖων αἰσχύνομαι, μὴ δόξῃ ἅπαν τὸ πρᾶγμα τὸ περὶ σέ ἀνανδρία τινὶ τῇ ἡμετέρα πεπραῆχθαι, καὶ ἡ εἴσοδος τῆς δίκης εἰς τὸ δικαστήριον ὡς εἰσηῆθεν ἐξὸν μὴ εἰσελθεῖν, καὶ αὐτὸς ὁ ἀγὼν τῆς δίκης ὡς ἐγένετο, καὶ τὸ τελευταῖον δὴ τουτί, ὥσπερ κατάγελας τῆς πράξεως, κακία τινὶ καὶ ἀνανδρία τῇ ἡμετέρα διαπεφευγέναι ἡμᾶς δοκεῖν, οἵτινές σε οὐχὶ ἐσώσαμεν οὐδὲ σὺ σαυτὸν, οἶόν τε ὄν καὶ δυνατὸν, εἴ τι καὶ σμικρὸν ἡμῶν ὄφελος ἦν. ταῦτα οὖν, ὦ Σώκρατες, ὅρα μὴ ἅμα τῶ κακῶ καὶ αἰσχρᾷ ἦ σοὶ τε καὶ ἡμῖν. ἀλλὰ βουλεύου, μᾶλλον δὲ οὐδὲ βουλεύεσθαι ἔτι ὥρα, ἀλλὰ βεβουλεύσθαι. μία δὲ βουλή τῆς γὰρ ἐπιούσης νυκτός πάντα ταῦτα δεῖ πεπραῆχθαι. εἰ δέ τι περιμενοῦμεν, ἀδύνατον καὶ οὐκέτι οἶόν τε. ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ, ὦ Σώκρατες, πείθου μοι καὶ μηδαμῶς ἄλλως ποίει.

6. ΣΩ. ὦ φίλε Κρίτων, ἡ προθυμία σου πολλοῦ ἀξία, εἰ μετὰ τινος ὀρθότητος εἴη. εἰ δὲ μὴ, ὅσῳ μείζων, τοσοῦτῳ χαλεπωτέρα σκοπεῖσθαι οὖν χρὴ ἡμᾶς, εἴτε ταῦτα πρακτέον εἴτε μὴ· ὡς ἐγὼ οὐ μόνον νῦν ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τοιοῦτος, οἷος τῶν ἐμῶν μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῶ λόγῳ, ὅς ἂν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος φαίνεται. τοὺς δὲ λόγους, οὓς ἐν τῶ ἔμπροσθεν ἔλεγον, οὐ δύναμαι νῦν ἐκβαλεῖν, ἐπειδὴ μοι ἤδε ἡ τύχη γέγονεν, ἀλλὰ σχεδὸν τι ὅμοιοι φαίνονται μοι καὶ τοὺς αὐτοὺς πρесеβεύω καὶ τιμῶ, οὔσπερ καὶ πρότερον. ὢν ἐὰν μὴ βελτίῳ ἔχωμεν λέγειν ἐν τῶ παρόντι, εὖ ἴσθι, ὅτι οὐ μὴ σοι ξυγχαρήσω, οὐδ' ἂν πλείω τῶν νῦν παρόντων ἢ τῶν πολλῶν δύναμις ὥσπερ παιδᾶς ἡμᾶς μορμολύττηται, δεσμούς καὶ θανάτους ἐπιπέμπουσα καὶ χρημάτων ἀφαιρέσεις. πῶς οὖν ἂν μετριώτατα σκοποῖμεθα αὐτά; εἰ πρῶτον μὲν τοῦτον τὸν λύ-

γον ἀναλάβοιμεν, ὃν σὺ λέγεις περὶ τῶν δοξῶν, πότερον καλῶς ἐλέγετο ἐκάστοτε ἢ οὐ, ὅτι ταῖς μὲν δεῖ τῶν δοξῶν προσέχειν τὸν νοῦν, ταῖς δὲ οὐ. ἢ πρὶν μὲν ἐμὲ δεῖν ἀποθνήσκειν καλῶς ἐλέγετο, νῦν δὲ κατὰδῆλος ἄρα ἐγένετο, ὅτι ἄλλως ἔνεκα λόγου ἐλέγετο, ἦν δὲ παιδιὰ καὶ φλυαρία ὡς ἀληθῶς ; ἐπιθυμῶ δ' ἔγωγ' ἐπισκέψασθαι, ὦ Κρίτων, κοινῇ μετὰ σοῦ, εἴ τί μοι ἀλλοιότερος φανεῖται, ἐπειδὴ ὧδε ἔχω, ἢ ὁ αὐτός, καὶ ἐάσομεν χαίρειν ἢ πεισόμεθα αὐτῶ. ἐλέγετο δέ πως, ὡς ἐγῶμαι, ἐκάστοτε ὧδε ὑπὸ τῶν οἰομένων τι λέγειν, ὡσπερ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι τῶν δοξῶν, ἅς οἱ ἄνθρωποι δοξάζουσι, δέοι τὰς μὲν περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι, τὰς δὲ μὴ τοῦτο πρὸς θεῶν, ὦ Κρίτων, οὐ δοκεῖ καλῶς σοι λέγεσθαι ; σὺ γάρ, ὅσα γε τάνθρώπεια, ἐκτὸς εἰ τοῦ μέλλειν ἀποθνήσκειν αὔριον, καὶ οὐκ ἂν σε παρακρούει ἢ παροῦσα ζυμφορά ; σκόπει δὴ ; οὐχ ἱκανῶς δοκεῖ σοι λέγεσθαι, ὅτι οὐ πάσας χρῆ τὰς δόξας τῶν ἀνθρώπων τιμᾶν, ἀλλὰ τὰς μὲν, τὰς δ' οὐ ; οὐδὲ πάντων, ἀλλὰ τῶν μὲν, τῶν δ' οὐ, τί φῆς ; ταῦτα οὐχὶ καλῶς λέγεται ;

ΚΡ. Καλῶς.

ΣΩ. Οὐκοῦν τὰς μὲν χρηστὰς τιμᾶν, τὰς δὲ πονηρὰς μὴ ;

ΚΡ. Ναί.

ΣΩ. Χρησται δὲ οὐχ αἱ τῶν φρονίμων, πονηραὶ δὲ αἱ τῶν ἀφρόνων ;

ΚΡ. Πῶς δ' οὐ ;

7. ΣΩ. Φέρε δὴ, πῶς αὖ τὰ τοιαῦτα ἐλέγετο ; γυμναζόμενος ἀνὴρ καὶ τοῦτο πράττων πότερον παντὸς ἀνδρὸς ἐπαίνω καὶ φόγῳ καὶ δόξῃ τὸν νοῦν προσέχει, ἢ ἐνὸς μόνου ἐκείνου, ὃς ἂν τυγχάνη ἰατρὸς ἢ παιδοτρίβης ὢν ;

ΚΡ. Ἐνὸς μόνου.

ΣΩ. Οὐκοῦν φοβεῖσθαι χρῆ τοὺς ψόγους καὶ ἀσπάζεσθαι τοὺς ἐπαίνους τοὺς τοῦ ἐνὸς ἐκείνου, ἀλλὰ μὴ τοὺς τῶν πολλῶν.

ΚΡ. Δῆλα δῆ.

ΣΩ. Ταύτη ἄρα αὐτῷ πρακτέον καὶ γυμναστέον καὶ ἐδεστέον γε καὶ ποτέον, ἣ ἂν τῷ ἐνὶ δοκῇ, τῷ ἐπιστάτῃ καὶ ἐπαίοντι μᾶλλον ἢ ἣ ξύμπασι τοῖς ἄλλοις.

ΚΡ. Ἔστι ταῦτα.

ΣΩ. Εἶεν. ἀπειθήσας δὲ τῷ ἐνὶ καὶ ἀτιμάσας αὐτοῦ τὴν δόξαν καὶ τοὺς ἐπαίονους, τιμήσας δὲ τοὺς τῶν πολλῶν λόγους καὶ μηδὲν ἐπαϊόντων, ἄρα οὐδὲν κακὸν πείσεται ;

ΚΡ. Πῶς γὰρ οὐ ;

ΣΩ. Τί δ' ἔστι τὸ κακὸν τοῦτο ; καὶ ποῖ τείνει, καὶ εἰς τί τῶν τοῦ ἀπειθοῦντος ;

ΚΡ. Δῆλον ὅτι εἰς τὸ σῶμα· τοῦτο γὰρ διόλλυσι.

ΣΩ. Καλῶς λέγεις. οὐκοῦν καὶ τᾶλλα, ὧ Κρίτων, οὕτως, ἵνα μὴ πάντα δίωμεν, καὶ δῆ καὶ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων καὶ αἰσχυρῶν καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, περὶ ὧν νῦν ἡ βουλή ἡμῖν ἔστι, πότερον τῇ τῶν πολλῶν δόξῃ δεῖ ἡμᾶς ἔπεσθαι καὶ φοβεῖσθαι αὐτὴν ἢ τῇ τοῦ ἐνός, εἴ τίς ἐστιν ἐπαίων, ὃν δεῖ καὶ αἰσχύνεσθαι καὶ φοβεῖσθαι μᾶλλον ἢ ξύμπαντας τοὺς ἄλλους ; ᾧ εἰ μὴ ἀκολουθήσομεν, διαφθεροῦμεν ἐκεῖνο καὶ λωβησόμεθα, ὃ τῷ μὲν δικαίῳ βέλτιον ἐγίγνετο, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπώλυτο. ἢ οὐδὲν ἔστι τοῦτο ;

ΚΡ. Οἶμαι ἔγωγε, ὧ Σώκρατες.

8. ΣΩ. Φέρε δῆ, ἐὰν τὸ ὑπὸ τοῦ ὑγιεινοῦ μὲν βέλτιον γιγνόμενον, ὑπὸ τοῦ νοσώδους δὲ διαφθειρόμενον διολέσωμεν πειθόμενοι μὴ τῇ τῶν ἐπαϊόντων δόξῃ, ἄρα βιωτὸν ἡμῖν ἔστιν διεφθαρμένου αὐτοῦ ; ἔστι δὲ που τοῦτο τὸ σῶμα. ἢ οὐχί ;

ΚΡ. Naί.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν βιωτὸν ἡμῖν ἔστιν μετὰ μοχθηροῦ καὶ διεφθαρμένου σώματος ;

ΚΡ. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Ἄλλὰ μετ' ἐκείνου ἄρ' ἡμῖν βιωτὸν διεφθαρμένου, ὃ τὸ ἄδικον μὲν λωβᾶται, τὸ δὲ δίκαιον ὀνίνησιν; ἢ φαυλότερον ἡγοῦμεθα εἶναι τοῦ σώματος ἐκεῖνο, ὃ τι ποτ' ἐστὶ τῶν ἡμετέρων, περὶ ὃ ἢ τε ἀδικία καὶ ἢ δικαιοσύνη ἐστίν;

ΚΡ. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Ἄλλὰ τιμώτερον;

ΚΡ. Πολύ γε.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα, ὡ βέλτιστε, πάνυ ἡμῖν οὕτω φροντιστέον, τί ἐροῦσιν οἱ πολλοὶ ἡμᾶς, ἀλλ' ὃ τι ὁ ἐπαῖων περὶ δικαίων καὶ ἀδίκων, ὃ εἷς καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια. ὥστε πρῶτον μὲν ταύτη οὐκ ὀρθῶς εἰσηγεῖ, εἰσηγούμενος τῆς τῶν πολλῶν δόξης δεῖν ἡμᾶς φροντίζειν περὶ τῶν δικαίων καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐναντίων. ἀλλὰ μὲν δὴ, φαίη γ' ἂν τις, οἷοί τέ εἰσιν ἡμᾶς οἱ πολλοὶ ἀποκτινύνουσι.

ΚΡ. Δῆλα δὴ καὶ ταῦτα· φαίη γὰρ ἂν, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἀληθῆ λέγεις· ἀλλ', ὦ θαυμάσιε, οὗτός τε ὁ λόγος, ὃν διεληλύθαμεν, ἔμοιγε δοκεῖ ὅμοιος εἶναι τῷ καὶ πρότερον. καὶ τόνδε αὖ σκόπει, εἰ ἔτι μένει ἡμῖν ἢ οὐ, ὅτι οὐ τὸ ζῆν περὶ πλείστου ποιητέον; ἀλλὰ τὸ εὖ ζῆν.

ΚΡ. Ἄλλὰ μένει.

ΣΩ. Τὸ δὲ εὖ καὶ καλῶς καὶ δικαίως ὅτι ταυτόν ἐστι, μένει ἢ οὐ μένει;

ΚΡ. Μένει.

9. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐκ τῶν ὁμολογουμένων τοῦτο σκεπτέον, πότερον δίκαιον ἐμὲ ἐνθένδε πειραῖσθαι ἐξιέναι μὴ ἀφιέντων Ἀθηναίων ἢ οὐ δίκαιον. καὶ ἐὰν μὲν φαίνηται δίκαιον, πειρώμεθα, εἰ δὲ μή, ἐῷμεν. ἄς δὲ σὺ λέγεις τὰς σκέψεις περὶ τε ἀναλώσεως χρημάτων καὶ δόξης καὶ παίδων τροφῆς, μὴ ὡς ἀληθῶς ταῦτα, ὡ Κρίτων, σκέμματα ἢ τῶν βραδίως ἀπο-

κτινύντων και ἀναβιωσκομένων γ' ἄν, εἰ οἱοί τ' ἦσαν, οὐδενὶ ζῦν νῶ, τούτων τῶν πολλῶν. ἡμῖν δ' ἐπειδὴ ὁ λόγος οὕτως αἰρεῖ, μὴ οὐδὲν ἄλλο σκεπτέον ἢ ἡ ὕπερ νῦν δὲ ἐλέγομεν, πότερον δίκαια πράξομεν καὶ χρήματα τελοῦντες τούτοις τοῖς ἐμὲ ἐνθένδε ἐξάξουσιν καὶ χάριτας, καὶ αὐτοὶ ἐξάγοντες τε καὶ ἐξαγόμενοι, ἢ τῇ ἀληθείᾳ ἀδικήσομεν πάντα ταῦτα ποιοῦντες. κἂν φαινόμεθα ἄδικα αὐτὰ ἐργαζόμενοι, μὴ οὐδέη ὑπολογίζεσθαι οὐτ' εἰ ἀποθνήσκῃν δεῖ παραμένοντας καὶ ἡσυχίαν ἄγοντας, οὔτε ἄλλο ὅτιοῦν πάσχειν πρὸ τοῦ ἀδικεῖν.

ΚΡ. Καλῶς μὲν μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες, ὅρα δέ, τί δρῶμεν.

ΣΩ. Σκοπῶμεν, ὦ ἄγαθέ, κοινῇ καὶ εἰ πῃ ἔχεις ἀντιλέγειν ἐμοῦ λέγοντος, ἀντίλεγε, καὶ σοὶ πείσομαι. εἰ δὲ μή, παῦσαι ἤδη, ὦ μακάριε, πολλάκις μοι λέγων τὸν αὐτὸν λόγον, ὡς χρὴ ἐνθένδε ἀκόντων Ἀθηναίων ἐμὲ ἀπιέναι. ὡς ἐγὼ περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι πείσαι σε ταῦτα πράττειν, ἀλλὰ μὴ ἄκοντος. ὅρα δὲ δὴ τῆς σκέψεως τὴν ἀρχήν, ἐὰν σοὶ ἱκανῶς λέγηται, καὶ πειρῶ ἀποκρίνεσθαι τὸ ἐρωτώμενον, ἢ ἂν μάλιστα οἴη

ΚΡ. Ἀλλὰ πειράσομαι.

10. ΣΩ. Οὐδενὶ τρόπῳ φαμὲν ἐκόντας ἀδικητέον εἶναι ἢ τινὶ μὲν ἀδικητέον τρόπῳ, τινὶ δὲ οὐ; ἢ οὐδαμῶς τό γε ἀδικεῖν οὔτε ἀγαθὸν οὔτε καλόν, ὡς πολλάκις ἡμῖν καὶ ἐν τῷ ἐμπροσθεν χρόνῳ ὁμολογήθη; — ὕπερ καὶ ἄρτι ἐλέγετο — ἢ πᾶσαι ἡμῖν ἐκεῖναι αἱ πρόσθεν ὁμολογίαι ἐν ταῖσδε ταῖς ὀλίγαις ἡμέραις ἐκκεχυμέναι εἰσί, καὶ πάλαι, ὦ Κρίτων, ἄρα τηλικοῖδε γέροντες ἄνδρες πρὸς ἀλλήλους σπουδῇ διαλεγόμενοι ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοὺς παιδῶν οὐδὲν διαφέροντες; ἢ παντὸς μᾶλλον οὕτως ἔχει, ὥσπερ τότε ἐλέγετο ἡμῖν, εἴτε φασὶν οἱ πολλοὶ εἴτε μή, καὶ εἴτε δεῖ ἡμᾶς ἔτι τῶνδε χαλεπώτερα πάσχειν εἴτε καὶ πραότερα, ὅμως τό γε ἀδικεῖν τῷ ἀδικοῦντι καὶ

κακὸν καὶ αἰσχρὸν τυγχάνει ὄν παντὶ τρόπῳ ; φαμέν ἢ οὐ ;

ΚΡ. Φαμέν.

ΣΩ. Οὐδαμῶς ἄρα δεῖ ἀδικεῖν.

ΚΡ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Οὐδὲ ἀδικούμενον ἄρα ἀνταδικεῖν, ὡς οἱ πολλοὶ οἴονται, ἐπειδὴ γε οὐδαμῶς δεῖ ἀδικεῖν.

ΚΡ. Οὐ φαίνεται.

ΣΩ. Τί δὲ δῆ ; κακουργεῖν δεῖ, ὦ Κρίτων, ἢ οὐ ;

ΚΡ. Οὐ δεῖ δήπου, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Τί δέ ; ἀντικακουργεῖν κακῶς πάσχοντα, ὡς οἱ πολλοὶ φασι, δίκαιον ἢ οὐ δίκαιον ;

ΚΡ. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Τὸ γὰρ που κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους τοῦ ἀδικεῖν οὐδὲν διαφέρει.

ΚΡ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Οὔτε ἄρα ἀνταδικεῖν δεῖ οὔτε κακῶς ποιεῖν οὐδένα ἀνθρώπων, οὐδ' ἂν ὅτιοῦν πάσχη ὑπ' αὐτῶν. καὶ ἴρα, ὦ Κρίτων, ταῦτα καθομολογῶν, ὅπως μὴ παρὰ δόξαν ὁμολογῆς. οἶδα γάρ, ὅτι ὀλίγοις τισὶ ταῦτα καὶ δοκεῖ καὶ δόξει. οἷς οὖν οὕτω δέδοκται καὶ οἷς μὴ, τούτοις οὐκ ἔστι κοινὴ βουλή, ἀλλὰ ἀνάγκη τούτους ἀλλήλων καταφρονεῖν, ὀρῶντας τὰ ἀλλήλων βουλευόμενα. σκόπει δὴ οὖν καὶ σὺ εὖ μάλα, πότερον κοινωνεῖς καὶ ξυνδοκεῖ σοι καὶ ἀρχόμεθα ἐντεῦθεν βουλευόμενοι, ὡς οὐδέποτε ὀρθῶς ἔχοντας οὔτε τοῦ ἀδικεῖν οὔτε τοῦ ἀνταδικεῖν οὔτε κακῶς πάσχοντα ἀμύνεσθαι ἀντιδρῶντα κακῶς, ἢ ἀφίστασαι καὶ οὐ κοινωνεῖς τῆς ἀρχῆς ; ἐμοὶ μὲν γὰρ καὶ πάλαι οὕτω καὶ νῦν ἔτι δοκεῖ, σοὶ δὲ εἴ πῃ ἄλλη δέδοκται, λέγε καὶ δίδασκε. εἰ δ' ἐμμένεις τοῖς πρόσθεν, τὸ μετὰ τοῦτο ἄκουε.

ΚΡ. Ἄλλ' ἐμμένω τε καὶ ξυνδοκεῖ μοι· ἀλλὰ λέγε.

ΣΩ. Λέγω δὴ αὖ τὸ μετὰ τοῦτο, μᾶλλον δ' ἐρωτῶ· πό-

τερον ἂ ἄν τις ὁμολογήσῃ τῷ δίκαια ὄντα ποιητέον ἢ ἐξαπατητέον ;

ΚΡ. Ποιητέον.

11. ΣΩ. Ἐκ τούτων δὴ ἄθρει ἀπιόντες ἐνθένδε ἡμεῖς μὴ πείσαντες τὴν πόλιν πότερον κακῶς τινας ποιούμεν, καὶ ταῦτα οὐς ἤκιστα δεῖ, ἢ οὐ ; καὶ ἐμμένομεν οἷς ὠμολογήσαμεν δίκαιοις οὖσιν ἢ οὐ ;

ΚΡ. Οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρατες, ἀποκρίνασθαι πρὸς ὃ ἐρωτᾷς· οὐ γὰρ ἐννοῶ.

ΣΩ. Ἄλλ' ὥδε σκόπει· εἰ μέλλουσιν ἡμῖν ἐνθένδε εἴτε ἀποδιδράσκειν, εἴθ' ὅπως δεῖ ὀνομάσαι τοῦτο, ἐλθόντες οἱ νόμοι καὶ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως ἐπιστάντες ἔροιντο· «εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, τί ἐν νῶ ἔχεις ποιεῖν ; ἄλλο τι ἢ τούτῳ τῷ ἔργῳ, ᾧ ἐπιχειρεῖς, διανοεῖ τοὺς τε νόμους ἡμᾶς ἀπολέσαι καὶ ζύμπασαν τὴν πόλιν τὸ σὸν μέρος ; ἢ δοκεῖ σοι οἷόν τε ἔτι ἐκείνην τὴν πόλιν εἶναι καὶ μὴ ἀνατετράφθαι, ἐν ἣ αἰγερόμεναι δίκαι μὴδὲν ἰσχύουσι, ἀλλὰ ὑπὸ ἰδιωτῶν ἀκυροὶ τε γίνονται καὶ διαφθείρονται ; » τί ἐροῦμεν, ὦ Κρίτων, πρὸς ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα ; πολλὰ γὰρ ἂν τις ἔχοι, ἄλλως τε καὶ ρήτωρ, εἰπεῖν ὑπὲρ τούτου τοῦ νόμου ἀπολλυμένου, ὃς τὰς δίκας τὰς δικασθείσας προστάττει κυρίας εἶναι. ἢ ἐροῦμεν πρὸς αὐτούς, ὅτι ἡδίκει γὰρ ἡμᾶς ἡ πόλις καὶ οὐκ ὀρθῶς τὴν δίκην ἔκρινεν ; ταῦτα ἢ τί ἐροῦμεν ;

ΚΡ. Ταῦτα νῆ Δία, ὦ Σώκρατες.

12. ΣΩ. Τί οὖν, ἂν εἴπωσιν οἱ νόμοι. « ὦ Σώκρατες, ἢ καὶ ταῦτα ὠμολόγητο ἡμῖν τε καὶ σοὶ ἢ ἐμμένειν ταῖς δίκαις, αἷς ἂν ἡ πόλις δικάζῃ ; » εἰ οὖν αὐτῶν θαυμάζοιμεν λεγόντων, ἴσως ἂν εἴποιεν, ὅτι « ὦ Σώκρατες, μὴ θαύμαζε τὰ λεγόμενα, ἀλλ' ἀποκρίνου, ἐπειδὴ καὶ εἰώθας χρῆσθαι τῷ

ἐρωτᾶν τε καὶ ἀποκρίνεσθαι. φέρε γάρ, τί ἐγκαλῶν ἡμῖν καὶ τῇ πόλει ἐπιχειρεῖς ἡμᾶς ἀπολλύναι ; οὐ πρῶτον μὲν σε ἐγεννήσαμεν ἡμεῖς, καὶ δι' ἡμῶν ἐλάββανε τὴν μητέρα σου ὁ πατήρ καὶ ἐφύτευσέ σε ; φράσον οὖν τούτοις ἡμῶν, τοῖς νόμοις τοῖς περὶ τοὺς γάμους, μέμφει τι, ὡς οὐ καλῶς ἔχουσιν ; » « οὐ μέμφομαι », φαίην ἄν. « ἀλλὰ τοῖς περὶ τὴν τοῦ γενομένου τροφήν τε καὶ παιδείαν, ἐν ἣ καὶ σὺ ἐπαιδεύθης ; ἢ οὐ καλῶς προσέταττον ἡμῶν οἱ ἐπὶ τούτοις τεταγμένοι νόμοι παραγγέλλοντες τῷ πατρὶ τῷ σῷ σε ἐν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ παιδεύειν ; » « καλῶς », φαίην ἄν. « Εἶεν. ἐπειδὴ δὲ ἐγένου τε καὶ ἐξετράφης καὶ ἐπαιδεύθης, ἔχεις ἄν εἰπεῖν πρῶτον μὲν, ὡς οὐχὶ ἡμέτερος ἦσθα καὶ ἔκγονος καὶ δοῦλος αὐτός τε καὶ οἱ σοὶ πρόγονοι ; καὶ εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, ἄρ' ἐξ ἴσου οἶε εἶναι σοὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡμῖν καὶ ἅτ' ἄν ἡμεῖς σε ἐπιχειρῶμεν ποιεῖν, καὶ σοὶ ταῦτα ἀντιποιεῖν οἶε δίκαιον εἶναι ; ἢ πρὸς μὲν ἄρα σοι τὸν πατέρα οὐκ ἐξ ἴσου ἦν τὸ δίκαιον καὶ πρὸς τὸν δεσπότην, εἰ σοι ὧν ἐτύγχανεν, ὥστε, ἄπερ πάσχοις, ταῦτα καὶ ἀντιποιεῖν, οὔτε κακῶς ἀκούοντα ἀντιλέγειν οὔτε τυπτόμενον ἀντιτύπτειν οὔτε ἄλλα τοιαῦτα πολλά ; πρὸς δὲ τὴν πατρίδα ἄρα καὶ τοὺς νόμους ἐξέσται σοι, ὥστε, ἐάν σε ἐπιχειρῶμεν ἡμεῖς ἀπολλύναι δίκαιον ἡγούμενοι εἶναι, καὶ σὺ αὖ ἡμᾶς τοὺς νόμους καὶ τὴν πατρίδα, καθ' ὅσον δύνασαι, ἐπιχειρήσεις ἀνταπολλύναι, καὶ φήσεις ταῦτα ποιῶν δίκαια πράττειν, ὁ τῇ ἀληθείᾳ τῆς ἀρετῆς ἐπιμελόμενος ; ἢ οὕτως εἰ σοφός, ὥστε λέληθέ σε, ὅτι μητρός τε καὶ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμωτέρον ἐστὶν ἢ πατρὸς καὶ σεμνότερον καὶ ἀγιώτερον καὶ ἐν μείζονι μοίρᾳ καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσι, καὶ σέβεσθαι δεῖ καὶ μᾶλλον ὑπέκειν καὶ θωπεύειν πατρίδα χαλεπαίνουσαν ἢ πατέρα, καὶ ἢ πείθειν ἢ ποιεῖν, ἃ ἂν κελεύῃ, καὶ πάσχειν, ἐάν τι προστάτῃ παθεῖν

ἡσυχίαν ἄγοντα, ἐάν τε τύπτεσθαι, ἐάν τε δεῖσθαι, ἐάν τε εἰς πόλεμον ἄγη τρωθησόμενον ἢ ἀποθανούμενον, ποιητέον ταῦτα, καὶ τὸ δίκαιον οὕτως ἔχει, καὶ οὐχὶ ὑπεικτέον οὐδὲ ἀναχωρητέον οὐδὲ λειπτέον τὴν τάξιν, ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ πανταχοῦ ποιητέον ἃ ἂν κελεύῃ ἡ πόλις καὶ ἡ πατρίς, ἢ πείθειν αὐτήν, ἢ τὸ δίκαιον πέφυκε βιάζεσθαι δὲ οὐχ ὅσιον οὔτε μητέρα οὔτε πατέρα, πολὺ δὲ τούτων ἐτι ἤττον τὴν πατρίδα ; » τί φήσομεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων ; ἀληθῆ λέγειν τοὺς νόμους ἢ οὐ ;

ΚΡ. Ἐμοιγε δοκεῖ.

13. ΣΩ. « Σκόπει τοίνυν, ὦ Σώκρατες », φαῖεν ἂν ἴσως οἱ νόμοι, « εἰ ἡμεῖς ταῦτα ἀληθῆ λέγομεν, ὅτι οὐ δίκαια ἡμᾶς ἐπιχειρεῖς δρᾶν, ἃ νῦν ἐπιχειρεῖς. ἡμεῖς γὰρ σε γεννήσαντες, ἐκτρέψαντες, παιδεύσαντες, μεταδόντες ἀπάντων ὧν οἰοί τε ἡμεν καλῶν σοὶ καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι πολίταις, ὅμως προαγορεύομεν τῷ ἐξουσίαν πεποικημένοι Ἀθηναίων τῷ βουλομένῳ, ἐπειδὴν δοκιμασθῆ καὶ ἴδη τὰ ἐν τῇ πόλει πράγματα καὶ ἡμᾶς τοὺς νόμους, ᾧ ἂν μὴ ἀρέσκωμεν ἡμεῖς ἐξεῖναι λαβόντα τὰ αὐτοῦ ἀπιέναι ὅποι ἂν βούληται. καὶ οὐδεὶς ἡμῶν τῶν νόμων ἐμποδῶν ἐστίν οὐδ' ἀπαγορεύει, ἐάν τέ τις βούληται ὑμῶν εἰς ἀποικίαν ἰέναι, εἰ μὴ ἀρέσκοιμεν ἡμεῖς τε καὶ ἡ πόλις, ἐάν τε μετοικεῖν ἄλλοσέ ποι ἔλθῶν, ἰέναι ἐκεῖσε ὅποι ἂν βούληται, ἔχοντα τὰ αὐτοῦ. ὅς δ' ἂν ὑμῶν παραμείνη, ὁρῶν ὅν τρόπον ἡμεῖς τὰς τε δίκας δικάζομεν καὶ τᾶλλα τὴν πόλιν διοικοῦμεν, ἤδη φαμέν τοῦτον ὁμολογηκένοι ἔργῳ ἡμῖν, ἃ ἂν ἡμεῖς κελεύωμεν, ποιήσειν ταῦτα, καὶ τὸν μὴ πειθόμενον τριχῆ φαμεν ἀδικεῖν, ὅτι τε γεννηταῖς οὐσιν ἡμῖν οὐ πείθεται, καὶ ὅτι τροφεῦσι, καὶ ὅτι ὁμολογήσας ἡμῖν πείθεσθαι οὔτε πείθεται οὔτε πείθει ἡμᾶς, εἰ μὴ καλῶς τι ποιούμεν, προτιθέντων ἡμῶν καὶ οὐκ ἀγρίως ἐπιταττόντων ποιεῖν,

ἃ ἂν κελεύωμεν, ἀλλὰ ἐφιέντων δυοῖν θάτερα, ἢ πείθειν ἡμᾶς ἢ ποιεῖν, τούτων οὐδέτερα ποιεῖ ».

14. «Ταύταις δὴ φαμεν καὶ σέ, ὦ Σώκρατες, ταῖς αἰτίαις ἐνέξεσθαι, εἴπερ ποιήσεις ἃ ἐπινοεῖς, καὶ οὐχ ἥκιστα Ἰθηναίων σέ, ἀλλ' ἐν τοῖς μάλιστα». εἰ οὖν ἐγὼ εἴπομι· «διὰ τί δὴ;» ἴσως ἂν μου δικαίως καθάπτοιτο λέγοντες, ὅτι ἐν τοῖς μάλιστα Ἰθηναίων ἐγὼ αὐτοῖς ὁμολογηκῶς τυγχάνω ταύτην τὴν ὁμολογίαν· φαῖεν γὰρ ἂν, ὅτι «Σώκρατες, μεγάλη ἡμῖν τούτων τεκμηρία ἐστίν, ὅτι σοὶ καὶ ἡμεῖς ἠρέσκομεν καὶ ἡ πόλις· οὐ γὰρ ἂν ποτε τῶν ἄλλων Ἰθηναίων ἀπάντων διαφερόντως ἐν αὐτῇ ἐπεδήμεις, εἰ μὴ σοὶ διαφερόντως ἠρεσκε, καὶ οὐτ' ἐπὶ θεωρίαν πῶποτ' ἐκ τῆς πόλεως ἐξῆλθες, ὅτι μὴ ἅπαξ εἰς Ἴσθμόν, οὔτε ἄλλοσε οὐδαμῶσε, εἰ μὴ ποὶ στρατεύσόμενος, οὔτε ἄλλην ἀποδημίαν ἐποιήσω πῶποτε, ὡσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, οὐδ' ἐπιθυμία σε ἄλλης πόλεως οὐδὲ ἄλλων νόμων ἔλαβεν εἰδέναι, ἀλλὰ ἡμεῖς σοὶ ἱκανοὶ ἤμεν καὶ ἡ ἡμέτερα πόλις· οὕτω σφόδρα ἡμᾶς ἡροῦ καὶ ὁμολόγεις καθ' ἡμᾶς πολιτεύσεσθαι, τά τε ἄλλα καὶ παιῖδας ἐν αὐτῇ ἐποιήσω, ὡς ἀρεσκούσης σοὶ τῆς πόλεως, ἔτι τοῖνον ἐν αὐτῇ τῇ δίκῃ ἐξῆν σοὶ φυγῆς τιμῆσασθαι, εἰ ἐβούλου, καὶ ὅπερ νῦν ἀκούσης τῆς πόλεως ἐπιχειρεῖς, τότε ἐκούσης ποιῆσαι. σὺ δὲ τότε μὲν ἐκαλλωπίζου ὡς οὐκ ἀγανακτῶν, εἰ δέοι τεθνάναι σε, ἀλλὰ ἡροῦ, ὡς ἔφησθα, πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον· νῦν δὲ οὔτε ἐκείνου τοὺς λόγους αἰσχύνει, οὔτε ἡμῶν τῶν νόμων ἐντρέπει, ἐπιχειρῶν διαφθεῖραι, πράττεις τε ἅπερ ἂν δοῦλος φαυλότατος πράξειεν, ἀποδιδράσκειν ἐπιχειρῶν παρὰ τὰς ξυνηθῆκας τε καὶ τὰς ὁμολογίας, καθ' ἃς ἡμῖν ξυθέου πολιτεύεσθαι. πρῶτον μὲν οὖν ἡμῖν τοῦτ' αὐτὸ ἀπόκρισαι, εἰ ἀληθῆ λέγομεν φάσκοντές σε ὁμολογηκῆναι πολιτεύεσθαι καθ' ἡμᾶς ἔργω, ἀλλ'

οὐ λόγῳ, ἢ οὐκ ἀληθῆ). τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων ; ἄλλο τι ἢ ὁμολογῶμεν ;

ΚΡ. Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. «Ἄλλο τι οὖν», ἂν φαῖεν, «ἢ ξυνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ὁμολογίας παραβαίνεις, οὐχ ὑπὸ ἀνάγκης ὁμολογήσας οὐδὲ ἀπατηθεὶς οὐδὲ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀναγκασθεὶς βουλευσασθαι, ἀλλ' ἐν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα, ἐν οἷς ἐξῆν σοι ἀπιέναι, εἰ μὴ ἠρέσκομεν ἡμεῖς μηδὲ δίκαιαι ἐφαίνοντό σοι αἱ ὁμολογίαι εἶναι, σὺ δὲ οὔτε Λακεδαίμονα προηροῦ οὔτε Κρήτην, ἅς δὴ ἐκάστοτε φῆς εὐνομεῖσθαι, οὔτε ἄλλην οὐδεμίαν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων οὐδὲ τῶν βαρβαρικῶν, ἀλλὰ ἐλάττω ἐξ αὐτῆς ἀπεδήμησας ἢ οἱ χωλοὶ τε καὶ τυφλοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀνάπηροι· οὕτω σοι διαφερόντως τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἤρεσκεν ἢ πόλις τε καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι δῆλον ὅτι· τίνα γὰρ ἂν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων; νῦν δὲ δὴ οὐκ ἐμμένεις τοῖς ὁμολογημένοις; ἐὰν ἡμῖν γε πείθῃ, ὦ Σώκρατες· καὶ οὐ καταγέλαστός γε ἔσει ἐκ τῆς πόλεως ἐξελθών».

15. «Σκόπει γὰρ δὴ, ταῦτα παραβάς καὶ ἐξαμαρτάνων τι τούτων τί ἀγαθὸν ἐργάσει σαυτὸν ἢ τοὺς ἐπιτηδείους τοὺς σαυτοῦ. ὅτι μὲν γὰρ κινδυνεύσουσί γέ σου οἱ ἐπιτήδαιοι καὶ αὐτοὶ φεύγειν καὶ στερηθῆναι τῆς πόλεως ἢ τὴν οὐσίαν ἀπολέσαι, σχεδόν τι δῆλον· αὐτὸς δὲ πρῶτον μὲν ἐὰν εἰς τῶν ἐγγύτατά τινα πόλεων ἔλθῃς, ἢ Θήβαζε ἢ Μεγαράδε — εὐνομοῦνται γὰρ ἀμφοτέραι — πολέμιος ἦξεις, ὦ Σώκρατες, τῇ τούτων πολιτείᾳ, καί, ὅσοι περ κήδονται τῶν αὐτῶν πόλεων, ὑποβλέψονται σε διαφθορέα ἡγούμενοι τῶν νόμων καὶ βεβαιώσεις τοῖς δικασταῖς τὴν δόξαν, ὥστε δοκεῖν ὀρθῶς τὴν δίκην δικάσαι· ὅστις γὰρ νόμων διαφθορεὺς ἐστι, σφόδρα που δόξειεν ἂν νέων γε καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων διαφθορεὺς εἶναι. πότερον οὖν φεύξει τὰς τε εὐνομουμένας πόλεις καὶ τῶν ἀνδρῶν

τοὺς κοσμιωτάτους ; καὶ τοῦτο ποιοῦντι ἄρα ἄξιόν σοι ζῆν ἔσται ; ἢ πλησιάζεις τούτοις καὶ ἀναισχυντήσεις διαλεγόμενος ; — τίνας λόγους, ὦ Σώκρατες, ἢ οὐσπερ ἐνθάδε, ὡς ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη πλείστου ἄξιον τοῖς ἀνθρώποις καὶ τὰ νόμιμα καὶ οἱ νόμοι ; καὶ οὐκ οἶει ἄσχημον ὄν φανεῖσθαι τὸ τοῦ Σωκράτους πρᾶγμα ; οἴεσθαί γε χρὴ ἄλλ' ἐκ μὲν τούτων τῶν τόπων ἀπαρεῖς, ἤξεις δὲ εἰς Θετταλίαν παρὰ τοὺς ξένους τοὺς Κρίτωνος· ἐκεῖ γάρ δὴ πλείστη ἀταξία καὶ ἀκολασία, καὶ ἴσως ἂν ἠδέως σου ἀκούοιεν, ὡς γελοίως ἐκ τοῦ δεσποτηρίου ἀπεδίδρασκες σκευὴν τέ τινα περιθέμενος, ἢ διφθέραν λαβών, ἢ ἄλλα, οἷα δὴ εἰώθασιν ἐνσκευάζεσθαι οἱ ἀποδιδράσκοντες, καὶ τὸ σχῆμα τὸ σαυτοῦ μεταλλάξας· ὅτι δὲ γέρων ἀνὴρ σμικροῦ χρόνου τῷ βίῳ λοιποῦ ὄντος, ὡς τὸ εἶκός, ἐτόλμησας οὕτως αἰσχυρῶς ἐπιθυμεῖν ζῆν, νόμους τοὺς μεγίστους παραβάς, οὐδεὶς ὅς ἐρεῖ ; ἴσως, ἂν μὴ τινα λυτῆς· εἰ δὲ μὴ, ἀκούσει, ὦ Σώκρατες, πολλὰ καὶ ἀνάξια σαυτοῦ· ὑπερχόμενος δὴ βιώσει πάντας ἀνθρώπους καὶ δουλεύων — τί ποιῶν ἢ εὐωχούμενος ἐν Θετταλίᾳ, ὥσπερ ἐπὶ δεῖπνον ἀποδεδημηκῶς εἰς Θετταλίαν ; λόγοι δὲ ἐκεῖνοι οἱ περὶ δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ποῦ ἡμῖν ἔσονται ; ἀλλὰ δὴ τῶν παιδῶν ἕνεκα βούλει ζῆν, ἵνα αὐτοὺς ἐκθρέψης καὶ παιδεύσης ; τί δὲ ; εἰς Θετταλίαν αὐτοὺς ἀγαγὼν θρέψεις τε καὶ παιδεύσεις, ξένους ποιήσας, ἵνα καὶ τοῦτο σοῦ ἀπολαύσωσιν ; ἢ τοῦτο μὲν οὐ, αὐτοῦ δὲ τρεφόμενοι σοῦ ζῶντος βέλτιον θρέφονται καὶ παιδεύονται, μὴ ξυνόντος σοῦ αὐτοῖς ; οἱ γὰρ ἐπιτήδειοι οἱ σοὶ ἐπιμελήσονται αὐτῶν. πότερον ἂν εἰς Θετταλίαν ἀποδημήσης, ἐπιμελήσονται, ἂν δὲ εἰς Ἄδου ἀποδημήσης, οὐχὶ ἐπιμελήσονται ; εἴπερ γέ τι ὕφελος αὐτῶν ἔστι τῶν σοι φασκόντων ἐπιτηδείων εἶναι, οἴεσθαί γε χρὴ ».

16. « Ἄλλ', ὦ Σώκρατες, πειθόμενος ἡμῖν τοῖς σοῖς τρο-

φεῦσι μήτε παῖδας περὶ πλείονος ποιοῦ μήτε τὸ ζῆν μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ δικαίου, ἵνα εἰς Ἄδου ἐλθὼν ἔχῃς πάντα ταῦτα ἀπολογήσασθαι τοῖς ἐκεῖ ἄρχουσιν· οὔτε γὰρ ἐνθάδε σοι φαίνεται ταῦτα πράττοντι ἄμεινον εἶναι οὐδὲ δικαιότερον οὐδὲ ὀσιώτερον, οὐδὲ ἄλλω τῶν σῶν οὐδενί, οὔτε ἐκεῖσε ἀφικομένω ἄμεινον ἔσται. ἀλλὰ νῦν μὲν ἡδικοημένος ἄπει, ἐὰν ἀπίης, οὐχ ὑφ' ἡμῶν τῶν νόμων, ἀλλὰ ὑπ' ἀνθρώπων· ἐὰν δὲ ἐξέληθης οὕτως αἰσχροῶς ἀνταδικήσας τε καὶ ἀντικακουρήσας, τὰς σαυτοῦ ὁμολογίας τε καὶ ξυνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς παραβάς καὶ κακὰ ἐργασάμενος τούτους, οὓς ἦκιστα ἔδει, σαυτόν τε καὶ φίλους καὶ πατρίδα καὶ ἡμᾶς, ἡμεῖς τέ σοι χαλεπανοῦμεν ζῶντι καὶ ἐκεῖ οἱ ἡμέτεροι ἀδελφοὶ οἱ ἐν Ἄδου νόμοι οὐκ εὐμενῶς σε ὑποδέξονται, εἰδότες, ὅτι καὶ ἡμᾶς ἐπεχείρησας ἀπολέσαι τὸ σὸν μέρος. ἀλλὰ μὴ σε πείσῃ Κρίτων ποιεῖν ἃ λέγει μᾶλλον ἢ ἡμεῖς ».

17. Ταῦτα, ὦ φίλε ἑταῖρε Κρίτων, εὖ ἴσθι, ὅτι ἐγὼ δοκῶ ἀκούειν, ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες τῶν αὐλῶν δοκοῦσιν ἀκούειν, καὶ ἐν ἐμοὶ αὕτη ἢ ἡχὴ τούτων τῶν λόγων βομβεῖ καὶ ποιεῖ μὴ δύνασθαι τῶν ἄλλων ἀκούειν· ἀλλὰ ἴσθι, ὅσα γε τὰ νῦν ἐμοὶ δοκοῦντα, ἐὰν λέγῃς παρὰ ταῦτα, μάτην ἐρεῖς, ὅμως μέντοι εἴ τι οἶε πλέον ποιήσῃς, λέγε.

ΚΡ. Ἄλλ', ὦ Σώκρατες, οὐκ ἔχω λέγειν.

ΣΩ. Ἐα τοίνυν, ὦ Κρίτων, καὶ πράττωμεν ταύτη, ἐπειδὴ ταύτη ὁ θεὸς ὑφηγεῖται.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΚΡΙΤΩΝΑ

1. **τηνικάδε** = τοιαύτην ὥραν, τόσον πρῶί. — **ἔτι** = πλέον. — **πάνυ μὲν οὖν** = καὶ πολὺ μάλιστα, βεβαιότατα. — **πηνίκα μάλιστα** = ποία ὥρα περίπου. — **ὄρθρος**: ἐκαλεῖτο ὄρθρος ὁ χρόνος ὁ μετὰ τὸ μεσονύκτιον μέχρι τῆς αὐγῆς. — **βαθὺς** λέγεται ὁ ὄρθρος, ὁ ὁποῖος ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὰ ἐξήμερώματα, ἢ βαθειὰ αὐγή, ὅπως λέγομεν σήμερον. — **θαυμάζω** = ἀπορῶ. — **ὅπως ἠθέλησε**: ἀπορεῖ ὁ Σωκράτης πῶς ἐπετράπη ἢ εἴσοδος εἰς τὸν Κρίτωνα, διότι τὸ δεσμωτήριον δὲν ἦνοιγε πρῶί. — **ὑπακούω**: ἐπὶ θυρωροῦ = ἀποκρίνομαι εἰς τὸ κτύπημα καὶ ἀνοίγω τὴν θύραν. — **ξυνήθης** = σχετικός, γνωστός. — **διὰ τὸ πολλάκις δεῦρο φοιτᾶν**: ὁ Κρίτων πολλάκις ἐπεσκέφθη τὸ δεσμωτήριον κατὰ τὰ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ εἰρημένα (σ. 69). — **καὶ τι καὶ εὐεργέτηται ὑπ' ἐμοῦ**: ὁ πρῶτος καὶ συνδέει τὸ **ξυνήθης ἐστί** καὶ **εὐεργέτηται**, ὁ δεύτερος εἶναι ἐπιδοτικός οὐ μόνον συνήθης ἐστί, ἀλλὰ καὶ εὐεργέτηται = προσέτι καί... — **ἄρτι** = ταύτην τὴν στιγμήν. — **ἐπιεικῶς πάλαι** = ἀρκετὰ πρὸ πολλοῦ, ἔχω κάμποσιν ὥραν πού ἤλθα. — **εἶτα**: ἐπὶ ἐρωτήσεως δηλοῖ ἀπορίαν καὶ θαυμασμόν = καὶ ὕστερα. — **ἐπεγείρω** = ἐξυπνίζω (διὰ τινα σκοπόν). — **οὐδ' αὐτὸς** = οὐδ' ἐγὼ αὐτός. — **οὐ μὰ τὸν Δία...** **οὐδ' ἂν αὐτὸς ἠθελον**. . . ὅχι μὰ τὸν Δία, οὐδ' ἐγὼ θὰ ἠθελᾶ νὰ εὐρίσκωμαι εἰς τόσιν ἀγρυπνίαν καὶ λύπην — εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκομαι —, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον νὰ τὴν μεταδώσω καὶ εἰς σέ. — **αἰσθάνομαι** = βλέπω. — **ὡς**: εἰδικός. — **δῆ** = ἤδη. — **τρόπος** = τάξις, τὴν ὁποίαν τηρεῖ κανεὶς εἰς τὸν βίον του, χαρακτήρ. Ὁ χαρακτήρ τοῦ Σ. ἦτο εὐθυμος. — **ὡς ῥαδίως αὐτὴν καὶ πρᾶως φέρεις**. ἐπεξήγησις εἰς τὴν γεν. τοῦ τρόπου. — **πλημμελὲς** = ἀνάρμοστον. — **ἀγανακτεῖν**: ὑποκ. τινὰ ἢ ἐμέ. — **τηλικούτων ὄντα**: ὁ Σωκράτης ἦτο τότε 70 ἐτῶν. — **ἀλίσκομαι** = περιπίπτω. — **οὐδέν**. ἐπίρρ. = οὐδόλως. — **ἐπιλύεται ἡ ἡλικία** = ἐμποδίζει ἡ ἡλικία. — **τὸ μὴ οὐχὶ ἀγανακτεῖν**: εἶναι τὸ συμπέρασμα τοῦ ἐπιλύεται = ὥστε νὰ μὴ ἀγανακτοῦν. — **τύχη**: μέση λέξις σημαίνουσα εὐτυ-

χίαν καὶ δυστυχίαν.— ἔστι ταῦτα· ἔνν. ἀληθῆ.—ἀλλὰ τί δὴ.. ἀφί-
 ξαι· ἐπανάρχεται εἰς τὰ προηγούμενα=ἀλλὰ (διὰ τὸ νὰ ἐλθωμεν εἰς τὸ
 προκείμενον) διατὶ τέλος πάντων ἔχεις ἐλθεῖ.—χαλεπὴν καὶ βαρεῖαν·
 συνωνυμία.— χαλεπὸς = δυσάρεστος.— φέρων· ἔνν. ἀφίγμαι.— ἐπι-
 τήδειοι = φίλοι· ἀλλάχου λέγονται ἑταῖροι, γνώριμοι, συνόντες.—
 ἐν τοῖς βαρύτατ' ἂν ἐνέγκαιμι· τὸ πλήρες = ἐν τοῖς φέρουσι
 βαρέως ἐγὼ βαρύτατ' ἂν ἐνέγκαιμι.— τίνα ταύτην· δηλ. φέ-
 ρεις· τὸ πλήρες. τίς ἐστὶν αὕτη ἢ ἀγγελία, ἣν φέρεις.—τὸ πλοῖον·
 ἢ Δηλιάς ναῦς, ἢ ὅποια ἐστέλλετο κατ' ἔτος εἰς Δῆλον μετὰ τῶν ἐπι-
 σήμων ἀντιπροσώπων τῆς πόλεως, τῶν Δηλιαστῶν.— οὐ τοι = ὄχι βέ-
 βαια.— δὴ = ἤδη.— (δοκεῖ) μὲν = (δοκεῖ) μὴν = ἀσφαλῶς.— ἐξ
 ὧν = ἐκ τούτων ἅ.— ἤκοντες ἀπὸ Σουνίου· εἰς τὴν εὐλίμενον
 παραλίαν τοῦ Σουνίου εἶχε καταπλεύσει τὸ πλοῖον ἐκ Δῆλου, ἐμποδιζό-
 μενον ὑπὸ τῶν ἀνέμων νὰ κατευθυνθῆ εἰς Πειραιᾶ.

2. τύχη ἀγαθῆ = ἡ ὥρα ἢ καλῆ.— ταύτη· ἐπίρρ. = οὕτως.—
 γὰρ = βεβαίως.— που = ἂν δὲν ἀπατώμαι.— γέ τοι δὴ = βεβαίως.—
 οἱ τούτων κύριοι· δηλ. οἱ ἔνδεκα (ἴδε Ἀπολ. κεφ. 27). — τῆς
 ἐπιούσης ἡμέρας· ἔννοσέ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, περὶ τῆς ὁποίας ὁ Κρί-
 ταν εἶπε δις τῆμερον. Ἐπειδὴ ἡ ὥρα, κατὰ τὴν ὁποίαν διελέγοντο,
 ἦτο ὄρθρος βαθὺς καὶ δὲν εἶχε φανῆ ἀκόμη ἡ ἡμέρα, ὁ Σωκράτης
 ὀρθῶς τὴν ὠνόμασεν ἐπιούσαν.— τῆς ἑτέρας· ἦτοι τὴν ἐπομένην.—
 ταύτης τῆς νυκτός· γενικῆ τοῦ χρόνου.—κινδυνεύεις· μετ' ἀπα-
 ρεμβάτου=φαίνεται.— ἐν καιρῷ τινι· τὸ τινι πρὸς ἐπίτασιν = εἰς
 πολὺ κατάλληλον ὥραν.— καλῆ - εὐειδής· τὸ πρῶτον γενικώτερον
 (=μὲ ὥραϊον παρουσιαστικόν) τοῦ δευτέρου, τὸ ὅποϊον λέγεται ἐπὶ
 τοῦ προσώπου μόνον. λευκὰ ἱμάτια ἔχουσα· ὡς παρ' ἡμῖν τὸ λευ-
 κὸν θεωρεῖται χρῶμα τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς χαρᾶς δηλωτικόν, οὕτω
 καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὸ λευκὸν ἦτο σύμβολον ἀγνότητος καὶ ἀγνώ-
 τητος.—καλέσαι με καὶ εἰπεῖν· ἡ μὲν κλῆσις ἦτο τὸ «ὦ Σώκρα-
 τες», ὁ δὲ λόγος ὁ παρατιθέμενος ὁμηρικὸς στίχος «ἤματι κλπ.»)—
 ἤματι κεν τριτάτῳ Φθίην ἐρίβωλον ἴκοιο· ὁ στίχος οὗτος ἔχει
 ληφθῆ ἐκ τῆς Ἰλιάδος (I 363), ὅπου ὁ Ἀχιλλεὺς ἀπειλεῖ, ὅτι θὰ
 ἀπέλθῃ ἐκ τῆς Τροίας. Εὐστόχως δὲ μεταχειρίζεται ὁ Σωκράτης τὰς
 λέξεις τοῦ Ἀχιλλεὺς μέλλοντος νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του, περὶ
 τοῦ ἑαυτοῦ του, ὅστις πρόκειται ν' ἀποδημήσῃ εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν,

ἡ ὁποία εἶναι ἡ ἀληθινὴ πατρίς.— Φθίνην ἐρίβωλον. αἰτ. τῆς εἰς τόπον κινήσεως, τιθεμένη παρὰ τοῖς ποιηταῖς ἄνευ προθέσεως.— ἐρίβωλος καὶ ἐρίβωλαξ = εὐφορος.— ἄτοπον = παράδοξον.— ἐναργῆς = φανερός.— μὲν οὖν = καὶ ὅμως, ἀλλ' ὅπωςδῆποτε.

3. λῖαν γε (ἐναργῆς) = καὶ πολὺ μάλιστα.— ὦ δαιμόνιε· ἐπὶ προσφωνήσεων φιλικῶν = θαμάσιε.— ἔτι καὶ νῦν πείθου. . ἐξ αὐτοῦ φαίνεται, ὅτι ὁ Κρίτων κατέβαλε καὶ πρότερον προσπάθειαν νὰ πείσῃ τὸν Σωκράτη, ἀλλ' αὐταὶ ἀπέβησαν ἄκαρποι.— χωρὶς μὲν σοῦ ἐστερηῆσθαι = πρὸς τὸ ἐστερηῆσθαι σοῦ.— ἀμελησαι. ἐνν. τούτου.— δόξα = γνώμη.— ἡμῶν προθυμουμένων· ἐνν. ἐξάγειν = εἰ καὶ ἡμεῖς ἤμεν πρόθυμοι. ἐννοεῖ ὁ Κρίτων καὶ τοὺς συμμαθητάς του Σιμμίαν καὶ Κέβητα, ἴσως καὶ ἄλλους.— ὦ μακάριε Κρίτων. φιλόφρων προσφώνησις = καλέ μου Κρίτων, καλότυχε...— οἱ ἐπιεικέστατοι = οἱ χρηστότατοι (ἀν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς πολλούς, τὸν ὄχλον).— ἡγήσονται... οὕτω πεπραῆχθαι, ὡςπερ ἂνπραχθῆ = θὰ ἀποδώσουν εἰς τὴν πρᾶξίν μας τὸν ἀληθῆ αὐτῆς χαρακτηρισμόν. Ἡ ἐννοια τῶν λόγων εἶναι, ὅτι ἡ γνώμη τῶν χρηστῶν ἀνθρώπων θὰ εἶναι πάντοτε σύμφωνος πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἦτοι καὶ αὐτοὶ θὰ θεωρήσουν μὲν, ὅτι ἐπράχθησαν καλῶς, ἂν πράγματι ἐπράχθησαν καλῶς, τοῦναντίον δὲ θὰ θεωρήσουν, ὅτι ἐπράχθησαν αἰσχροῦς, ἂν πράγματι ἐπράχθησαν αἰσχροῦς.— αὐτὰ δὲ δῆλα τὰ παρόντα νυνὶ = ἡ ἰδική σου περίπτωσις τώρα πιστοποιεῖ.— ἐν αὐτοῖς = ἐνώπιον αὐτῶν.— εἰ γὰρ ὄφελον... οἰοί τε εἶναι = μακάρι νὰ ἤμποροῦσαν.— νῦν δὲ οὐδέτερα οἰοί τε = ἐνν. εἰσὶν ἐξεργάζεσθαι.— οὔτε γὰρ φρόνιμον κλπ. ὁ Σωκράτης θεώρει ὡς μέγιστον τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν τὴν φρόνησιν, τῶν δὲ κακῶν τὴν ἀφροσύνην· ἐκ τούτων δὲ οὔτε τὸ ἐν οὔτε τὸ ἄλλο δύνανται οἱ πολλοί· ὁ δὲ θάνατος, τὸν ὁποῖον ἔχουν τὴν δύναμιν αὐτοὶ νὰ ἐπιβάλουν, δὲν εἶναι κατ' αὐτὸν μέγα κακόν.

4. προμηθέομαι· μετὰ γενικῆς ἢ αἰτιατικῆς = λαμβάνω πρόνοιαν, ἐνδιαφέρομαι.— οἱ συκοφάνται ἡμῖν πράγματα παρέχουσιν. πᾶς πολίτης Ἀθηναῖος εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ εἰσαγάγῃ εἰς δίκην πάντα ἄλλον πολίτην ἐπὶ δημοσίῳ ἐγκλήματι. Ἐπειδὴ δὲ λόγῳ τῆς πληθώρας τῶν δικαστῶν ἦτο δύσκολος ὁ διαφωτισμός των περὶ τῆς ἀθωότητος ἢ ἐνοχῆς τοῦ κατηγορουμένου καὶ τὸ πλεῖστον ἐξηρητάτο

ἀπὸ τὴν ρητορικὴν δεινότητα τοῦ κατηγοροῦ, οὐδεὶς ἦτο ἀσφαλῆς, οὐδ' ὁ ἀθώωτατος, ὅτι θὰ διέφυγε τὴν καταδίκην. Ἐκ τοῦ λόγου τούτου ἐδημιουργήθη εἰς τὰς Ἀθήνας πλῆθος συκοφαντῶν, οἱ ὅποιοι ἐξέβιαζον τοὺς εὐπωρότερος πολίτας, ἀπειλοῦντες, ὅτι θὰ τοὺς εἰσαγάγουν εἰς δίκην ἐπὶ ἀνυπάρκτω ἐγκλήματι· διό οἱ πολῖται ἐξηγόραζον τὴν ἡσυχίαν καὶ ἀσφάλειάν των παρὰ τῶν συκοφαντῶν τούτων ἀντὶ χρημάτων.— **ἐκκλέπτω** = κρυφίως ἐξάγω, φυγαδεύω.— **οὐσία** = περιουσία.— **ἄλλο τι παθεῖν**. δηλ. φυλάκισιν, ἐξορίαν, θάνατον.— **ἔασον αὐτὸ χαιρεῖν**. δηλ. τὸ φοβεῖσθαι = ἄφησέ το νὰ πάη εἰς τὸ καλὸ, μὴ τὸ βάζης καθόλου εἰς τὸ μυαλό σου.— **ἡμεῖς δίκαιοί ἐσμεν**· ἢ προσωπικὴ σύνταξις ἀντὶ τῆς ἀπροσώπου = **δίκαιόν ἐστιν ἡμᾶς σώσαντας...-- καὶ ταῦτα... καὶ ἄλλα πολλὰ**· διὰ μὲν τοῦ ταῦτα ὑποδηλοῦνται τὰ ῥήματα, διὰ δὲ τοῦ **ἄλλα πολλὰ** τὰ ἄλλα κωλύματα, τὰ ὅποια ὁ Σωκράτης ἐξέθεσεν εἰς τὴν Ἀπολογία.— **ὡς εὐτελεῖς** = πόσον μικροπρεπεῖς.— **ἐπ' αὐτούς** = πρὸς τὸ διαφθεῖραι αὐτούς = διὰ νὰ βουλλώσωμεν τὸ στόμα των.— **ξένοι οὔτοι**· τὸ οὔτοι ὡσεὶ νὰ ἦσαν παρόντες καὶ τοὺς ἐδεικνυε=νά...— **ἐπ' αὐτὸ τοῦτο**· ἐπὶ τῷ: ἐξαγαγεῖν σε ἐνθένδε.— **Σιμμίας καὶ Κέβης**. ἀμόφοτεροι ἦσαν Θηβαῖοι φίλοι καὶ ἀκροαταὶ τοῦ Σωκράτους.— **μήτε ἀποκάμης σαυτὸν σώσαι**. ἀποκάμνω ὡς καὶ παρ' ἡμῶν = ἀπὸ τὸν κόπον παύω νὰ κάμνω τι = διστάζω.— **ὁ ἔλεγε** ἐν τῷ δικαστηρίῳ· ἴδε Ἀπολογ. κεφ. 27.— **δυσχερές μοι γίγνεται τι** = μὲ δυσκολεῖται τι.— **ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις... ὅτι χρῶο σαυτῶ**· εἶναι ἐπεξηγήσεις τοῦ ἀνωτέρω ὁ ἔλεγε... = ὅτι δὲν θὰ ἤξευρες, τί νὰ κάμης τὸν ἑαυτὸν σου, τί νὰ γίνης.— **ἀγαπῶ τινα** = περιβάλλω τινὰ μὲ σεβασμόν.— **ξένοι**. οὕτω καλοῦνται φίλοι ἄλλοδαποὶ, τῶν ὁποίων καθήκον ἦτο νὰ ξενίζωσι τὸν ξένον των ἐπιδημοῦντα εἰς τὴν χώραν των, νὰ τὸν βοηθοῦν εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῶν υποθέσεων του καὶ νὰ προστατεύουν αὐτὸν ἀπὸ ἀδικίας ἢ ὕβρεις.

5. οὐδὲ δίκαιον... σαυτὸν προδοῦναι. ἢ σύνταξις: **δοκεῖς μοι οὐδὲ δίκαιον πρᾶγμα ἐπιχειρεῖν σαυτὸν προδοῦναι**.— **προδίδωμι ἑμαυτὸν** = παραδίδω τὸν ἑαυτὸν μου εἰς τὴν ἀπώλειαν, εἰς θανάτωσιν.— **ἐξὸν σωθῆναι** = εἰ καὶ ἐξεστὶ σοι σωθῆναι.-- **διαφθεῖρω** = ἐξοντώνω.— **τοὺς υἱεῖς**. ἴδε Ἀπολ. κεφ. 23.— **οἰχήσει καταλιπῶν** = θὰ τοὺς ἀφήσης καὶ θὰ φύγης παράκαιρα.— τὸ

σὸν μέρος = ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ σέ.—**ὃ τι ἂν τύχῃσι, τοῦτο πράξουσι** = θὰ εὐρίσκωνται εἰς κατάστασιν, τὴν ὁποίαν θὰ τοὺς παρασκευάζῃ ἢ τύχῃ = θὰ ἀκολουθήσουν τὴν φορὰν τῆς τύχης· τὸ **πράξουσι**, ἂν καὶ εἶναι μεταβατικόν, ἐνταῦθα λαμβάνεται ἀμεταβ. (= θὰ εὐρίσκωνται εἰς τοιαύτην κατάστασιν).— **περὶ τοὺς ὄρφανούς**· ἦτοι οἱ παῖδες τοῦ μετὰ τὸν θάνατόν του μὲν θὰ ἐγκατελείποντο ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ θὰ περιήρχοντο εἰς τὴν ἐσχάτην ἔνδειαν, δεδομένου ὅτι ἡ περιουσία, τὴν ὁποίαν θὰ ἐκληροδοτεῖ εἰς αὐτοὺς ὁ Σ., ἦτο ἀσήμαντος (πόση;).— **ῥαθυμότατα**=ἀναπαυτικώτατα. — **ταῦτα αἰρεῖσθαι**· τὸ ὑποκ. τινά, — **ἅπαν τὸ πρᾶγμα τὸ περὶ σέ** = ὅλη ἡ ἀφορῶσά σε ὑπόθεσις (δηλ. τὰ κατωτέρω : ἡ εἴσοδος τῆς δίκης, ἡ διεξαγωγή της καὶ τὸ τέλος).— **ὡς εἰσῆλθεν** = ὅτι... — **ὡς ἐγένετο**=ὅπως...— **ὁ ἀγὼν τῆς δίκης** = ἡ διεξαγωγή τῆς δίκης.— **καὶ τὸ τελευταῖον δὴ τοῦτί... δοκεῖν** = καὶ τὸ τελευταῖον τοῦτο δά, δηλ. τὸ νὰ ἔχη τὴν ἐντύπωσιν ὁ κόσμος.— **ὥσπερ κατάγελως τῆς πράξεως** = τὸ κορυφωμα τρόπον τινὰ τῆς γελοιοποιήσεως τοῦ ὅλου δράματος.— **κακία** = ἀμέλεια, **κακορριζικία**.— **διαπεφευγέναι**. ὑποκ. **τὴν σωτηρίαν σου**.— **εἴ τι καὶ σμικρὸν ἡμῶν ὄφελος ἦν** = ἂν ἐξίζαμεν κάτι.— **ἅμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχρᾷ ἦ** = ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι κακά, προσάπτουν καὶ ὄνειδος, ἠθικὴν ἔκπτωσιν.— **μία δὲ βουλή** (ἔστω)· ἐνν. **ποιεῖν ἃ ἐγὼ λέγω**.— **οὐκέτι οἶόν τε**. πάντα ταῦτα πράττεσθαι.

6. ἡ προθυμία σου = ὁ πρὸς σωτηρίαν μου ζήλος σου.— **ἀξία ἐνν. ἐστί**.— **εἰ δὲ μή...** ἐνν. **εἴη ἡ προθυμία σου μετὰ τινος ὀρθότητος, τοσοῦτῳ χαλεπωτέρα** (ἐστίν), **ὅσῳ μείζων** (ἐστίν).— **χαλεπός** = ὁ δυσσοικονόμητος, ὁ δυσκόλως ἱκανοποιούμενος.— **τῶν ἐμῶν μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ** = ἐκ τῶν τριῶν στοιχείων τοῦ ψυχικοῦ μου βίου νὰ μὴ ὑπακούω εἰς κανέν ἄλλο παρὰ εἰς τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ ὀρθοῦ λόγου. Τὰ ἐμὰ εἶναι τὰ ἐξ ὧν σύγκειται τὸ ἐγὼ μου· δὲν περιλαμβάνεται δὲ τὸ σῶμα, ἀλλὰ τὰ τρία μέρη εἰς τὰ ὅποια συνήθως διηρεῖτο ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος, τὸ λογιστικόν, τὸ θυμοειδὲς καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν. Λέγει λοιπόν, ὅτι πείθεται εἰς τὸ λογιστικόν μόνον ἐκ τῶν ἑαυτοῦ.— **ἐκβάλλω**=ἀπορρίπτω, στέλλω περίπατον, ὅπως λέγομεν σήμερον.— **τύχη**. κερ. 1.— **οὐ μὴ ξυχωρήσω**. μέλλ.=δὲν θὰ πεισθῶ, δὲν θὰ ἐνδώσω.— **οὐδ' ἂν πλείω...** **ἡμᾶς μορμολύττηται**· τὸ πλείω σύστοιχος αἰτ., τὸ δὲ ἡμᾶς ἀντικείμε-

νον.—**μορμολύττομαι**· ἀποθ. = ἐκφροβῶ διὰ τῆς ἐκφρονήσεως **Μορμώ**· ἡ δὲ Μορμώ ἦτο μυθικὸν τέρας, διὰ τοῦ ὁποίου αἱ γυναῖκες καὶ μητέρες ἐτρόμαζαν τὰ παιδιά.—**ἐπιπέμπω** = ἐπίσειω.—**μετριώτατα** = ὀρθότατα.—**ἀναλαμβάνω** = ἀναθεωρῶ τι καταλειφθὲν πρότερον· ἐδῶ τὸ **καταλειφθὲν** εἶναι τὰ συμπεράσματα, εἰς τὰ ὅποια κατέληγον κατὰ τὰς συζητήσεις των πρὸ τῆς συμφορᾶς, **ἀνάληψις** δὲ ἡ ἀνασκόπησις αὐτῶν, ἃν ἦσαν ὀρθὰ ἢ ὄχι.— **ὅτι ἄλλως ἔνεκα λόγου** = ὅτι μάτην, τοῦ κάκου, διὰ τὸ νὰ γίνεταί συζήτησις. Τὸ **ἔνεκα λόγου** εἶναι ἐπεξήγησις τοῦ μάτην, ἡ δὲ φράσις « ὁ λόγος ἐγένετο ἔνεκα λόγου » εἶναι λογοπαίγνιον γενόμενον ἐκ τῆς διττῆς σημασίας τῆς λέξεως λόγος.— **ὡς ἀληθῶς** = τῇ ἀληθείᾳ, πράγματι.— **ἐπισκοπέομαι** = ἐξετάζω.— **ᾧδε ἔχω**· ἀνωτέρω.— **ἦδε ἡ τύχη γέγονε** = ἐπειδὴ εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν εὐρίσκομαι.— **ὑπὸ τῶν οἰομένων τι λέγειν** = ὑπ' ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐφαντάζοντο, ὅτι λέγουν τι ἄξιον λόγου.— **ὅσα γε τάνθρώπεια** = καθ' ὅσον δύναται τις νὰ κρίνῃ ἀπὸ τὰ συμβαίνοντα συνήθως εἰς τοὺς ἀνθρώπους (κατὰ τὰ ὅποια ὁ ὑγιῆς συνήθως δὲν ἀποθνήσκει τὴν ἐπομένην).— **οὐκ ἂν σε παρακρούει** = δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σὲ παρασύρῃ εἰς παραλογισμούς.— **δόξα** = δοξασιά.

7. **φέρε δὴ** = ἔλα τώρα.— **τὰ τοιαῦτα**. δηλ. τὰ ἐπόμενα.— **γυμναζόμενος**. ἐπεξήγησις.— **τοῦτο πράττων** = ἔχων τοῦτο ὡς κύριον ἔργον.— **ατρός**· ὅστις καθόριζε τοὺς ὅρους τῆς διαίτης καὶ τῆς ὑγιεινῆς τῶν γυμναζομένων.— **παιδοτρίβης** διδάσκαλος τῆς γυμναστικῆς, ὁ ὅποιος ἐδίδασκε τοὺς νέους τὴν τέχνην τοῦ ἀγωνίζεσθαι καὶ ἄλλα ὅμοια· οὗτος ὤφειλε νὰ γνωρίζῃ ἀκόμη, τί ἕκαστος ἔπρεπε νὰ πράττῃ καὶ εἰς τί νὰ ἀσκήτῃ ἀναλόγως τῆς ὑγείας καὶ τῶν δυνάμεών του.— **ἐπιστάτης** = ὁ ὀρισμένος νὰ ἐπιστατῇ ἐπὶ τινος ἔργου, ὁ ἐπιμελητής.— **ἐπαῖω** = εἶμαι βαθύς γνώστης.— **ἔστι ταῦτα**· ἐνν. ἀληθῆ.— **εἶεν**. ἐπίρρ. = ἄς εἶναι, ἕως ἐδῶ καλά.— **ἀτιμάζω** = περιφρονῶ.— **πῶς γὰρ οὐ**. δηλ. πείσεται κακόν.— **ποῖ τείνει** = ποῦ ἄγει (εἰς φθορὰν ἢ εἰς ὄλεθρον), ποῖον τὸ ἀποτέλεσμα αὐτοῦ.— **καὶ εἰς τί τῶν τοῦ ἀπειθοῦντος**. δηλ. τὸ σῶμα ἢ τὴν ψυχὴν (ἀναφέρεται).— **δηλον ὅτι εἰς τὸ σῶμα**. τοῦτο γὰρ **διόλλυσιν**· εἶναι ἡ ἀπόκρισις εἰς τὸ δεύτερον μέρος τοῦ ἀνωτέρω συνθέτου ἐρωτήματος.— **οὕτως**· ἐνν. ἔχει.— **διέρχομαι** = ἀναφέρω λεπτομερῶς.— **ᾧ** = τούτῳ γὰρ· **ἐγένετο... ἀπώλλυτο**· ὁ λέγων μεταθέτει τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὸ παρελθόν

καὶ θεωρεῖ τὸ συζητούμενον ἐν τῷ παρόντι ζήτημα ὡς γνώμην πρότερον ἐπιδοκιμασθεῖσαν. Δύναται δὲ νὰ συμπληρωθῇ τὸ ὅλον ὡς ἐξῆς: ὁ τῷ μὲν δικαίῳ εὕρισκετο βέλτιον γιγνόμενον, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπολλύμενον.

8. τὸ ὑγιεινόν... τὸ νοσῶδες· ἀντὶ τῶν ἀφηρημένων (πρβλ. καὶ κατωτέρω («τὸ ἀδικον... τὸ δίκαιον»)).— πού = ἂν δὲν ἀπατώμαι.— μοχθηρὸς = ἐλεεινός, ἄθλιος.— διεφθαρμένος = ἐξηνητημένος.— λωβάομαι = βλάπτω.— ὀνίνημι = ὠφελῶ.— φαῦλος = πρόστυχος, μικρᾶς ἀξίας.— ὅ,τι ποτ' ἐστὶ τῶν ἡμετέρων = ὅ,τι δῆποτε εἶναι τοῦτο ἀπὸ τὰ ἰδικὰ μας, ἐκ τῶν στοιχείων τῆς ζωῆς μας· εἶναι δὲ τοῦτο ἡ ψυχή.— περὶ ὃ ἦ τε... ἐστὶ = μὲ τὸ ὅποιον ἔχει σχέση.— οὐδαμῶς = κατ' οὐδένα τρόπον (νομίζομεν αὐτὸ εὐτελέστερον).— τίμιος = πολῦτιμος.— πολὺ γέ· ἐνν. τιμιώτερον.— ὦ βέλτιστε = φίλτατέ μου.— ἡμᾶς = περὶ ἡμῶν.— ὁ εἷς καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια· κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς πολλοὺς = ὁ εἷς καὶ μάλιστα αὐτὴ ἡ ἀλήθεια· ἡ λέξις ἀλήθεια ἔχει ἐδῶ τὴν μεταφυσικὴν σημασίαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας φέρεται συνήθως παρὰ Πλάτωνι· σημαίνει δηλ. τὴν καθαυτὸ πραγματικότητά, τὸν θεόν.— ταύτη—κατὰ τοῦτο, ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ.— εἰσηγοῦμαι = προτείνω.— ἀλλὰ μὲν δή... οἰοί τέ εἰσιν· εἶναι ἐπανάληψις τοῦ λόγου τοῦ Κρίτωνος (ἴδ. ἀνωτέρω κεφ. 3) περὶ τῆς δυνάμεως τῶν πολλῶν.— ἀποκτίννυμι = ἀποκτείνω.— οὗτος ὁ λόγος· δηλ. ὅσα εἶπομεν τώρα συζητοῦντες περὶ τῆς τῶν πολλῶν δόξης εἶναι ὅμοια πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα περὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος ἄλλοτε εἶπομεν.— ἀλλὰ μένει = μάλιστα ἔχει ἀκόμη ἰσχύν· ὁ ἀλλὰ ἐν τῷ διαλόγῳ ἔχει συνήθως παραχωρητικὴν ἔννοιαν.

9. ἐκ τῶν ὁμολογουμένων = σύμφωνα πρὸς ὅσα ὁμολογήσαμεν.— ἄς δὲ σὺ λέγεις τὰς σκέψεις = αἱ σκέψεις δέ, ἄς σὺ λέγεις.— μὴ ὡς ἀληθῶς ταῦτα σκέμματα ἦ· κατὰ παράλειψιν τοῦ ρήματος ὅρα.— ὡς ἀληθῶς = ἀληθέστατα, εἰς τὴν πραγματικότητά.— σκέμμα = σκέψις.— ῥαδίως = ἐπιπολαίως, μὲ ἐλαφρὰν τὴν καρδίαν.— καὶ ἀναβιωσκομένων γ' ἂν = καὶ τούτων, οἱ ἀνεβιώσκοντο γ' ἂν.— ἀναβιώσκομαι = ἀναζῶ· ἐδῶ μεταβ. = ἐπανεφέρω εἰς τὴν ζωὴν.— οὐδενὶ ξὺν νῶ = σὺν οὐδενὶ νῶ = ῥαδίως.— ὁ λόγος οὕτως αἰρεῖ = ὁ ὀρθὸς λόγος οὕτως ἐπιβάλλει· ὅτι δηλ. τὸ εὖ ζῆν περὶ πλείστου ποιητέον, τοῦτο δὲ ὅτι ταῦτόν τῷ καλῶς καὶ δικαίως ζῆν.— μὴ οὐδὲν

ἄλλο σκεπτέον ἦ· ὡς ἀνωτέρω παρελείφθη τὸ ρῆμα ὄρα.—καὶ αὐτοὶ=καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ (δηλ. ἐγὼ καὶ οἱ φίλοι).— ἐξαγόντες = συνεργοῦντες εἰς τὴν ἐξαγωγήν, φυγάδουσίν μου.— ἐξαγόμενοι ἀντὶ ἐξαγόμενος, διότι μόνος ἐξαγόμενος θὰ ἦτο ὁ Σωκράτης.— κἂν φαινόμεθα ἄδικα αὐτὰ ἐργαζόμενοι = καὶ ἐὰν φαινόμεθα, ὅτι αὐτὰ, ἃ ἐργαζόμεθα, εἰσὶν ἄδικα.— μὴ οὐ δέη ὑπολογίζεσθαι· κατὰ παράλειψιν, ὡς ἀνωτέρω τοῦ ρήματος ὄρα = (πρόσεχε), μήπως δὲν πρέπει νὰ λογαριάζωμεν.— τί δρῶμεν = τί χρὴ δρᾶν.— πη = εἰς κανέν σημῆον τοῦ λόγου μου.— ὡς ἐγὼ περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι πείσαι σε πράττειν ταῦτα, ἀλλὰ μὴ ἄκοντος· ὑποκ. τοῦ πράττειν ἐγὼ = διότι ἐγὼ μεγάλην σημασίαν ἀποδίδω εἰς τὸ νὰ σὲ πείσω νὰ πράττω ταῦτα (νὰ σεβασθῶ δηλ. τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου) καὶ ὄχι παρὰ τὴν θέλησίν σου (νὰ τὰ πράττω).— σοι = κατὰ τὴν κρίσιν σου.— ἦ = ὅπως.— μάλιστα = ἀκριβῶς.

10. ἐκκεχυμένα ἐῖσι = ἐκκέχυνται τῆς μνήμης = ἔχουν λησμονηθῆ.— ἄρα = ὡς φαίνεται.— ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοὺς παιδῶν οὐδὲν διαφέροντες = δὲν ἐνοήσαμεν, ὅτι δὲν διαφέρομεν καθόλου ἀπὸ παιδιὰ (τὰ ὅποια ὅ,τι δέχονται τὴν μίαν στιγμὴν ἀρνοῦνται τὴν ἄλλην).— παντὸς μᾶλλον = περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο πρᾶγμα, ἀναντιρρήτως.— ἡμῖν = ὑφ' ἡμῶν.— ὡς οἱ πολλοὶ οἴονται· οἱ παλαιοὶ εἶχον τὴν γνώμην τοὺς μὲν φίλους εὖ, τοὺς δὲ ἐχθροὺς κακῶς ποιεῖν, ἢ ἄλλως τοὺς μὲν φίλους εὖ ποιεῖν, τοὺς δὲ ἐχθροὺς ἀνιᾶν· μόνον ὁ Σωκράτης, πρωτοπόρος τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας τοῦ «ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν..., καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς», ἤχη εἰς τὴν διατύπωσιν τοῦ ὑψηλοῦ ἠθικοῦ διδάγματος «οὐ δεῖ ἀνταδικεῖν ἀδικούμενον».— ἀντικακουργέω = ἀνταποδίδω τὸ κακόν.— καθομολογέω = παραδέχομαι.— δόξα = πεποίθησις.— οἷς οὖν οὕτω δέδοκται καὶ οἷς μὴ· δηλ. μεταξὺ τῶν πρεσβεύοντων τὸ «μὴ δεῖν μηδενὶ τρόπῳ μηδένα κακῶς ποιεῖν» καὶ τῶν ἀποδεχομένων τὸ «τοὺς φίλους εὖ ποιεῖν, τοὺς δ' ἐχθροὺς κακῶς».— οὐκ ἔστι κοινὴ βουλή = δὲν ὑπάρχει ὁμοφροσύνη, σύμπτωσις ἀντιλήψεων.— κοινωνεῖς· ἐνν. τῆς βουλῆς=συμμερίζεσαι τὰς ἰδέας αὐτάς.— ξυνδοκεῖ σοι = συμφωνεῖς μὲ τὰς ἰδέας αὐτάς.— τῆς ἀρχῆς = τῆς θεμελιώδους βάσεως τῆς συζητήσεως, δηλ. ὡς οὐδέποτε ὀρθῶς ἔχοντος κλπ.— εἶ πη ἄλλη δέδοκται = ἂν ἔχης ἄλλην τινα γνώμην.

—**δίκαια ὄντα**. συναπτέον πρὸς τὸ ποιητέον ὡς ἐξῆς: ἂν τις ὁμολογήσῃ τῷ (= τινί), ἐπεὶ δίκαιά ἐστι, ποιητέον ἢ ἐξαπατητέον;—**ἐξαπατητέον**. ἔνν. ἐν τούτοις.

11. ἐκ τούτων = συμφάνως πρὸς αὐτὰ (τὰ ὁμολογούμενα).—**ἄθρέω** = βλέπω μετὰ προχοχῆς, προσέχω,— **καὶ ταῦτα** = καὶ μάλιστα.—**οὓς ἤκιστα δεῖ**. δηλ. τοὺς νόμους καὶ τὴν πατρίδα. — **ἀποδιδράσκειν**. ἐπιφέρει τὴν πρότασιν **εἴθ' ὅπως δεῖ** (= οἰαδήποτε ἄλλη λέξει) κλπ., διὰ νὰ μετριάσῃ τὴν κακὴν ἔννοιαν τοῦ ἀποδιδράσκειν, τὸ ὁποῖον ἐλέγετο ἐπὶ δούλων.— **ἐλθόντες οἱ νόμοι καὶ τὸ... ἐπιστάντες ἔροιντο**. αἱ μετοχαὶ δὲν συνδέονται, διότι τὸ **ἐλθόντες** διορίζει χρονικῶς τὸ **ἐπιστάντες**: τὸ δὲ **ἐπιστάντες** τὸ **ἔροιντο**.— **τὸ κοινόν** = τὸ δημόσιον.—**ἄλλο τι**. ἔνν. διανοεῖ.—**εἶναι τὴν πόλιν καὶ μὴ ἀνατετράφθαι** = νὰ στέκῃ ὀρθία ἢ πόλις καὶ νὰ μὴ ἀνατραπῇ, νὰ διατηρηθῇ καὶ νὰ μὴ διαλυθῇ.— **γενόμεναι δίκαι** = ἐνδικασθεῖσαι δίκαι, αἱ ἐκδοθεῖσαι ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων.— **ἄλλως τε καὶ** = καὶ μάλιστα... (μετὰ τινος εἰρωνείας διὰ τοὺς ρήτορας). Εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ καταργηθῇ νόμος τις κατὰ πρότασιν πολίτου, ὠρίζοντο ὑπὸ τῆς οἰκειᾶς ἀρχῆς ῥήτορες συνήγοροι τοῦ νόμου, οἱ ὁποῖοι ἀγορεύοντες δημοσίᾳ ὑπεστήριζον αὐτὸν ἐνώπιον τῶν νομοθετῶν, ἀντικρούοντες τὰς κατ' αὐτοῦ κατηγορίας τοῦ εἰσηγουμένου τὴν κατάργησιν αὐτοῦ πολίτου. Κατὰ τὴν δίκην λοιπὸν αὐτὴν τοῦ ὑπάρχοντος νόμου εἶναι εὐνόητον, ὅτι ἀνεπτύσσετο πολλὴ ρητορικὴ δεξιότητι ἐξ ἀφοτέρων τῶν μερίδων, τῆς κατηγορούσης καὶ τῆς ὑπεραπολογουμένης τοῦ νόμου.— **ἀπολλυμένου** = ὁ ὁποῖος κινδυνεύει νὰ καταλυθῇ.— **κυρία** = ἔγκυρος.— **ὅτι ἠδίκει γὰρ ἡμᾶς**. βραχυλογία: τὸ πλήρες: ὅτι ἐπεχειροῦμεν ἀπολέσαι τοὺς νόμους δικαίως: ἠδίκει γὰρ ἡμᾶς ἢ πόλις.

12. τί οὖν. ἔνν. ἐροῦμεν.—**ἦ**. ἐπίρρ.= ἀλήθεια; καὶ **ταῦτα**: ἀναφέρεται εἰς τὸ νόημα τῆς προτάσεως «ἠδίκει γάρ...»: δηλ. ἂν κρίνης τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου δικαίαν, νὰ τὴν θεωρῆς ἔγκυρον καὶ σεβαστὴν, εἰ δὲ μὴ ἄκυρον καὶ ἐπομένως ἀξίαν καταφρονήσεως.— **φέρε γάρ**. ἔνν. **εἶπέ**= ἔλα λοιπὸν εἶπέ.— **ἐγκαλῶ τινί τι**= ἀποδίδω εἰς τινὰ κατηγορίαν διὰ τι.— **καὶ δι' ἡμῶν**. ὁ καὶ ἐπεξηγηματικῶς.— **φυτεύω**: ἢ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν φυτῶν=γεννῶ.— **τοῖς περὶ τοὺς γάμους** = οἱ ὁποῖοι ἀναφέρονται εἰς τοὺς γάμους, κανονίζουν τὰ τῶν γάμων: οἱ γό-

μοι οὔτοι δὲν ἦσαν ὑποχρεωτικοί, ἀλλ' ἀπλῶς ἐρρύθμιζον τὰ τῶν γάμων, διὰ τὸ εἶναι ἐγκυροὶ καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ ἐπακλόουθα αὐτῶν.— **τροφὴν καὶ παιδείαν** = τὴν σωματικὴν καὶ πνευματικὴν ἀνατροφὴν· οἱ νόμοι οὔτοι ἦσαν μὲν ὑποχρεωτικοί, εἶναι ὅμως προφανές, ὅτι οὐδεὶς ἐλεύθερος Ἀθηναῖος πολίτης ἐξετέλει τὰ πρὸς τὰ τέκνα του καθήκοντα ὑπὸ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ νόμου· ἀλλ' ἐκ τῆς ἐλευθέρως αὐτοῦ βουλήσεως.— **ἐν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ**· διὰ τῆς πρώτης ἐδήλουν οἱ ἀρχαῖοι ὀλόκληρον τὴν διανοητικὴν παιδείαν, διὰ τῆς δευτέρας δὲ τὴν σωματικὴν.— **εἶναί σοι τὸ δίκαιον ἐξ ἴσου** = ὅτι εἶναι ἐξ ἴσου κατανεμημένον τὸ δίκαιον εἰς σέ...=ὅτι ἔχεις τὰ ἴδια δικαίωματα.— **ἄρα** = τάχα, ὡς φαίνεται.— **ἢ οὕτως εἶ σοφός** = ἢ τόση εἶναι ἡ σοφία σου.— **ἐν μείζονι μοίρᾳ** = ἐν μείζονι τιμῇ, εἰς θέσιν ἀνωτέραν.— **ὑπέικω** = ὑποτάσσομαι.— **χαλεπαίνω** = ὀργίζομαι.— **πείθειν· πειραῖσθαι πείθειν** (δηλ. τὸ μεταβάλλει ἀντιλήψεις).— **ἡσυχίαν ἄγω** = ἡσυχάζω.— **ἡσυχίαν ἄγοντα** = ἀδιαμαρτυρήτως.— **ἐάν τε τύπτεσθαι... ἐάν τε δεῖσθαι**. ἐπεξήγησις τοῦ παθεῖν.— **δέομαι - δοῦμαι** = ρίπτομαι εἰς τὸ δεσμοκτήριον.— **ἐάν τε ἄγη**. ἀναφέρεται εἰς τὸ κατωτέρω ποιητέον ταῦτα.— **ὑπεικτέον· ὑπέικω**, ὅπερ ἐνταῦθα = ἀποφεύγω τὴν στράτευσιν.— **ἀναχωρῶ** = ὀπισθοχωρῶ.— **ἢ τὸ δίκαιον πέφυκε** = ὅπως ἐπιβάλλει τὸ φυσικὸν δίκαιον.— **βιάζομαι** = μεταχειρίζομαι βίαια μέσα.— **ὅσιος** = ὁ σύμφωνος πρὸς τὸν θεῖον νόμον.

13. δρῶ τινά τι = κάμνω εἰς τινα κάτι (καλὸν ἢ κακόν, δίκαιον ἢ ἄδικον).— **τῷ ἐξουσίαν πεποιηκέναι** = μὲ τὸ τὸ νὰ ἔχωμεν δώσει τὴν ἄδειαν.— **τῶν Ἀθηναίων τῷ βουλομένῳ**· συναπτέον πρὸς τὸ ἀνωτέρω **τῷ ἐξουσίαν**...— **ἐπειδὴν δοκιμασθῆ**· διὰ τὸ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀνδρῶν καὶ ἐγγραφῆ εἰς τὸ οἰκεῖον μητρώον ὁ Ἀθηναῖος ἐφηβος, ἔπρεπε προηγουμένως νὰ δοκιμασθῆ· ἔπρεπε δηλ. νὰ ὑποβληθῶν εἰς ἔλεγχον τὰ οἰκογενειακὰ αὐτοῦ στοιχεῖα, ἵνα ἀποδειχθῆ ἂν προήρχετο ἐκ γνησίων Ἀθηναίων πολιτῶν.— **ᾧ ἂν μὴ ἀρέσκωμεν· συναπτέον τῷ ἐξεῖναι**... **ἀπιέναι**.— **καὶ οὐδεὶς ἡμῶν τῶν νόμων κλπ.** εἶναι διασάφησις τοῦ προαγορευόμενου ἐξεῖναι, δηλ. δὲν προηγόρευε μὲν νόμος τάνωτέρω, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀπηγόρευεν αὐτά, τ.ἔ. σιωπηρῶς ἐδίδοτο ἡ ἄδεια νὰ ἀπέλθῃ ἐκ τῆς πόλεως πᾶς μὴ ἐπιδοκιμαζῶν τοὺς νόμους αὐτῆς.— **ὠμολογηκέναι ἔργῳ**· προσετέθη τὸ ἔργῳ, ἐπειδὴ συνήθως αἱ ὠμολογίαι γίνονται διὰ λόγου, ἐνῶ ἐδῶ

ἡ παραμονὴ εἰς τὴν πόλιν ἀποτελεῖ ἔμπρακτον ὁμολογίαν, ὅτι ἀρέσκουσιν εἰς αὐτὸν οἱ νόμοι.— **τριχῆ** = κατὰ τρεῖς τρόπους.— **γεννητῆς** = γεννήτωρ.— **προτιθέντων** ἔνν. αἴρουν τοῦ πείθειν ἢ πείθεσθαι ἢ μετοχὴ ἑναντιωματικῆ.

14. ἐνέξεσθαι μετὰ παθ. σημασίας.— **ἐνέχομαί τινι** = καθίσταμαι ἔνοχος εἰς τι.— **οὐχ ἥκιστα** = μάλιστα.— **ἐν τοῖς μάλιστα** = ἐν τοῖς μάλιστα ἐνεξομένοις σὺ μάλιστα ἐνέξει = ἰδιαιτάτα.— **διατί δῆ** ἔννοεῖται : ἐν τοῖς μάλιστα ἐμὲ — **δῆ** = τάχα.— **καθάπτομαι τινος** = προσβάλλω τινά.— **τῶν ἄλλων...διαφερόντως** = διαφόρως τῶν ἄλλων, ὑπὲρ τοὺς ἄλλους.— **ὅτι μὴ** = εἰ μὴ.— **ἐπὶ θεωρίαν** = θεασόμενος τοὺς ἀγῶνας ἔννοεῖ τοὺς ἀγῶνας τοὺς τελουμένους κυρίως κατὰ τὰ τέσσαρας μεγάλας πανελληνίους ἐορτὰς τῶν Ὀλυμπίων, Πυθίων, Ἰσθμίων, Νεμείων.— **εἰ μὴ ποι στρατευόμενος** ἴδε Ἀπολ. κεφ. 17.— **εἰδέναι** = ὥστε νὰ γνωρίσης.— **πολιτεύομαι** ἔνταῦθα ἐπὶ τῆς σημασίας του **πολιτεύω** = ζῶ ὡς πολίτης.— **ἔξῃν σοι φυγῆς τιμήσασθαι** = εἶχες τὸ δικαίωμα νὰ ὀρίσης διὰ τὸν ἑαυτὸν σου ὡς τιμωρίαν τὴν ἐξορίαν (ἴδε Ἀπολ. κεφ. 27).— **ἐκαλλωπίζου ὡς οὐκ ἀγανακτῶν** = ἐκαμάρωνες προσποιούμενος, ὅτι δὲν ἠγανάκτεας.— **ἐντρέπομαί τινος** = φροντίζω περὶ τινος.— **συντίθεμαι** = συμφωνῶ.— **ἄλλο τι** ἔνν. ποιεῖς.— **Λακεδαίμονα... Κρήτην** ἦσαν καὶ αἱ δύο δωρικαὶ χῶραι ἔχουσαι τὸ αὐτὸ πολίτευμα καὶ τὰ αὐτὰ ἤθη. Ταύτας προέβαλλε συχνὰ ὁ Σωκρ. ὡς ὑποδείγματα εὐνομούμενων πόλεων.— **(ἄς) δῆ** = ὡς γνωστόν.— **ἐλάττω** = ἐλάττους ἀποδημίας.— **ἐάν ἡμῖν γε πείθῃ, ὦ Σώκρατες** ἔνν. ἐμμενεῖς.

15. οἱ ἐπιτήδαιοι οἱ ὅποιοι ἐσκέφθησαν νὰ φυγαδεύσουν αὐτὸν ἐκ τοῦ δεσποτηρίου.— **καὶ βεβαιώσεις τοῖς δικασταῖς τὴν δόξαν** = καὶ θὰ ἐνισχύσης ὑπὲρ τῶν δικαστῶν (= πρὸς ἐξίλεωσιν τῶν δικαστῶν) τὴν γνώμην τῶν ἀνθρώπων, ὥστε νὰ πιστεῦν, ὅτι ὀρθῶς ἐδίκασαν τὴν δίκην.— **(σφόδρα) που** = κατὰ τὴν γνώμην μου.— **τίνας λόγους, ὦ Σώκρατες** ἔρωτοῦν πάλιν οἱ νόμοι, ὡς νὰ ἔδωκεν ὁ Σωκράτης καταφατικὴν ἀπόκρισιν.— **ἄσχημον** οὐδ. τοῦ ἐπιθ. ἀσχήμων = ἀπρεπής.— **τὸ τοῦ Σωκράτους πρᾶγμα** περίφρασις = ἡ πρᾶξις, ἡ διαγωγή τοῦ Σωκράτους.— **ἀπαίρω** = ξεσηκάνομαι, ἀναχωρῶ.— **ἔχει γὰρ πλείστη ἀταξία** οἱ Θετταλοὶ ἦσαν περιβόητοι ἐπὶ ἀπάτη καὶ ἀπιστίᾳ (πρβλ. τὸ

τοῦ Δημοσθ. Α' Ὀλυμπ., § 22), ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἀκολασίᾳ.—**σκευὴν περιτίθεμαι** = ἐνδύομαι φόρεμα.— **διφθέρα'** εἶδος ἱματίου ἐκ δερμάτων ζώων.— **ἐνσκευάζομαι** = ἐνδύομαι, ἀλλάσσω φόρεμα.— **σχῆμα** = τὸ ἐξωτερικόν.— **μεταλλάσσω** = μεταβάλλω.— **ὑπέρχομαι τινα** = κολακεύω τινά.— **δουλεύω** = φέρομαι δουλικῶς.— **τί ποιῶν** ἐνν. βιώσει ἐν Θετταλίᾳ.— **ἢ εὐωχούμενος**: Οἱ Θεσσαλοὶ ἐφημιζοντο ὡς πολυφάγοι· ὁ Σωκράτης ἐπομένως διὰ τὸ μὴ τοὺς δυσαρεστῆ καὶ τὰ εἶναι ἀνεκτός, ᾤφειλε νὰ τοὺς μιμηθῆ συζητῶν μετ' αὐτῶν περὶ δαίπνου μᾶλλον παρὰ περὶ ἐπιστήμης καὶ ἀρετῆς.— **ποῦ ἡμῖν ἔσονται** = τί θὰ γίνουσι παρακαλοῦμεν; **ἢ τοῦτο μὲν οὐ'** ἐνν. πείσονται.— **αὐτοῦ** = ἐν αὐθα.— **εἶπερ γε χρή'** — ἐνν. ἐπιμελήσασθαι.

16. ἵνα εἰς Ἄδου ἔλθῶν: ὅ,τι ἐνταῦθα ἐκρίθη ὡς δίκαιον καὶ ἄδικον, καὶ ἐκεῖ ὁμοίως θὰ κριθῆ, δηλ. τὸ ἀνταδικεῖν καὶ ἐπὶ τῆς γῆς θεωρεῖται ἄδικον καὶ εἰς τὸν Ἄδην ὁμοίως θὰ χαρακτηρίζεται.— **τοῖς ἐκεῖ ἄρχουσιν**: Ἀπολ. κεφ. 32.— **ἐνθάδε** = ἐν τῇ γῇ, ἐν τῷ παρόντι βίῳ.— **σοι'** ἢ δοτ. συναπτεῖα τῷ **ἄμεινον** κλπ. καὶ οὐχὶ τῷ φαίνεται.— **ἄμεινον** τοῦ ἐγκαταμεῖναι καὶ ἀποθανεῖν.

17. κορυβαντιῶντες: οἱ Κορύβαντες ἦσαν ἱερεῖς τῆς θεᾶς Κυβέλης τῆς μητρὸς τῶν θεῶν, ἢ ὅποια ἦτο θεοποιηθεῖσα ἡ γῆ. Ἐλατρεύετο δὲ αὕτη εἰς Μ. Ἀσίαν καὶ μάλιστα εἰς τὴν Φρυγίαν, ὑπόθεν ἡ λατρεία τῆς διεδόθη εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Οἱ Κορύβαντες λοιπὸν οὗτοι ἐτέλουν τὰ τῆς λατρείας τῆς θεᾶς χορεύοντες μανιωδῶς, ὡς οἱ δερβίσι τῶν μωαμεθανῶν, ὑπὸ τὸν ἦχον τῶν αὐλῶν καὶ ἄλλων μουσικῶν ὀργάνων καὶ ἐκβάλλοντες ἀγρίας κραυγὰς καὶ ποικιλοτρόπως παραφερόμενοι. Οἱ ἦχοι οὗτοι καὶ μετὰ τὴν λῆξιν τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιδράσεως παρέμενον καὶ ἐβόμβουν ἐπὶ πολὺ εἰς τὰ ὦτά των, ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ ἀκούσουν ἄλλο τι.— **ἡχή** = ἡχώ.— **ὄσα γε τὰ νῦν ἐμοὶ δοκοῦντα** = κατὰ τὴν γνώμην τουλάχιστον, τὴν ὅποιαν ἔχω τώρα.— **πλέον ποιῶ** — κατορθῶνω.— **καὶ πράττωμεν ταύτη** = καὶ ἅς κάμωμεν ἔτσι, ἅς ἀκολουθήσωμεν αὐτὴν τὴν γραμμὴν.— **ὕφηγοῦμαι** = ὑποδεικνύω.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

I. ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ	σελ. 3 - 66
1. Εισαγωγή	» 5 - 8
2. Κείμενον	» 9 - 42
3. Έρμηνευτικά σημειώσεις	» 43 - 66
II. ΚΡΙΤΩΝ	» 67 - 100
1. Εισαγωγή	» 69
2. Κείμενον	» 71 - 87
3. Έρμηνευτικά σημειώσεις	» 89 - 100

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσήμον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἄντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ Νόμου 1129 τῆς 15)21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

0020556596

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΔ', 1965 (V) — ΑΝΤΙΤΥΠΑ 40.000 — ΣΥΜΒΑΣΙΣ 1284/4-5-65

Ἐκδόσεις - Βιβλιοδεσίαι : « ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ » Α.Ε. Ἀθήναι

